

Załącznik numer 1 do Zarządzenia nr 1/2026

Burmistrza Bytowa z dnia 07.01.2026 r.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Bytów na lata 2026-2030

Spis treści

1. Wstęp	3
1.1 Metodologia	4
1.2 Analiza dokumentów strategicznych samorządu i aktów prawa miejscowego.....	6
2. Charakterystyka gminy	8
2.1 Sytuacja demograficzna.....	9
2.2 Prognoza ludności na lata 2023-2060.....	13
3. Kluczowe problemy i wyzwania społeczne	23
3.1 Klienci pomocy społecznej Gminy Bytów w kontekście problemów społecznych	23
3.2 Badanie ankietowe dotyczące skali i wagi problemów społecznych w gminie Bytów	27
3.3 System pomocy społecznej i ocena dotychczasowych działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Bytów (analiza 2022-2024).....	42
4. Analiza zasobów.....	46
4.1 Analiza zasobów środowiskowych	46
4.2 Analiza zasobów systemu wsparcia w zakresie dotychczas realizowanych usług społecznych	55
5. Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych w kontekście procesu deinstytucjonalizacji	61
5.1 Seniorzy	61
5.2 Osoby z niepełnosprawnością	63
5.3 Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone bezdomnością	65
5.4 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	66
5.5 Rodzina i dziecko.....	67
6. Cele LPDI	70
7. Obszary interwencji i grupy docelowe	73
8. Plan działań na lata 2026-2030.....	75
8.1 Cel 1. Rozwój usług środowiskowych	75
8.2 Cel 2. Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego	76
8.3 Cel 3. Wsparcie rodzin i opiekunów, rozwój usług wytchnieniowych	77
8.4 Cel 4. Integracja usług zdrowotnych i społecznych	78
8.5 Cel 5. Zwiększenie roli NGO i partnerstw lokalnych	79
9. Harmonogram działań	80
9.1 Cel 1. Rozwój usług środowiskowych	80
9.2 Cel 2. Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego	81
9.3 Cel 3. Wsparcie rodzin i opiekunów, rozwój usług wytchnieniowych	81
9.4 Cel 4. Integracja usług zdrowotnych i społecznych	82
9.5 Cel 5. Zwiększenie roli NGO i partnerstw lokalnych	82

9.6 Harmonogram działań LPDI w Gminie Bytów na lata 2026-2030	83
10. Ramy finansowe oraz źródła finansowania wdrożenia i realizacji Planu	85
10. 1 Plan finansowy.....	85
10.2 Źródła finansowania LPDI	86
11. System wdrażania, monitorowania i ewaluacji LPDI	88
11.1 Model zarządzania	88
11.2 Monitoring i ewaluacja.....	88
11. 3 Wskaźniki	89
12. Ryzyka realizacji planu	91
12. Podsumowanie i rekomendacje	92
12.1. Najważniejsze wnioski.....	92
12.2. Wartość dodana LPDI.....	92
12.3. Kierunki działań po 2030 r.	92

1. Wstęp

Najtrwalsze rozwiązania powstają tam, gdzie społeczność sama bierze odpowiedzialność za wspólne dobro.

Elinor Ostrom

laureatka nagrody Nobla w ekonomii, badaczka lokalnych wspólnot

Deinstytucjonalizacja usług społecznych to proces, którego celem jest zastępowanie tradycyjnych form instytucjonalnych usługami świadczonymi w środowisku lokalnym. Służy to rozwiązaniom, które bardziej odpowiadają indywidualnym potrzebom mieszkańców, promują ich autonomię oraz zapewniają wsparcie bliżej domu. Planując działania w tym zakresie, Gmina Bytów dąży do poprawy jakości życia swoich mieszkańców, integracji społecznej oraz ograniczenia konieczności kierowania osób do placówek instytucjonalnych.

W Gminie Bytów obserwujemy silne tendencje demograficzne, które uzasadniają potrzebę szybkiego przystąpienia do procesu deinstytucjonalizacji. Starzenie się społeczeństwa, rosnąca liczba osób wymagających opieki w warunkach domowych, a także zmieniające się oczekiwania mieszkańców co do form usług społecznych – to czynniki, które zwiększają presję na system społeczny, by był bardziej elastyczny, dostępny i przyjazny.

Podstawą prawną opracowania niniejszego Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Bytów (LPDI lub Plan) jest obowiązujące ustawodawstwo (ustawa o pomocy społecznej, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o ochronie zdrowia psychicznego), a także strategie krajowe i regionalne (m.in. Strategia Rozwoju Usług Społecznych 2030, Polityka senioralna 2030, Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami, Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego). Plan wpisuje się również w lokalne dokumenty strategiczne Gminy Bytów, w tym „Strategię Rozwoju Gminy Bytów 2021-2030” i „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych 2026-2032”.

Dokument obejmuje obszar całej Gminy Bytów i skierowany jest do grup szczególnie wymagających wsparcia: seniorów, osób z niepełnosprawnościami, rodzin z dziećmi, osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób w kryzysie bezdomności.

Opracowanie LPDI poprzedzone zostało procesem konsultacji społecznych, w których uczestniczyli mieszkańcy, organizacje pozarządowe, przedstawiciele MOPS oraz inne podmioty świadczące wsparcie społeczne. Dzięki temu dokument uwzględnia realne potrzeby lokalnej społeczności.

Celem nadrzędnym Planu jest zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych w środowisku lokalnym w Gminie Bytów, przy jednoczesnym ograniczeniu potrzeby kierowania mieszkańców do placówek instytucjonalnych. W okresie 2026-2030 proponowane działania mają prowadzić do rozwoju form wsparcia środowiskowego, mieszkań wspomaganych, usług integrujących działania zdrowotne i społeczne oraz do wzmocnienia roli organizacji pozarządowych i lokalnych partnerów.

1.1 Metodologia

Niniejszy dokument został opracowany w oparciu o zintegrowane podejście do diagnozowania oraz rozwiązywania problemów społecznych, przy czym do jego podstaw teoretycznych można zaliczyć dwa następujące pojęcia: **[1]** rozwój społeczny, oznaczający zdolność społeczności lokalnej do generowania warunków umożliwiających wszystkim członkom osiągnięcie pełnego potencjału, zaspokojenie podstawowych potrzeb i zwiększania spójności społecznej (w tym m.in. zmniejszania rozwarstwienia społecznego, wyrównywania szans, przeciwdziałania dyskryminacji, marginalizacji i wykluczeniu); **[2]** jakość życia, oznaczającą poziom zadowolenia z efektywnego/sprawnego układu instytucjonalnego, zapewniającego dostęp do wysokiej jakości usług społecznych z zakresu wsparcia społecznego, zdrowia, kultury, edukacji i aktywności obywatelskiej.

Taka perspektywa skupiona jest na odkrywaniu tzw. niematerialnych czynników rozwoju – roli jakościowych i ilościowych parametrów zasobów społecznych, będących w dyspozycji społeczności lokalnej oraz identyfikacji możliwości ich efektywnego wykorzystania poprzez system usług społecznych. Przy takim podejściu priorytetem lokalnej polityki społecznej jest dobrostan mieszkańców, rozumiany jako maksymalizowanie potencjału możliwego do osiągnięcia w środowisku życia jednostki i grupy oraz jako aktywny proces służący świadomym wyborom w dążeniu do osiągania coraz bardziej satysfakcjonującej egzystencji. Na zintegrowane podejście do rozwoju społecznego i jakości życia składają się dwa czynniki: zwiększenie wolności wyboru usług społecznych (ich formy, miejsca, sposobu świadczenia) oraz kreowanie przez usługi nowych możliwości rozwojowych dla ludzi (np. dzięki usługom mogą aktywnie uczestniczyć w życiu zawodowym, społecznym i obywatelskim).

Pojęcie jakości życia i rozwoju społecznego ma bezpośredni związek ze sferą psychiczną człowieka. Jakość życia rozpatruje się przez pryzmat zaspokajania potrzeb typu egzystencjalnego („mieć”), potrzeb związanych z bezpieczeństwem („być”) oraz potrzeb dotyczących kontaktu społecznego („kochać i być kochanym”). Dlatego podczas opracowywania LPDI kluczowa była perspektywa mieszkańca i zarazem odbiorcy usług społecznych. Jakość życia to pojęcie normatywne, związane z przyjętymi przez jednostkę systemami wartości, aspiracjami, oczekiwaniami człowieka i grup społecznych, z którymi jest ona w jakiś sposób powiązana. Poczucie satysfakcji wynika ze świadomości zaspokojenia potrzeb emocjonalnych, społecznych oraz samorealizacji. Dlatego w niniejszym planie została uwzględniona perspektywa ekonomii i psychologii behawioralnej, odkrywająca „pozaracjonalne” aspekty zachowań, które w praktyce często decydują o skuteczności przyjętych rozwiązań. Zastosowane podejście ma ułatwić takie konstruowanie lokalnej polityki społecznej, aby dawała ludziom większą możliwość dokonywania wyborów, umożliwiając tym samym życie na godnym i satysfakcjonującym poziomie.

Opracowanie LPDI oparto się na modelu partycypacyjno-eksperckim, łącząc wiedzę merytoryczną ekspertów z aktywnym udziałem społeczności lokalnej. Proces obejmował:

Diagnozę i analizę społeczną – analiza danych GUS, sprawozdań MOPS, raportów lokalnych, prognoz demograficznych oraz identyfikacja istniejących zasobów i luk w usługach społecznych.

Wyznaczenie celów strategicznych i operacyjnych – określenie działań długofalowych i średnioterminowych, odpowiedzialnych podmiotów, dostępnych zasobów oraz wskaźników monitorowania realizacji planu.

Konsultacje społeczne – umożliwienie mieszkańcom formułowania potrzeb i opiniowania działań; uwzględnienie uwag w finalnym dokumencie.

Dzięki temu LPDI jest dokumentem zgodnym z obowiązującymi przepisami prawa, odpowiadającym realnym potrzebom mieszkańców i sprzyjającym integracji społecznej.

Dokument został przygotowany na podstawie wieloetapowych, wzajemnie powiązanych i rozłożonych w czasie działań. Plan opracowano z zachowaniem zasady: **[1]** kompleksowości i analizy zagadnień społecznych w szerokim kontekście i ujęciu porównawczym; **[2]** partycypacyjności zapewniającej udział różnych grup mieszkańców oraz **[3]** triangulacji metodologicznej, która łączy różne metody i techniki badawcze.

Prace nad diagnostyczną częścią dokumentu zostały zrealizowane w formie cyklu badawczego, polegającego na zastosowaniu różnych, wzajemnie komplementarnych metod i ilościowych oraz jakościowych technik badawczych. Takie podejście pozwoliło na uzyskanie możliwie pełnej wiedzy i w konsekwencji, przyczyniło się do sformułowania trafnych wniosków oraz rekomendacji.

Wykorzystane metody podczas tworzenie LPDI

Procedura badawcza	Sposób realizacji
Analiza danych zastanych (desk research)	Analiza dostępnych danych statystycznych oraz dokumentów strategicznych i programowych, raportów, analiz i opracowań
Badanie ilościowe metodą CAWI	Badanie ankietowe N=255
Badanie jakościowe: Zogniskowany Wywiad Grupowe	Spotkanie z kluczowymi interesariuszami procesu tworzenia LPDI: instytucje, organizacje pozarządowe, lokalni eksperci, N=2/50 osób
Konsultacje społeczne	

1.2 Analiza dokumentów strategicznych samorządu i aktów prawa miejscowego

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych (LPDI) Gminy Bytów wpisuje się w ramy krajowych regulacji prawnych i polityki publicznej w obszarze wsparcia społecznego. Podstawę prawną działań stanowią w szczególności:

- ⇒ **Ustawa o pomocy społecznej (12 marca 2004 r., t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 901 z późn. zm.)**, określająca obowiązki gmin w zakresie organizacji usług społecznych i wsparcia środowiskowego;
- ⇒ **Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (9 czerwca 2011 r., t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 700)**, wskazująca zadania gmin w zakresie profilaktyki rodzinnej oraz ograniczania potrzeby instytucjonalizacji dzieci i młodzieży;
- ⇒ **Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego (19 sierpnia 1994 r., t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 685)**, definiująca zasady współpracy służb zdrowia i pomocy społecznej w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi;
- ⇒ **Inne akty prawne** dotyczące m.in. przeciwdziałania przemocy domowej, przeciwdziałania narkomanii, wspierania rodzin, ochrony zdrowia, zatrudnienia socjalnego i aktywizacji osób niepełnosprawnych. Ponadto LPDI uwzględnia krajowe strategie i programy pomocowe, które określają kierunki rozwoju usług społecznych: Krajowy Program Rozwoju Usług Społecznych 2030, programy wsparcia rodzin („Rodzina 800+”, „Dobry Start”, „Maluch+”, „Aktywny Maluch”, „Karta Dużej Rodziny”, „Za życiem”, „Asystent rodziny”, „Mama 4+”), programy senioralne („Senior+”, „Opieka 75+”, „Korpus Wsparcia Seniorów”, „Emerytura+”), a także inicjatywy wspierające osoby z niepełnosprawnościami („Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, „Opieka wytchnieniowa”, „Za życiem”).

Na poziomie Województwa Pomorskiego LPDI odnosi się do strategii i programów wyznaczających regionalne ramy działań:

- ⇒ **Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030**, wskazująca kierunki rozwoju usług społecznych, integracji i polityki senioralnej;
- ⇒ **Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego 2021-2030**, określająca priorytety w zakresie wsparcia osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej oraz rozwój usług środowiskowych.

Ponadto dokument korzysta z doświadczeń i dobrych praktyk innych jednostek samorządu w regionie, w tym planów deinstytucjonalizacji usług społecznych w województwie pomorskim, co pozwala wprowadzać sprawdzone rozwiązania w lokalnym kontekście.

LPDI Gminy Bytów jest dokumentem spójnym z lokalnymi aktami planistycznymi i programowymi, m.in.:

- ⇒ **Strategia Rozwoju Gminy Bytów 2021-2030 (aktualizacja)**, definiująca wizję i cele strategiczne rozwoju gminy, w tym w obszarze polityki społecznej i zdrowotnej;
- ⇒ **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów 2026-2032**, obejmująca diagnozę potrzeb społecznych, katalog usług wsparcia oraz działania w zakresie profilaktyki i interwencji;
- ⇒ **Gminny Program Wspierania Rodziny, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.**

Dane i analizy pochodzące ze sprawozdań MOPS, oceny zasobów pomocy społecznej, raportów o stanie gminy oraz wyników badań ankietowych mieszkańców.

Dokument uwzględnia także współpracę z podmiotami lokalnymi: szkołami, jednostkami ochrony zdrowia, organizacjami pozarządowymi, radami sołeckimi i Gminną Radą Seniorów, co zapewnia kompleksowe spojrzenie na lokalne potrzeby społeczne.

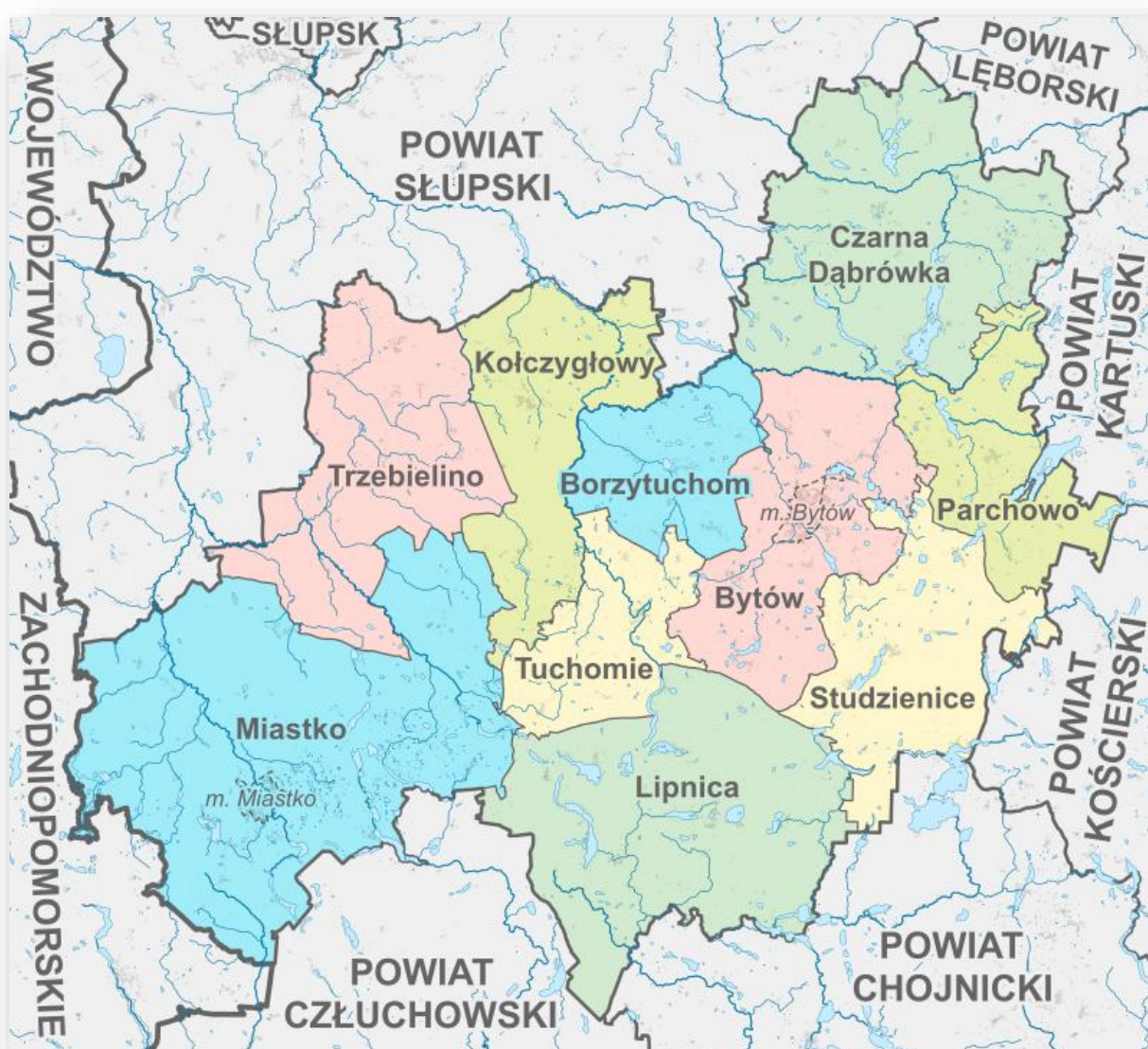
LPDI został opracowany w oparciu o **zasadę spójności strategicznej**, co oznacza, że jego cele, priorytety i działania są powiązane z dokumentami krajowymi, regionalnymi, powiatowymi i lokalnymi. Dzięki temu plan: **[1]** realizuje kierunki polityki krajowej w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych i rozwoju wsparcia środowiskowego; **[2]** wykorzystuje dostępne źródła finansowania i instrumenty wsparcia – unijne, krajowe, regionalne; **[3]** opiera się na lokalnej diagnozie zasobów i potrzeb (raporty OPS, ocena zasobów pomocy społecznej, dane GUS, ankiety mieszkańców), zapewniając trafność i efektywność działań; **[4]** czerpie z dobrych praktyk innych jednostek samorządowych, dostosowując sprawdzone rozwiązania do specyfiki Gminy Bytów.

LPDI stanowi tym samym dokument wdrażający w gminie politykę społeczną zgodną z obowiązującymi przepisami, odpowiadający na rzeczywiste potrzeby mieszkańców i wspierający integrację społeczną oraz rozwój usług lokalnych.

2. Charakterystyka gminy

Bytów jest gminą miejsko-wiejską położoną w zachodniej części województwa pomorskiego, w powiecie bytowskim. Siedzibą władz samorządowych, zarówno na szczeblu gminnym, jak i powiatowym, jest miasto Bytów. Gmina Bytów zajmuje powierzchnię 197 km², a w jej skład wchodzi miasto Bytów (pow. 9 km²) oraz 15 sołectw: Dąbie, Gostkowo, Grzmiąca, Mądrzechowo, Mokrzyń, Niezabyszewo, Płotowo, Pomysk Mały, Pomysk Wielki, Rekowo, Rzepnica, Sierzno, Świątkowo, Udorpie i Ząbinowice. Pod względem powierzchni Gmina Bytów zajmuje 8,98% powierzchni całego województwa pomorskiego.

Od strony zachodniej Gmina Bytów graniczy z gminami Tuchomie i Borzytuchom, od północy z gminą Czarna Dąbrówka, od wschodu z gminami Parchowo i Studzienice, a od południa z gminą Lipnica.

źródło: pl.wikipedia.org

2.1 Sytuacja demograficzna

Na koniec 2024 roku Gminę Bytów zamieszkiwało 24 841 osób i jest to najwyższy wynik w całym powiecie bytowskim. To właśnie na terenie Gminy Bytów zamieszkiwało 32,57% populacji powiatu bytowskiego oraz 1,05% województwa pomorskiego.

<i>Stan ludności</i>	2020	2021	2022	2023	2024	zmiana [rok bazowy 2020]
województwo pomorskie	2 358 256	2 358 726	2 358 307	2 359 573	2 359 493	0,05%
powiat bytowski	77 409	76 987	76 715	76 502	76 266	-1,48%
gmina Bytów	25 311	25 292	25 121	25 050	24 841	-1,86%
- mężczyźni	12 455	12 416	12 336	12 293	12 196	-2,08%
- kobiety	12 856	12 876	12 785	12 757	12 645	-1,64%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

W okresie 2020-2024 liczba mieszkańców Gminy Bytów zmniejszyła się o 470 osób (-1,87%). Większy ubytek ludności zaobserwowano u mężczyzn (-2,08%), niż u kobiet (-1,64%). Należy zauważyć, że trend spadkowy zaobserwowano w całym powiecie bytowskim. Natomiast na poziomie całego województwa pomorskiego zauważa się nadal minimalny wzrost liczby mieszkańców (na przestrzeni ostatnich pięciu lat). Może to zmienić się wraz ze zmianami demograficznymi.

<i>ludność wg grup wieku</i>	2020	2021	2022	2023	2024
ogółem	25 311	25 292	25 121	25 050	24 841
0-4	1 529	1 503	1 386	1 251	1 150
5-9	1 489	1 508	1 562	1 598	1 558
10-14	1 541	1 558	1 520	1 514	1 505
15-19	1 431	1 407	1 401	1 431	1 457
20-24	1 408	1 429	1 436	1 413	1 384
25-29	1 556	1 476	1 376	1 376	1 369
30-34	1 940	1 888	1 784	1 666	1 535
35-39	2 074	2 061	2 008	1 962	1 942
40-44	1 978	1 940	1 973	2 000	1 980
45-49	1 762	1 841	1 881	1 894	1 925
50-54	1 419	1 461	1 537	1 635	1 685
55-59	1 533	1 460	1 416	1 339	1 346
60-64	1 727	1 698	1 624	1 594	1 511
65-69	1 564	1 577	1 586	1 610	1 655
70-74	1 141	1 228	1 292	1 320	1 311
75-79	492	541	624	720	816
80-84	408	409	395	386	364
85 i więcej	319	307	320	341	348

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) w Gminie Bytów wynosi 104 i zmienił się o jeden punkt na przestrzeni ostatnich pięciu lat co jest skutkiem spadku większej liczby mężczyzn niż kobiet.

współczynnik feminizacji	2020	2021	2022	2023	2024
województwo pomorskie	106	106	106	106	106
powiat bytowski	100	100	101	101	100
gmina Bytów	103	104	104	104	104

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

Współczynnik ten podobnie prezentuje się w skali całego województwa pomorskiego (106), ale na poziomie powiatu bytowskiego utrzymuje już równowagę pomiędzy liczbą kobiet, a mężczyzn.

ruch naturalny	2020	2021	2022	2023	2024
ruch naturalny w gminie Bytów					
Urodzenia żywe	258	275	240	210	202
Zgony ogółem	265	244	258	200	269
Przyrost naturalny	-7	31	-18	10	-67
przyrost naturalny na 1000 ludności					
▪ województwo pomorskie	-0,5	-2,01	-1,89	-1,62	-2,47
▪ powiat bytowski	0,18	-1,4	-1,55	-0,13	-1,56
▪ gmina Bytów	-0,28	1,23	-0,71	0,4	-2,69

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

migracje	2020	2021	2022	2023	2024
migracje w gminie Bytów					
zameldowania ogółem	229	317	274	249	251
▪ zameldowania z miast	72	131	100	99	107
▪ zameldowania ze wsi	147	181	168	136	133
wymeldowania ogółem	303	368	393	316	415
▪ wymeldowania do miast	96	114	105	119	152
▪ wymeldowania na wieś	207	251	284	193	262
saldo migracji	-74	-51	-119	-67	-164
saldo migracji na 1000 ludności					
województwo pomorskie	1,7	2	1,7	2	2,3
powiat bytowski	-2,4	-3,7	-2,6	-2,1	-2,3
gmina Bytów	-2,9	-2	-4,7	-2,7	-6,6

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

Przyrost naturalny w Gminie Bytów na 1 000 osób w roku 2024 osiągnął wartość ujemną wynoszącą -2,69. W całym analizowanym okresie wskaźnik ten wykazuje wyraźnie spadkowy trend. Na spadek wskaźnika ma przede wszystkim wpływ ogólnokrajowa tendencja spadku ilości urodzeń. Wskaźnik dla Gminy Bytów przyjmuje podobne wartości jak dla całego województwa pomorskiego, jednak jest niższy o ponad jeden punkt procentowy w porównaniu do powiatu bytowskiego.

W badanym okresie (2020-2024) saldo migracji w Gminie Bytów wykazywało coraz niższą, ujemną wartość. Saldo migracji na 1 000 osób przyjmuje dużo gorsze, niższe, ujemne wartości niż

w przypadku powiatu bytowskiego jak i całego województwa pomorskiego. Coraz niższe saldo migracji jest główną przyczyną (obok przyrostu naturalnego) zmniejszającej się liczby mieszkańców gminy.

ludność:	2020	2021	2022	2023	2024
w wieku przedprodukcyjnym [%]					
Polska	18,4	18,4	18,4	18,2	18,0
województwo pomorskie	19,7	19,8	19,8	19,6	19,3
powiat bytowski	21,5	21,5	21,3	21,1	20,8
gmina Bytów	21,4	21,4	21,2	21,0	20,7
w wieku produkcyjnym [%]					
Polska	59,4	59,1	58,7	58,4	58,2
województwo pomorskie	59,6	59,3	59,0	58,8	58,7
powiat bytowski	59,7	59,2	58,9	58,3	58,0
gmina Bytów	59,6	59,1	58,8	58,2	58,0
w wieku poprodukcyjnym [%]					
Polska	22,2	22,5	22,9	23,3	23,8
województwo pomorskie	20,6	20,9	21,2	21,6	21,9
powiat bytowski	18,8	19,3	19,9	20,6	21,2
gmina Bytów	19,0	19,5	20,1	20,8	21,4

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

W Gminie Bytów wciąż występuje korzystna sytuacja związana ze strukturą ludności według ekonomicznych grup wieku. Duży odsetek [20,7%] stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, o niecały punkt procentowy więcej jest osób w wieku poprodukcyjnym. Na tle kraju, województwa wyżej wymieniona struktura kształtuje się pozytywnie – wyższe wartości dla wieku przedprodukcyjnego i niższe dla wieku poprodukcyjnego. Analizując jednak tendencje przygotować należy się w dłuższej perspektywie na rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym (seniorzy), przy równoczesnym spadku udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież).

Według ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (NSP 2021), który odbył się w roku 2021, dominującą na terenie formą gospodarstw domowych pod względem liczby osób są gospodarstwa domowe 2-osobowe [1 680 gosp.] oraz gospodarstwa domowe 5-osobowe i większe. Są to przede wszystkim gospodarstwa jednorodzinne - 4 959 gospodarstw. Dominują rodziny z jednym dzieckiem [2 528 gosp.] oraz rodziny z 2 dzieci [1 962 gosp.]. Rodzin z 4 i większą ilością dzieci jest jedynie 171. Największą liczbę gospodarstw domowych według poziomu wykształcenia reprezentanta stanowią: zasadnicze zawodowe/branżowe [2 245 gosp.], wyższe [1 676 gosp.] oraz średnie zawodowe [1 502 gosp.]. Osób niepełnosprawnych jest 3 940, z czego 51,73% to kobiety.

gospodarstwa domowe według liczby osób	NSP 2021
Ogółem [gosp.]	7 540
▪ gospodarstwa domowe 1-osobowe [gosp.]	1 340
▪ gospodarstwa domowe 2-osobowe [gosp.]	1 680
▪ gospodarstwa domowe 3-osobowe [gosp.]	1 468
▪ gospodarstwa domowe 4-osobowe [gosp.]	1 423
▪ gospodarstwa domowe 5-osobowe i większe [gosp.]	1 629
ludność w gospodarstwach domowych [os.]	24 949
przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym [os.]	3,31

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

<i>gospodarstwa domowe według składu rodzinnego</i>	NSP 2021
ogółem [gosp.]	7 540
▪ jednorodzinne [gosp.]	4 959
▪ dwurodzinne [gosp.]	781
▪ trzy i więcej rodzinne [gosp.]	135
▪ nierodzinne ogółem [gosp.]	1 665
▪ nierodzinne 1 osobowe [gosp.]	1 340
▪ nierodzinne wieloosobowe [gosp.]	325

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

<i>rodziny według liczby dzieci</i>	NSP 2021
ogółem [gosp.]	6 945
rodziny bez dzieci [gosp.]	1 647
rodziny z dziećmi razem [gosp.]	5 298
▪ rodziny z 1 dzieckiem [gosp.]	2 528
▪ rodziny z 2 dzieci [gosp.]	1 962
▪ rodziny z 3 dzieci [gosp.]	637
▪ rodziny z 4 i więcej dzieci [gosp.]	171
dzieci w rodzinie ogółem [os.]	9 124
przeciętna liczba dzieci w rodzinie [os.]	2

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

<i>gospodarstwa domowe według poziomu wykształcenia reprezentanta</i>	NSP 2021
ogółem [gosp.]	7 540
▪ wyższe [gosp.]	1 676
▪ policealne [gosp.]	294
▪ średnie ogólnokształcące [gosp.]	850
▪ średnie zawodowe [gosp.]	1 502
▪ zasadnicze zawodowe/branżowe [gosp.]	2 245
▪ gimnazjalne [gosp.]	58
▪ podstawowe [gosp.]	717
▪ bez wykształcenia szkolnego [gosp.]	30
▪ nieustalone [gosp.]	168

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

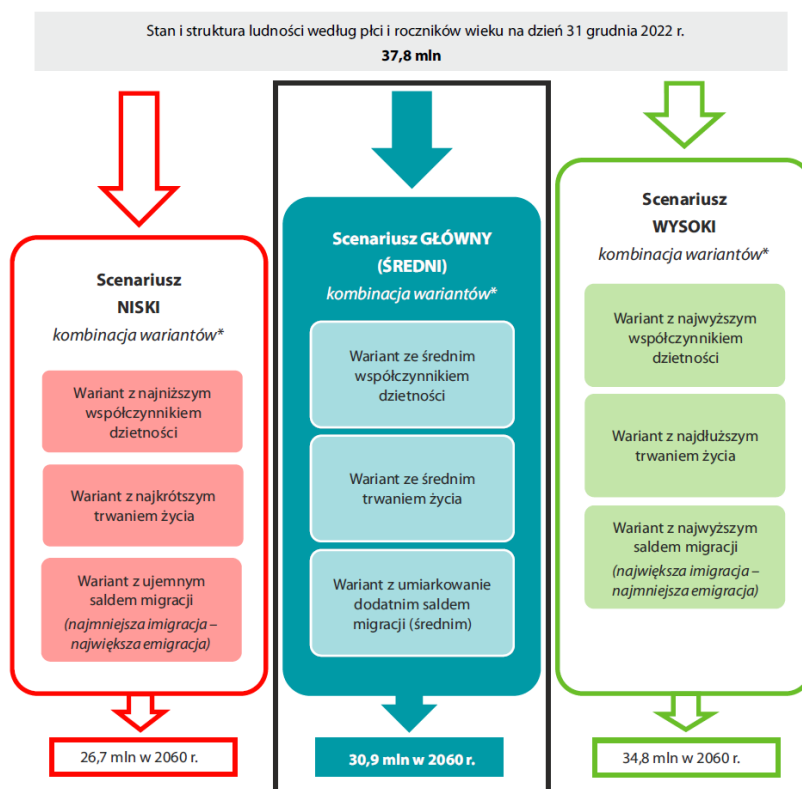
<i>osoby niepełnosprawne</i>	NSP 2021
ogółem	3 940
mężczyźni	1 902
kobiety	2 038

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

2.2 Prognoza ludności na lata 2023-2060

Prognoza ludności na lata 2023-2060 (Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023) zawiera analizę i założenia dotyczące przewidywanych trendów zmian w przebiegu procesów demograficznych – dzietności, umieralności oraz ruchów migracyjnych (wewnętrznych i zagranicznych), jak również wyniki prognozy ludności do 2060 r., będące rezultatem przyjętych wariantów założeń. Nowością w prezentowanej prognozie jest znacznie szersze zaprezentowanie alternatywnych scenariuszy, które mogą obrazować inne możliwe ścieżki rozwoju demograficznego.

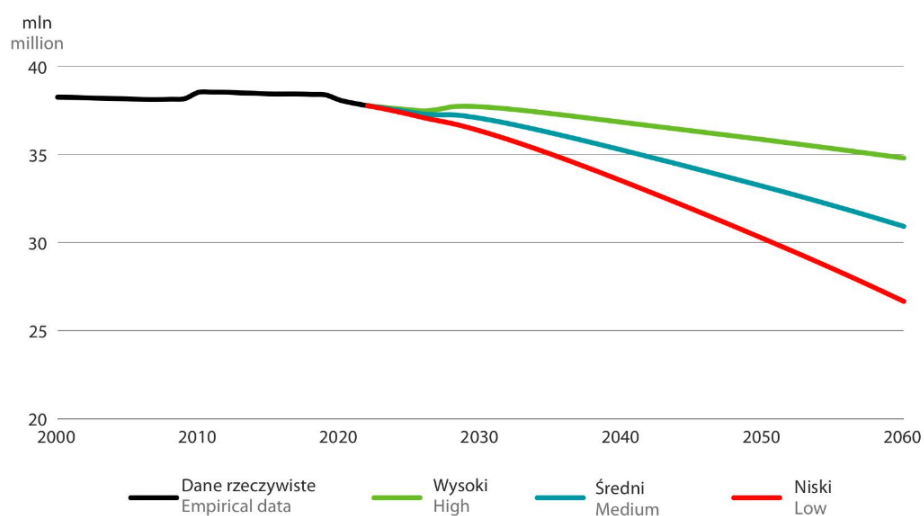
Poszczególne warianty zostały pogrupowane w trzy scenariusze. Scenariusze alternatywne – niski i wysoki – uwzględniają odpowiadające im warianty poszczególnych współczynników, które prowadzą odpowiednio do najniższej i najwyższej prognozowanej liczby ludności. Scenariusz niski zakłada zatem niskie współczynniki dzietności, niskie wartości trwania życia oraz niskie saldo migracji. Scenariusz wysoki – wysokie współczynniki dzietności, wysokie wartości trwania życia oraz wysokie saldo migracji. Scenariusz główny uwzględnia średnie warianty dzietności, migracji oraz trwania życia.

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Wszystkie scenariusze przewidują systematyczny spadek liczby ludności Polski, lecz w różnym tempie. Do 2060 r. liczba ludności Polski w scenariuszu wysokim spadnie do 34,8 mln, zaś w niskim aż do 26,7 mln, co oznaczałoby ubytek (w stosunku do 2022 r.) od 8% do 29%.

Liczba ludności Polski (w mln) według trzech scenariuszy w latach 2000–2060

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Liczba ludności Polski (w mln) według trzech scenariuszy w wybranych latach

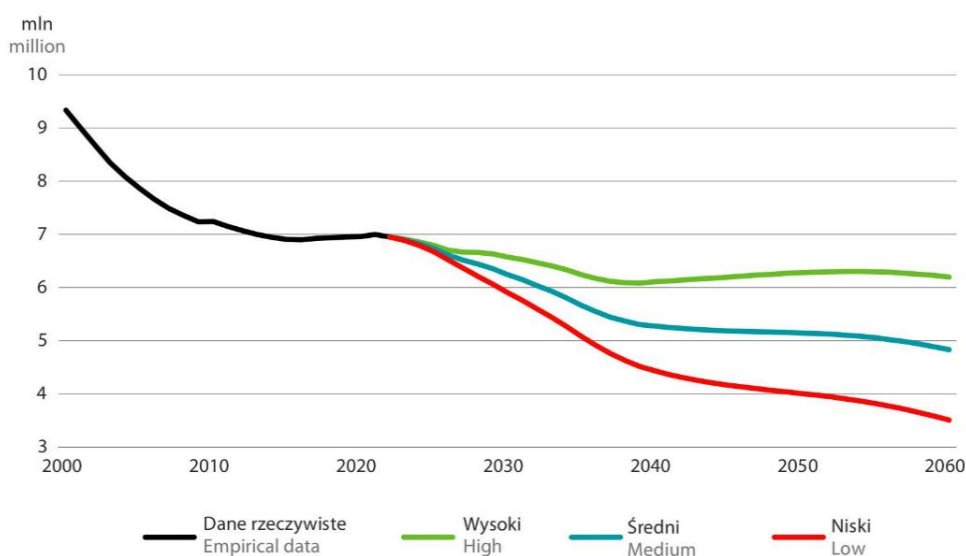
Scenariusz Scenario	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Wysoki High	37,77	37,71	36,83	35,85	34,80
Średni Medium		37,05	35,26	33,20	30,93
Niski Low		36,33	33,50	30,23	26,65

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Zmiana w liczbie ludności w wieku 0–17

Prognozowany jest duży spadek liczby ludności w wieku 0–17 lat w Polsce w latach 2023–2060. W scenariuszu wysokim przewiduje się, że wspomniany spadek utrzyma się do 2039 r., po czym nastąpi odwrócenie trendu. Zgodnie z tym scenariuszem w okresie między rokiem 2023 a 2039 liczba dzieci i młodzieży zmniejszy się o ponad 872 tys. Realizacja scenariusza niskiego lub średniego prowadzi do spadku liczby ludności w wieku 0–17 lat w całym prognozowanym okresie. Do 2060 r. przewidywany jest spadek liczby dzieci i młodzieży o 10,9% (scenariusz wysoki) oraz aż o połowę (scenariusz niski) względem danych z 2022 r.

Liczba osób (w mln) w wieku 0–17 według trzech scenariuszy w latach 2000–2060

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Liczba osób (w mln) w wieku 0–17 lat według trzech scenariuszy w wybranych latach

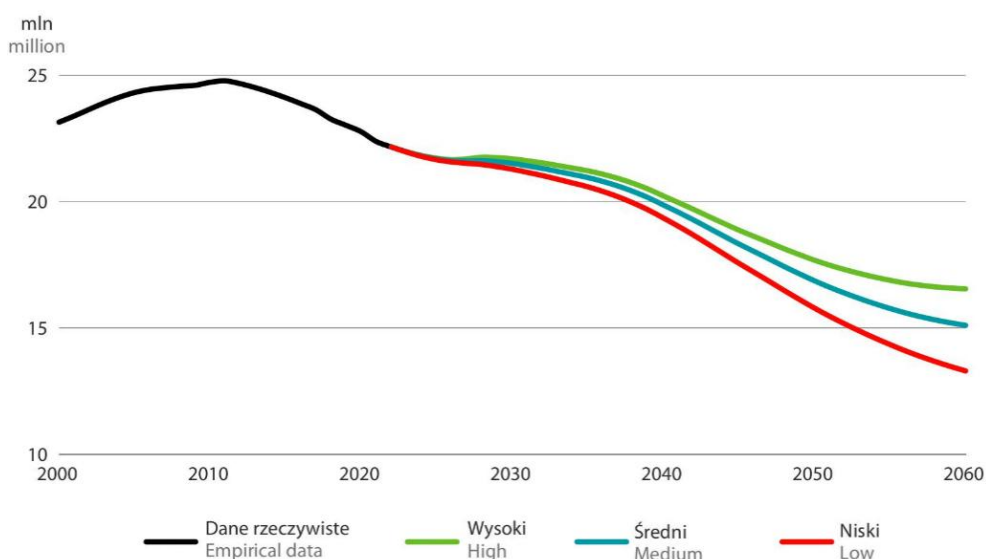
Scenariusz Scenario	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Wysoki High	6,95	6,57	6,10	6,28	6,20
Średni Medium		6,24	5,27	5,14	4,83
Niski Low		5,90	4,43	4,00	3,50

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Zmiana liczby ludności w wieku produkcyjnym

Przewidywany jest duży spadek liczby osób w wieku produkcyjnym w Polsce. W skrajnych scenariuszach (niski i wysoki) szacuje się, że liczba ta w 2060 r. wyniesie odpowiednio 13,3 i 16,6 mln, co w porównaniu do 22,2 mln w 2022 r. oznacza spadek o 25% w scenariuszu wysokim i aż o 40% w niskim.

Liczba osób (w mln) w wieku produkcyjnym według trzech scenariuszy w latach 2000–2060

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Liczba osób (w mln) w wieku produkcyjnym według trzech scenariuszy w wybranych latach

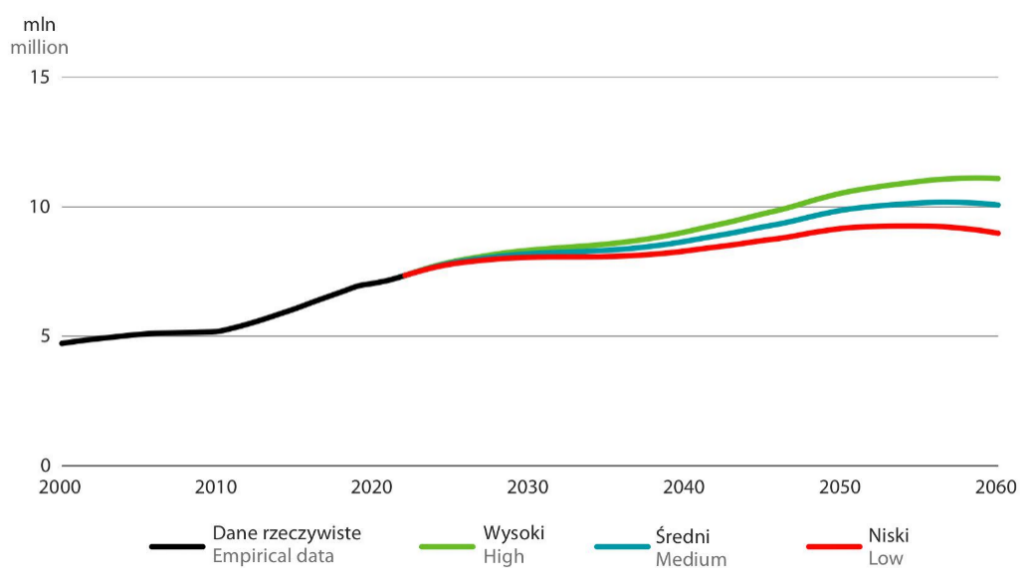
Scenariusz Scenario	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Wysoki High	22,17	21,10	20,23	17,69	16,55
Średni Medium		21,52	19,87	16,874	15,10
Niski Low		21,29	19,36	15,79	13,31

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Zmiana liczby ludności w grupie wieku 65 lat i więcej

Wszystkie scenariusze przewidują, że do 2060 r. liczba osób w wieku 65 lat i więcej wzrośnie w porównaniu do 2022 r. Największy wzrost szacowany jest w scenariuszu wysokim – o połowę, w scenariuszu średnim o blisko 37%, a w niskim o 22%. Warto dodać, iż pod koniec prognozy przewidywany jest niewielki spadek liczby osób w tym wieku. W przypadku scenariusza niskiego obejmuje on ostatnie 6 lat prognozy (spadek o ok. 110 tys. osób), a w przypadku wysokiego jedynie ostatni rok (spadek o ok. 20 tys. osób).

Liczba osób (w mln) w wieku 65 lat i więcej według trzech scenariuszy w latach 2000–2060

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Liczba osób (w mln) w wieku 65 lat i więcej według trzech scenariuszy w wybranych latach

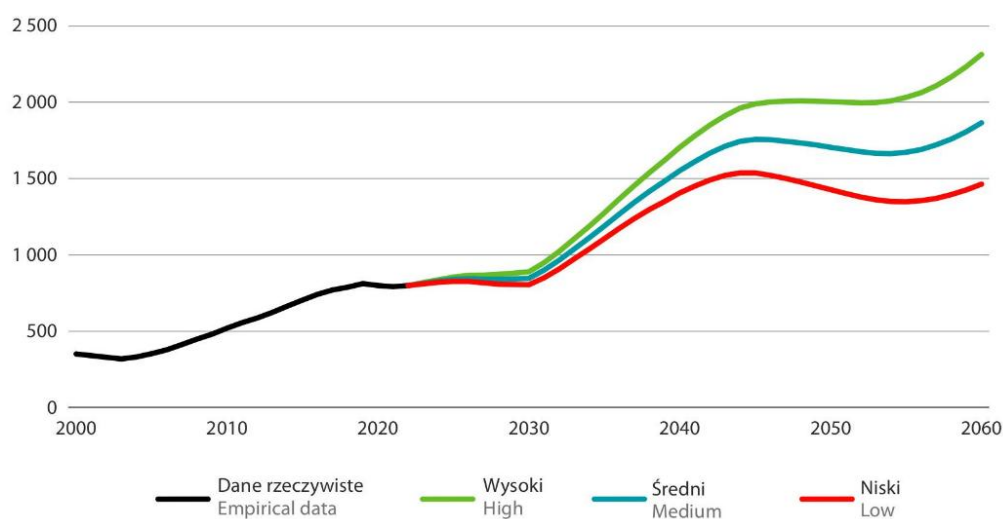
Scenariusz Scenario	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Wysoki High	7,35	8,33	9,04	10,53	11,09
Średni Medium		8,19	8,67	9,87	10,07
Niski Low		8,05	8,30	9,17	8,98

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Zmiana liczby ludności w grupie wieku 85 lat i więcej

Przewidywany jest duży wzrost liczebności osób w wieku 85 lat i więcej. Do 2060 r. liczba osób wieku 85 lat i więcej względem roku 2022 wzrośnie o 83% – scenariusz niski lub niemal trzykrotnie - scenariusz wysoki.

Liczba osób (w tys.) w wieku 85 lat i więcej według trzech scenariuszy w latach 2000–2060

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Liczba osób (w tys.) w wieku 85 lat i więcej według trzech scenariuszy w wybranych latach

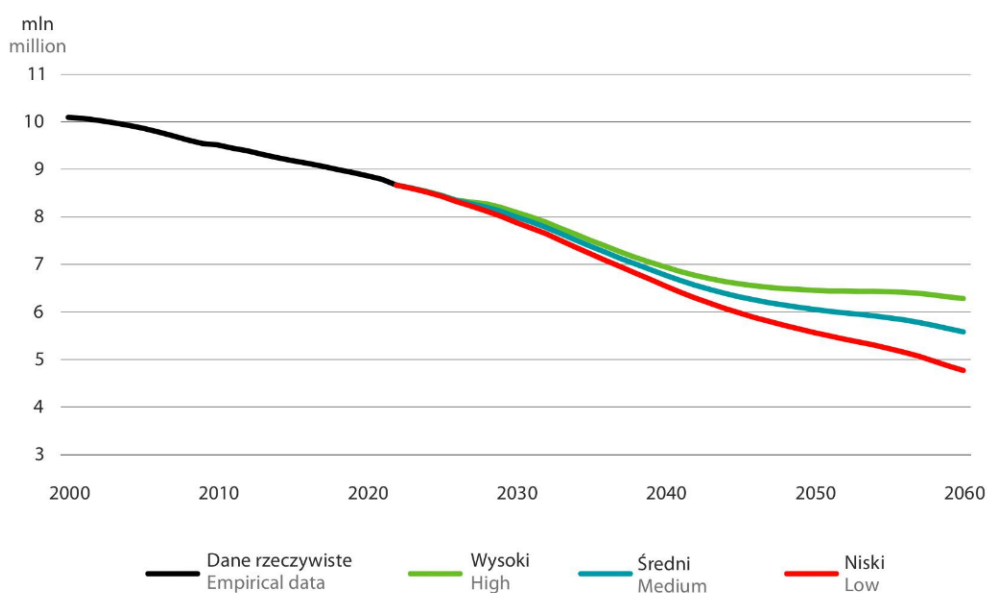
Scenariusz Scenario	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Wysoki High	799	890	1 704	2 004	2 313
Średni Medium		847	1 552	1 705	1 866
Niski Low		805	1 406	1 428	1 464

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Zmiana liczby kobiet w wieku 15–49 lat

Na liczbę urodzeń bezpośredni wpływ ma liczba potencjalnych matek, czyli kobiet w wieku prokreacyjnym, tj. 15–49 lat. Wszystkie scenariusze przewidują spadek tej liczby – w scenariuszu wysokim o 2,4 mln (28%), a w niskim aż o 3,9 mln (45%) w odniesieniu do 2022 r. Można przypuszczać, że część kobiet przybyłych do Polski w wyniku wojny w Ukrainie, uzyska w najbliższej przyszłości prawo do stałego pobytu, dzięki czemu trend spadkowy zostanie krótkotrwale wyhamowany (zwłaszcza w scenariuszu wysokim, ale również w średnim). Niestety liczba ta nie zrekompensuje ogólnego spadku liczby kobiet w Polsce.

Liczba kobiet (w mln) w wieku 15–49 lat według trzech scenariuszy w latach 2000–2060

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Liczba kobiet (w mln) w wieku 15–49 lat według trzech scenariuszy w wybranych latach

Scenariusz Scenario	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Wysoki High	8,7	8,1	6,9	6,5	6,3
Średni Medium		8,0	6,8	6,1	5,6
Niski Low		7,9	6,6	5,6	4,8

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Wyniki na poziomie regionalnym

Dla wszystkich województw przewiduje się zmniejszenie liczby ludności do 2060 r. Największy spadek prognozowany jest w województwie śląskim – o ponad milion osób. Ubytek rzędu od 500 tys. do 1 mln dotyczy województw: łódzkiego (601 tys.) oraz lubelskiego (544 tys.). Największy relatywny spadek prognozowany jest dla województwa świętokrzyskiego. Do 2040 r. liczba mieszkańców zmniejszy się o 14,0%, a do 2060 r. aż o 30,6%. Z kolei najmniejsza redukcja ludności obserwowana będzie w województwach mazowieckim oraz pomorskim (poniżej 1% do 2040 r. oraz ponad 7% do 2060 r.).

Liczba ludności (w tys.) w poszczególnych województwach w wybranych latach, według głównego scenariusza

Województwo Voivodeships	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Dolnośląskie	2 888	2 856	2 725	2 575	2 413
Kujawsko-pomorskie	2 007	1 941	1 821	1 684	1 540
Lubelskie	2 025	1 931	1 786	1 633	1 481
Lubuskie	980	954	897	830	761
Łódzkie	2 378	2 289	2 125	1 951	1 777
Małopolskie	3 429	3 433	3 349	3 236	3 085
Mazowieckie	5 511	5 575	5 474	5 331	5 121
Opolskie	942	902	836	764	692
Podkarpackie	2 079	2 015	1 903	1 775	1 635
Podlaskie	1 143	1 101	1 035	962	885
Pomorskie	2 358	2 382	2 342	2 276	2 182
Śląskie	4 347	4 179	3 886	3 577	3 257
Świętokrzyskie	1 178	1 111	1 013	913	817
Warmińsko-mazurskie	1 366	1 313	1 224	1 121	1 016
Wielkopolskie	3 494	3 474	3 349	3 190	2 998
Zachodniopomorskie	1 641	1 593	1 494	1 381	1 267

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Wyniki (prognoza) na poziomie Gminy Bytów

Ludność w gminie Bytów według płci i 10-letnich grup wieku 80+; zmiany w latach 2022-2060

Płeć	Grupa wieku	2022*	2030	2040	2050	2060	Zmiana względem 2022 roku [2022=100 %]
Ogółem	Ogółem	25 121	25 234	24 759	24 194	23 204	-7,63%
	0-9	2 948	2 312	2 186	2 215	2 097	-28,87%
	10-19	2 921	3 092	2 472	2 340	2 364	-19,07%
	20-29	2 812	2 945	3 093	2 578	2 450	-12,87%
	30-39	3 792	2 752	2 706	2 815	2 315	-38,95%
	40-49	3 854	3 845	2 757	2 722	2 794	-27,50%
	50-59	2 953	3 732	3 862	2 851	2 807	-4,94%
	60-69	3 210	2 675	3 504	3 689	2 683	-16,42%
	70-79	1 916	2 754	2 178	3 035	3 204	67,22%
	80+	715	1 127	2 001	1 949	2 490	248,25%
Mężczyźni	Ogółem	12 336	12 389	12 141	11 859	11 326	-8,19%
	0-9	1 510	1 160	1 109	1 127	1 055	-30,13%
	10-19	1 509	1 597	1 209	1 155	1 168	-22,60%
	20-29	1 439	1 547	1 651	1 279	1 202	-16,47%
	30-39	1 938	1 437	1 449	1 533	1 145	-40,92%
	40-49	1 942	1 918	1 424	1 443	1 511	-22,19%
	50-59	1 407	1 885	1 923	1 459	1 474	4,76%
	60-69	1 534	1 237	1 702	1 776	1 365	-11,02%
	70-79	830	1 215	947	1 394	1 463	76,27%
	80+	227	393	727	693	943	315,42%
Kobiety	Ogółem	12 785	12 845	12 618	12 335	11 878	-7,09%
	0-9	1 438	1 152	1 077	1 088	1 042	-27,54%
	10-19	1 412	1 495	1 263	1 185	1 196	-15,30%
	20-29	1 373	1 398	1 442	1 299	1 248	-9,10%
	30-39	1 854	1 315	1 257	1 282	1 170	-36,89%
	40-49	1 912	1 927	1 333	1 279	1 283	-32,90%
	50-59	1 546	1 847	1 939	1 392	1 333	-13,78%
	60-69	1 676	1 438	1 802	1 913	1 318	-21,36%
	70-79	1 086	1 539	1 231	1 641	1 741	60,31%
	80+	488	734	1 274	1 256	1 547	217,01%

źródło: opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności na lata 2023–2060

Ludność w gminie Bytów według płci i wybranych grup wieku; zmiany w latach 2022-2060

Płeć	Grupa wieku	2022*	2030	2040	2050	2060	Zmiana względem 2022 roku [2022=100 %]
Ogółem	Ogółem	25 121	25 234	24 759	24 194	23 204	-7,63%
	0-17	5 315	4 804	4 096	4 072	3 973	-25,25%
	18-59/64	14 762	14 509	13 912	12 334	11 530	-21,89%
	18-44	9 131	8 132	7 664	7 272	6 659	-27,07%
	45-59/64	5 631	6 377	6 248	5 062	4 871	-13,50%
	60+/65+	5 044	5 921	6 751	7 788	7 701	52,68%
	0-14	4 468	3 866	3 372	3 370	3 252	-27,22%
	15-64	16 436	16 165	15 629	13 964	12 880	-21,64%
	65+	4 217	5 203	5 758	6 860	7 072	67,70%
	80+	715	1 127	2 001	1 949	2 490	248,25%
Mężczyźni	Ogółem	12 336	12 389	12 141	11 859	11 326	-8,19%
	0-17	2 741	2 439	2 043	2 046	1 985	-27,58%
	18-64	7 801	7 740	7 654	6 835	6 246	-19,93%
	18-44	4 629	4 216	4 045	3 804	3 338	-27,89%
	45-64	3 172	3 524	3 609	3 031	2 908	-8,32%
	65+	1 794	2 210	2 444	2 978	3 095	72,52%
	0-14	2 306	1 950	1 684	1 698	1 628	-29,40%
	15-64	8 236	8 229	8 013	7 183	6 603	-19,83%
	65+	1 794	2 210	2 444	2 978	3 095	72,52%
	80+	227	393	727	693	943	315,42%
Kobiety	Ogółem	12 785	12 845	12 618	12 335	11 878	-7,09%
	0-17	2 574	2 365	2 053	2 026	1 988	-22,77%
	18-59	6 961	6 769	6 258	5 499	5 284	-24,09%
	18-44	4 502	3 916	3 619	3 468	3 321	-26,23%
	45-59	2 459	2 853	2 639	2 031	1 963	-20,17%
	60+	3 250	3 711	4 307	4 810	4 606	41,72%
	0-14	2 162	1 916	1 688	1 672	1 624	-24,88%
	15-64	8 200	7 936	7 616	6 781	6 277	-23,45%
	65+	2 423	2 993	3 314	3 882	3 977	64,14%
	80+	488	734	1 274	1 256	1 547	217,01%
	15-49	5 827	5 371	4 684	4 461	4 315	-25,95%

źródło: opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności na lata 2023–2060

Na koniec 2024 roku Gminę Bytów zamieszkiwało 24 841 osób i jest to najwyższy wynik w całym powiecie bytowskim. To właśnie na terenie Gminy Bytów zamieszkiwało 32,57% populacji powiatu bytowskiego oraz 1,05% województwa pomorskiego.

3. Kluczowe problemy i wyzwania społeczne

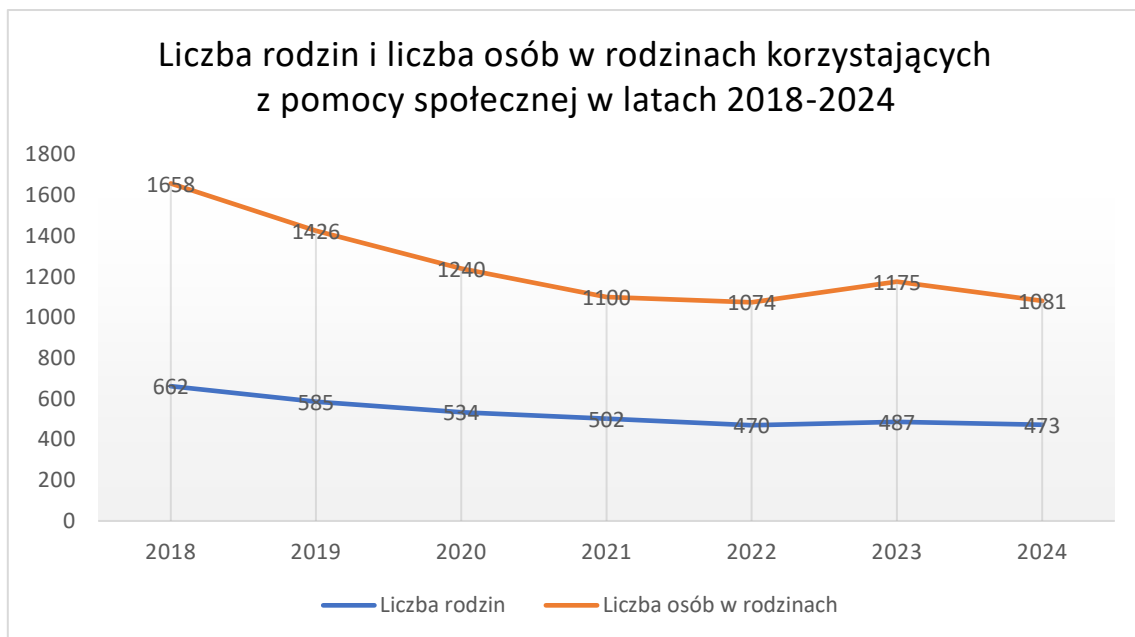
W kontekście społecznych aspektów rozwoju Gminy kluczowe znaczenie mają długoterminowe trendy i perspektywy demograficzne. Od wielu lat w Gminie Bytów zmniejsza się liczba mieszkańców, a także zwiększa się liczba seniorów. Naturalny proces starzenia się społeczeństwa (zwiększania się liczby seniorów) nie jest rekompensowany poprzez wzrost liczby nowych mieszkańców. Usługi społeczne w Gminie powinny odpowiadać na wyzwania związane z trendami demograficznymi. Z tego powodu konieczne jest prowadzenie przemyślanej polityki wsparcia rodziny, jak również tworzenie kompleksowej oferty usług społecznych dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami, czy innych osób niesamodzielnych. Jednocześnie pożądane jest tworzenie atrakcyjnej oferty usług dla innych grup mieszkańców, w tym m.in. rodzin z dziećmi oraz dzieci i młodzieży, co sprzyjać będzie rozwojowi społecznemu oraz zapewnieniu wysokiej jakości życia. Powyższe zjawiska są kluczowe w kontekście planowania systemu usług społecznych w Gminie pod kątem deinstytucjonalizacji.

Poniższa analiza określa kluczowe problemy i wyzwania społeczne stojące przed Gminą Bytów w kontekście: **[1]** oferowanego wsparcia klientom pomocy społecznej, która jest realizowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie oraz inne placówki i organizacje pomocowe oraz **[2]** najbardziej widoczne problemy społeczne i ich oddziaływanie na lokalną społeczność wynikające z badania ankietowego.

3.1 Klienci pomocy społecznej Gminy Bytów w kontekście problemów społecznych

Analiza danych dotyczących klientów pomocy społecznej w Gminie Bytów pozwala nie tylko na diagnozę najważniejszych problemów społecznych, lecz także na identyfikację trendów i zmian w strukturze potrzeb mieszkańców. Poniżej zaprezentowano analizę z lat 2023-2024 z uwzględnieniem najczęściej występujących problemów: ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, problemów uzależnień, przemocy domowej, bezdomności oraz trudności opiekuńczo-wychowawczych.

W latach 2018-2024 zaobserwowano wyraźny spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej. W 2018 roku pomoc otrzymywało 1 658 osób, podczas gdy w 2024 roku liczba ta wyniosła 1 081. Spadek ten odzwierciedlał częściową poprawę sytuacji dochodowej mieszkańców, ale również zmiany w systemie świadczeń rodzinnych i socjalnych, które ograniczyły potrzebę korzystania z klasycznej pomocy społecznej. W 2024 roku 4,61% mieszkańców Gminy było klientami MOPS.

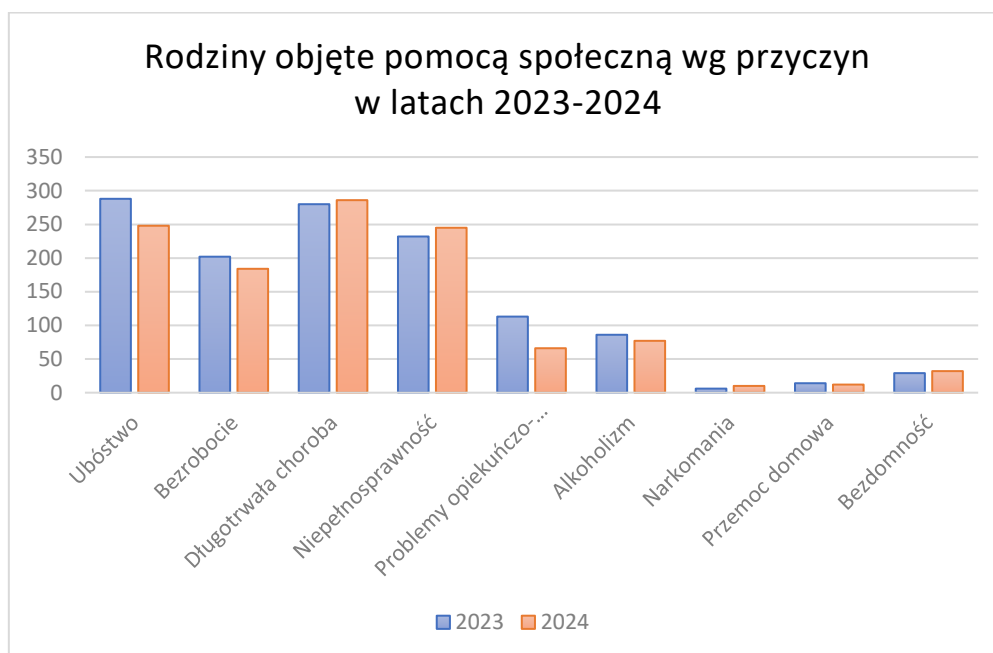
źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej Gminy Bytów za 2024 rok

Przyczyny korzystania z pomocy społecznej

Analiza danych za lata 2023-2024 pokazała istotne zmiany w strukturze przyczyn korzystania z pomocy. Choć zmalała liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa, bezrobocia czy problemów wychowawczych, zwiększyła się liczba osób wymagających pomocy ze względu na niepełnosprawność i choroby przewlekłe. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane porównawcze.

Przyczyna	Rodziny 2023	Rodziny 2024	Zmiana %	Osoby 2023	Osoby 2024
Ubóstwo	288	248	-13.9	641	479
Bezrobocie	202	184	-8.9	522	448
Długotrwała choroba	280	286	2.1	573	589
Niepełnosprawność	232	245	5.6	483	493
Problemy opiekuńczo-wychowawcze	113	66	-41.6	466	245
Alkoholizm	86	77	-10.5	208	187
Narkomania	6	10	66.7	12	23
Przemoc domowa	14	12	-14.3	28	22
Bezdomność	29	32	10.3	45	40

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ocena zasobów pomocy społecznej Gminy Bytów za 2024 rok

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ocena zasobów pomocy społecznej Gminy Bytów za 2024 rok

Najważniejsze obszary problemowe

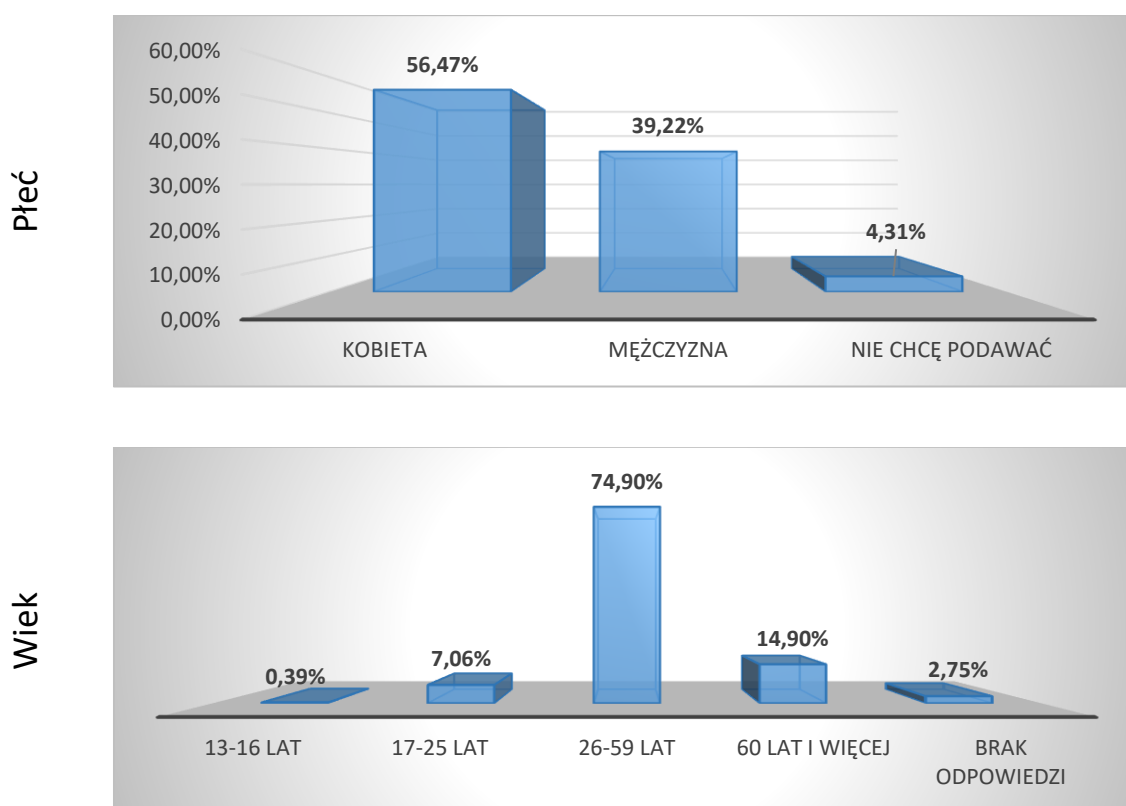
1. Ubóstwo i bezrobocie pozostają jednymi z głównych przyczyn korzystania z pomocy społecznej, choć w 2024 roku odnotowano spadek liczby rodzin dotkniętych tymi problemami (ubóstwo – 248 rodzin, bezrobocie – 184 rodziny). Stopa bezrobocia w Gminie wyniosła 8,7%, co stanowi wartość wyższą niż średnia krajowa.
2. Rosnąca liczba klientów MOPS wymaga wsparcia z powodu niepełnosprawności (245 rodzin) oraz długotrwałej choroby (286 rodzin). Wzrost ten wiąże się z procesem starzenia się społeczeństwa oraz wydłużaniem się życia. W odpowiedzi na te potrzeby w Gminie rozwinęto programy opiekuńcze, m.in. „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”.
3. Problemy uzależnień pozostają poważnym wyzwaniem społecznym. W 2024 roku alkoholizm dotyczył 77 rodzin, a narkomania – 10 rodzin. Choć skala problemu narkomanii jest mniejsza, obserwuje się jej wzrost w porównaniu do roku 2023.
4. Przemoc domowa, jako powód objęcia pomocą społeczną wystąpiła w 12 rodzinach. W Gminie działa Zespół Interdyscyplinarny oraz stosowana jest procedura Niebieskiej Karty, które mają na celu ochronę ofiar przemocy i wsparcie w wychodzeniu z kryzysu.
5. Liczba rodzin dotkniętych problemami opiekuńczo-wychowawczymi spadła w 2024 roku do 66 (z 113 w 2023 roku). Jednak w pieczy zastępczej nadal przebywa 53 dzieci, co wskazuje na istotne wyzwania w obszarze opieki nad dziećmi.
6. Bezdomność dotknęła 32 rodziny, a z ogrzewalni skorzystało 37 osób. W Gminie brakuje schroniska, co ogranicza możliwości długoterminowego wsparcia dla osób bezdomnych.
7. Od 2022 roku istotną grupą klientów MOPS są uchodźcy z Ukrainy. Korzystają oni głównie z programów żywieniowych oraz wsparcia rzeczowego. Brak jednak pełnych danych liczbowych dotyczących tej grupy, co utrudnia planowanie długofalowych działań.

Analiza sytuacji w Gminie Bytów wskazuje, że system pomocy społecznej jest coraz mocniej ukierunkowany na wsparcie osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych. Choć klasyczne problemy, takie jak ubóstwo i bezrobocie, zmniejszyły swoją skalę, pozostają podstawowym powodem udzielania pomocy. Wyzwanie stanowią uzależnienia, bezdomność oraz integracja uchodźców. Kierunek rozwoju pomocy społecznej zmierza ku świadczeniom niepieniężnym – usługom opiekuńczym i specjalistycznym, lepiej odpowiadającym na potrzeby w starzejącym się społeczeństwie. Obserwuje się, że system pomocy społecznej w Gminie Bytów zmienia swój profil. Zmniejsza się liczba rodzin z dziećmi korzystających ze wsparcia, a rośnie udział osób starszych i przewlekle chorych. Wymaga to dostosowania usług i infrastruktury. Utrzymującymi się wyzwaniami są uzależnienia, bezdomność i przemoc domowa. Współpraca instytucjonalna oraz rozwój usług środowiskowych stają się kluczowe dla efektywnego działania w sferze pomocy społeczną.

3.2 Badanie ankietowe dotyczące skali i wagi problemów społecznych w gminie Bytów

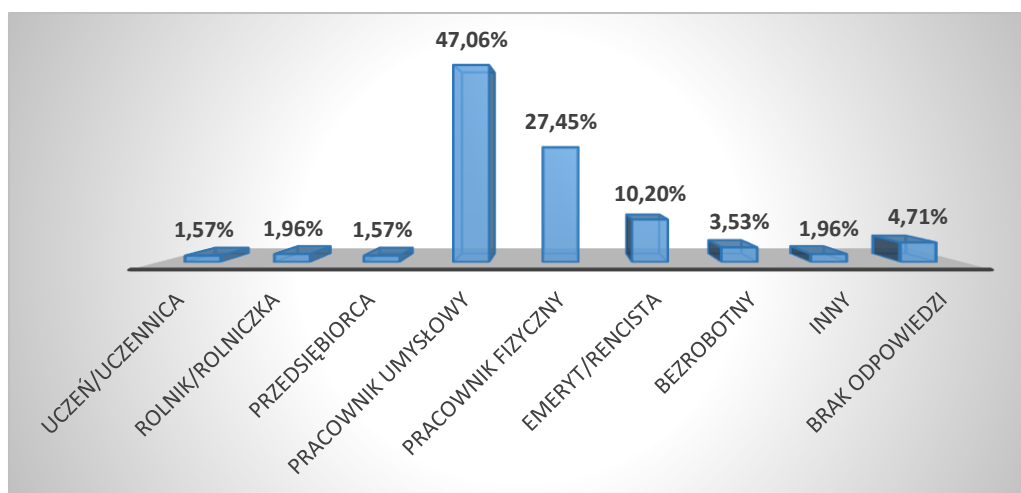
W miesiącach VII-VIII 2025 roku prowadzone było badanie ankietowe wśród mieszkańców Gminy Bytów. Ankieta składała się 14 pytań (12 zamkniętych, 2 otwartych) i dotyczyła skali problemów społecznych, jakości życia oraz rodzajów preferowanych interwencji. W badaniu wykorzystano różne kanały dystrybucji. Ankieta papierowa była dostępna w siedzibie MOPS oraz w Urzędzie Miasta. Formularz był dystrybuowany przez pracowników socjalnych. Ankieta w wersji elektronicznej dostępna była na stronie internetowej MOPS.

W badaniu udział wzięło **255 osób** (144 kobiety, 100 mężczyzn, 11 osób nie wskazało płci), z czego **165 osób wypełniło formularz w formie papierowej** (84 kobiety, 82 mężczyzn, 9 osób nie wskazało płci), a **80 w wersji elektronicznej** (60 kobiet, 18 mężczyzn, 2 nie wskazało płci).

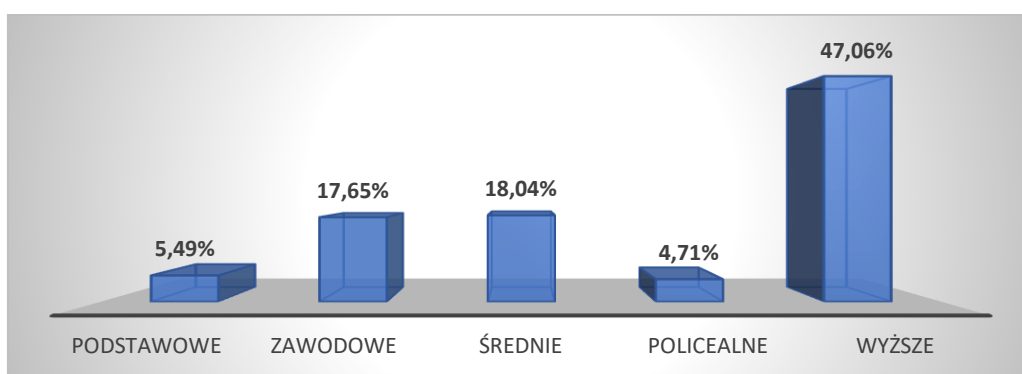

Najbardziej dominującą grupą respondentów były osoby w wieku produkcyjnym 26-59 lat – 191 osób. Daje to możliwość obiektywnej oceny problemów społecznych, gdyż respondenci w tym przedziale wiekowym nie identyfikują się jeszcze z żadnym z nich np. starość, przewlekła choroba, niepełnosprawność. Grupa ta generuje dochody gminne, płaci podatki i w sposób aktywny chce decydować o kierunkach interwencji wspólnoty.

Zawód

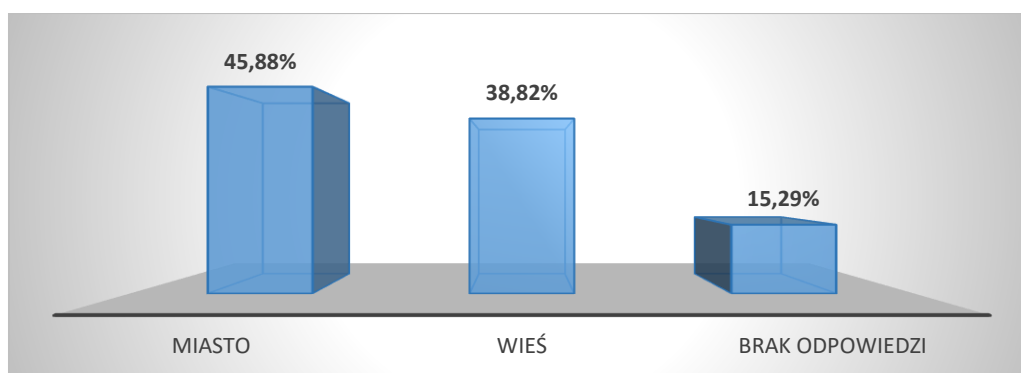

Wykształcenie

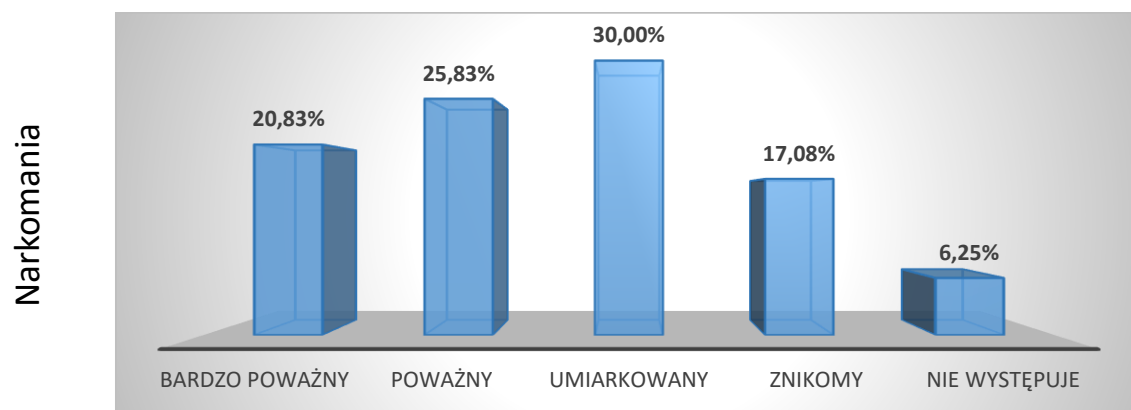
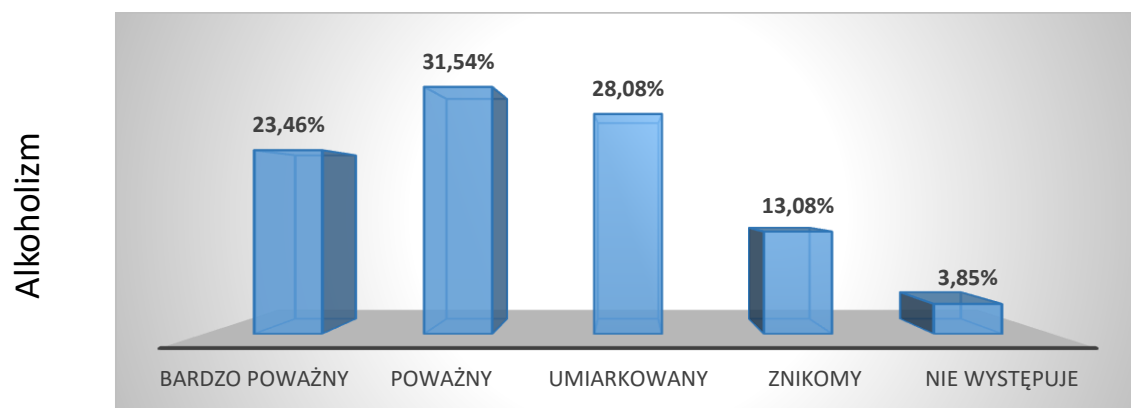
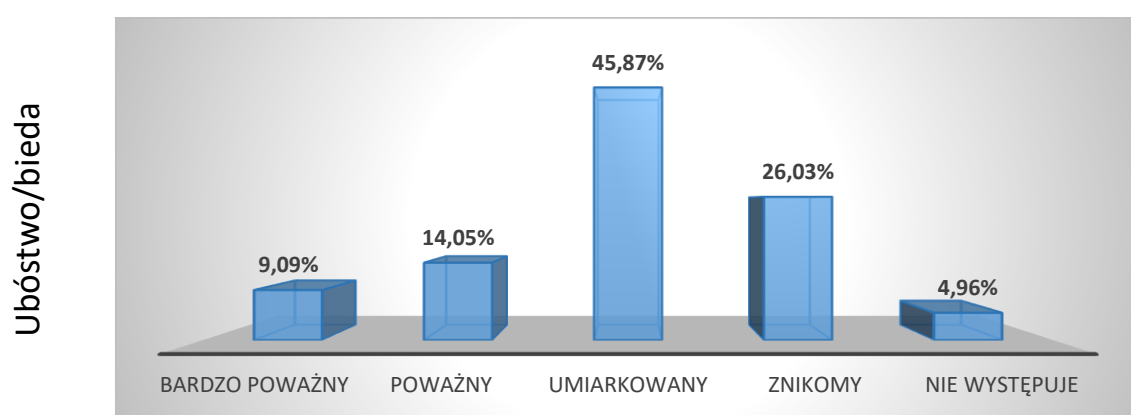
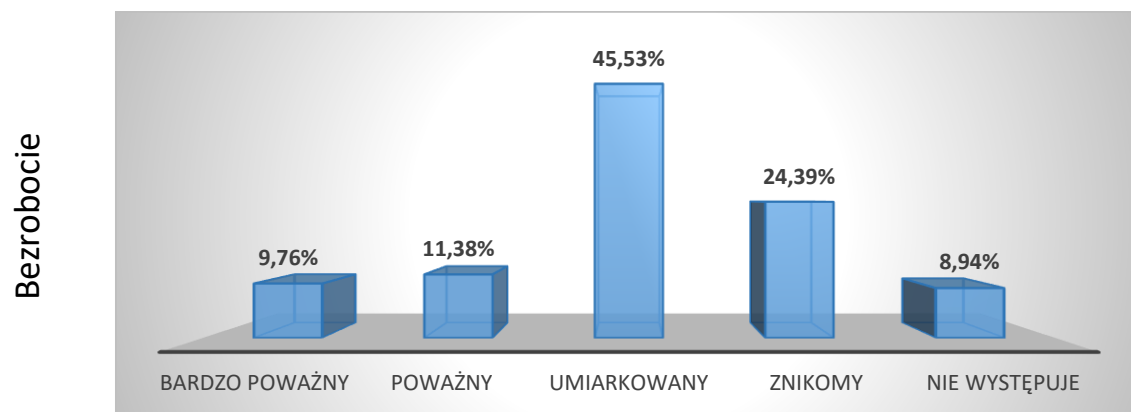
Dominującą grupą respondentów byli pracownicy umysłowi z wykształceniem wyższym – 122 osoby. Wynika z tego, że najbardziej aktywną grupą lokalnej społeczności są osoby wykształcone, wykorzystujące swój potencjał intelektualny w pracy zawodowej. Osoby, te angażują się w partycypację, włączają się w lokalne inicjatywy lub kreują działania oddolne.

Miejsce zamieszkania

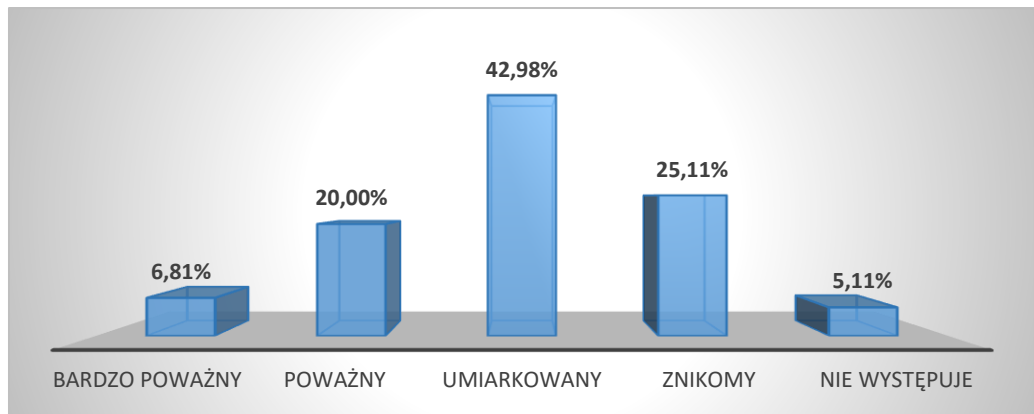

W badaniu ankietowym nieznacznie przeważali mieszkańcy Miasta Bytowa (117 osób). Wieś jako miejsce zamieszkania wskazało 99 osób.

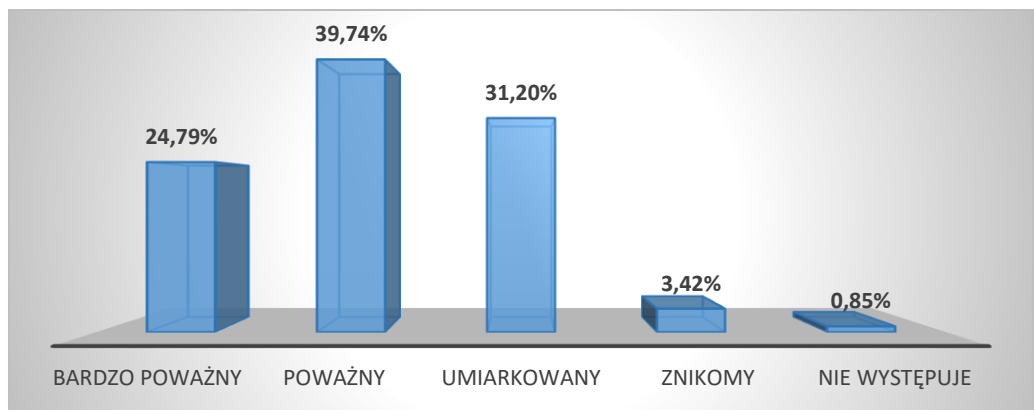
1. Jak ocenia Pan/Pani istotność wymienionych problemów społecznych w swoim miejscu zamieszkania?

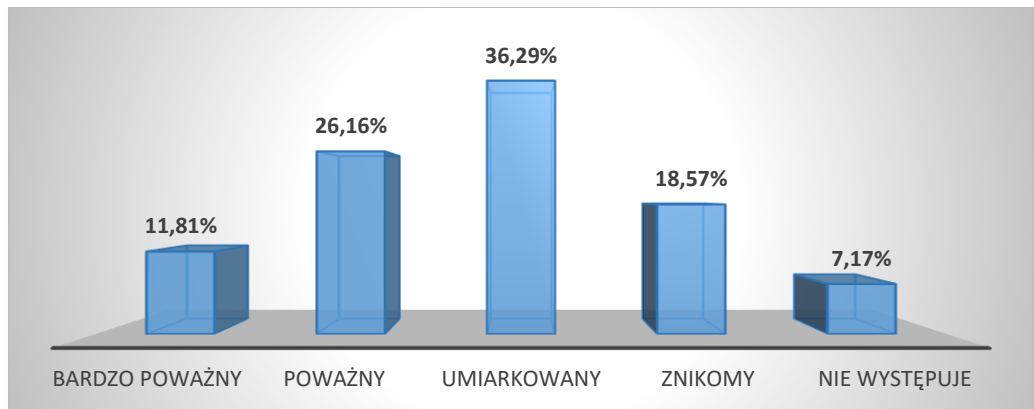
Przestępczość

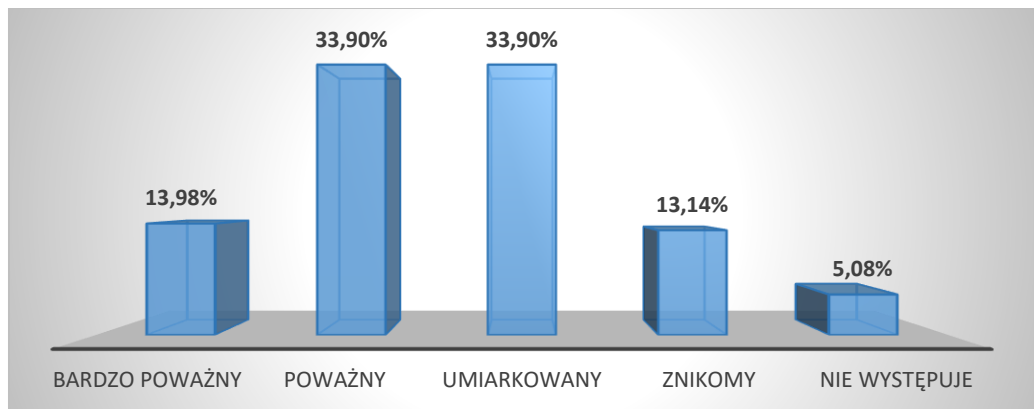
Starzenie się społeczeństwa

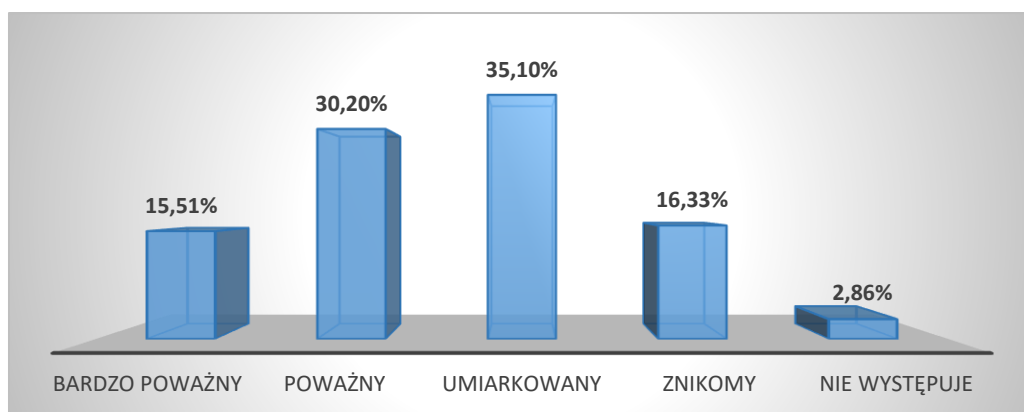
Przemoc w rodzinie

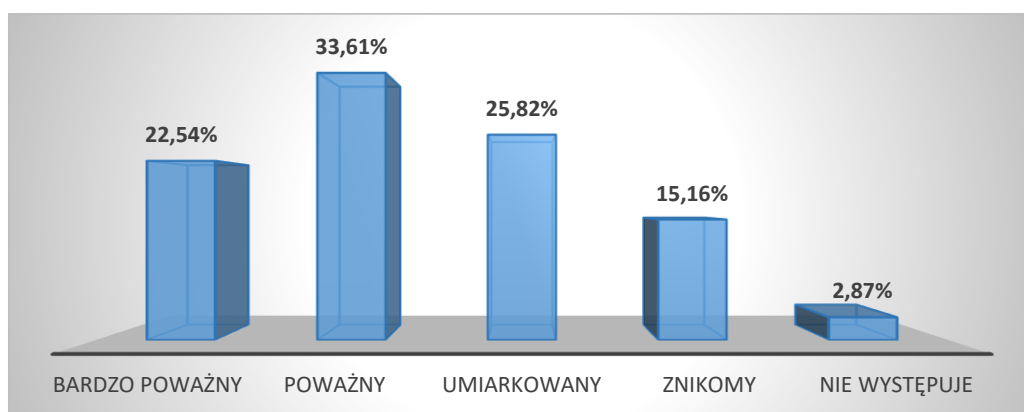
Trudności wychowawcze

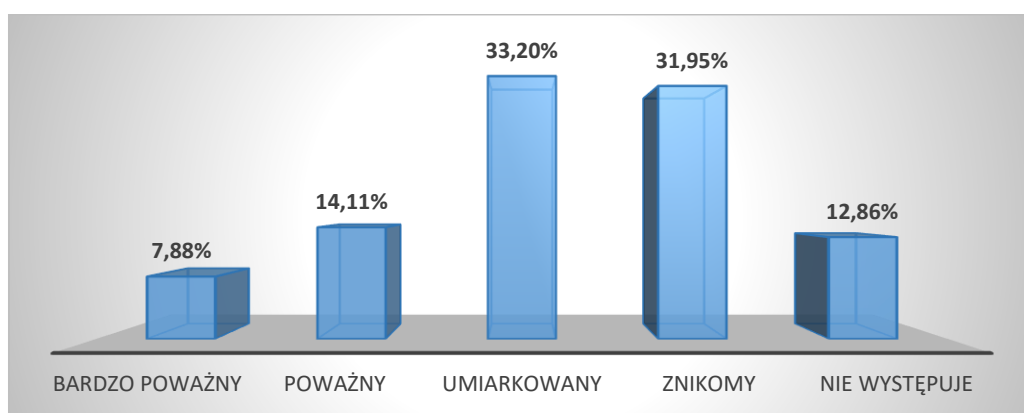
Niepełnosprawność

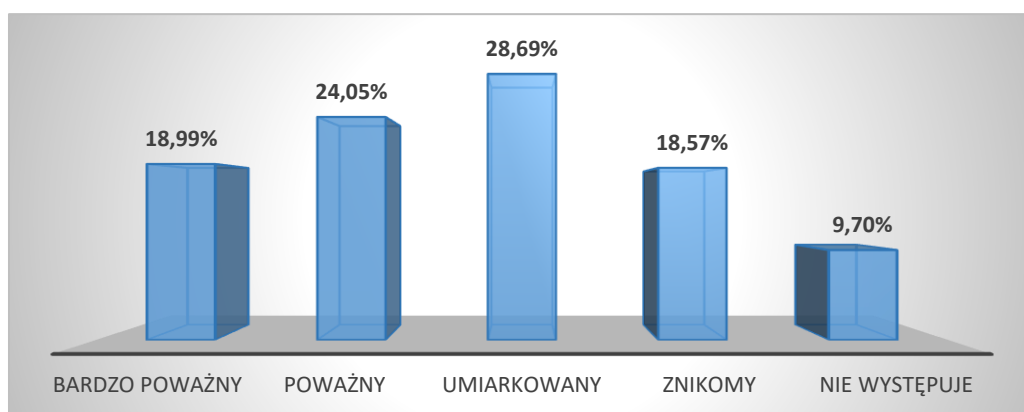
Problemy zdrowia psychicznego

Bezdomność

Problemy integracji cudzoziemców/ imigrantów

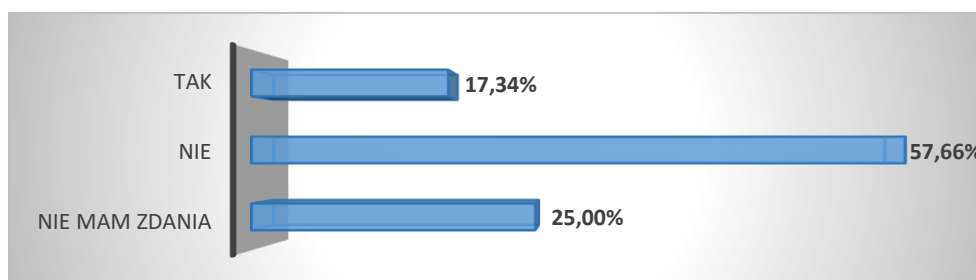
W opinii respondentów najbardziej poważnymi problemami społecznymi występującymi na terenie Gminy Bytów są: **starzenie się społeczności** (63 osoby), **alkoholizm** (60 osób), **narkomania** (53 osoby), **problemy zdrowia psychicznego** (51 osób). Poważnymi problemami są starzenie się społeczeństwa (101 osób), problemy zdrowia psychicznego (86 osób), **przemoc domowa** (86 osób) oraz **niepełnosprawność** (77 osób).

Umiarkowane problemy społeczne w opinii respondentów to ubóstwo (117 osób), bezrobocie (116 osób), przestępczość (109 osób), niepełnosprawność (89 osób) oraz trudności wychowawcze (86 osób).

Niepokojące jest to, że aż 17,27% badanych (44 osoby) uznało, że problemy społeczne w Gminie Bytów są znikome, a blisko 6 % (15 osób) uważa, że problemy nie występują. W opinii respondentów znikoma jest bezdomność 31,95% tj. 81 wskazań, ubóstwo 26,03 % - 66 osób, przestępczość 25,11% - 64 osób, oraz bezrobocie 24,39% - 62 osoby. Według ankietowanych na terenie Gminy Bytów nie występuje bezdomność 12,86% - 33 osoby, trudności z integracją z cudzoziemcami 9,7% - 25 osób oraz bezrobocie 8,94% - 23 osoby.

Problem Społeczny - Niepełnosprawność

2. Czy uważa Pan/Pani, że oferta pomocy osobom niepełnosprawnym (edukacja, rehabilitacja zawodowa i społeczna, asystentura, us. zdrowotne) świadczona na terenie gminy jest wystarczająca?

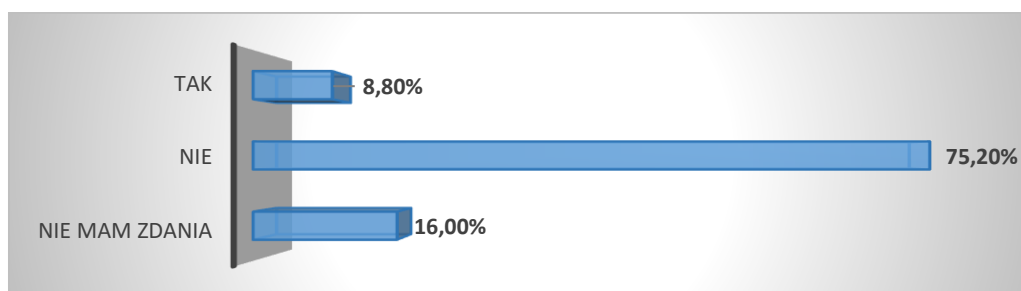
3. Jakie problemy społeczne osób niepełnosprawnych z Gminy Bytów uważa Pan/Pani za najważniejsze?

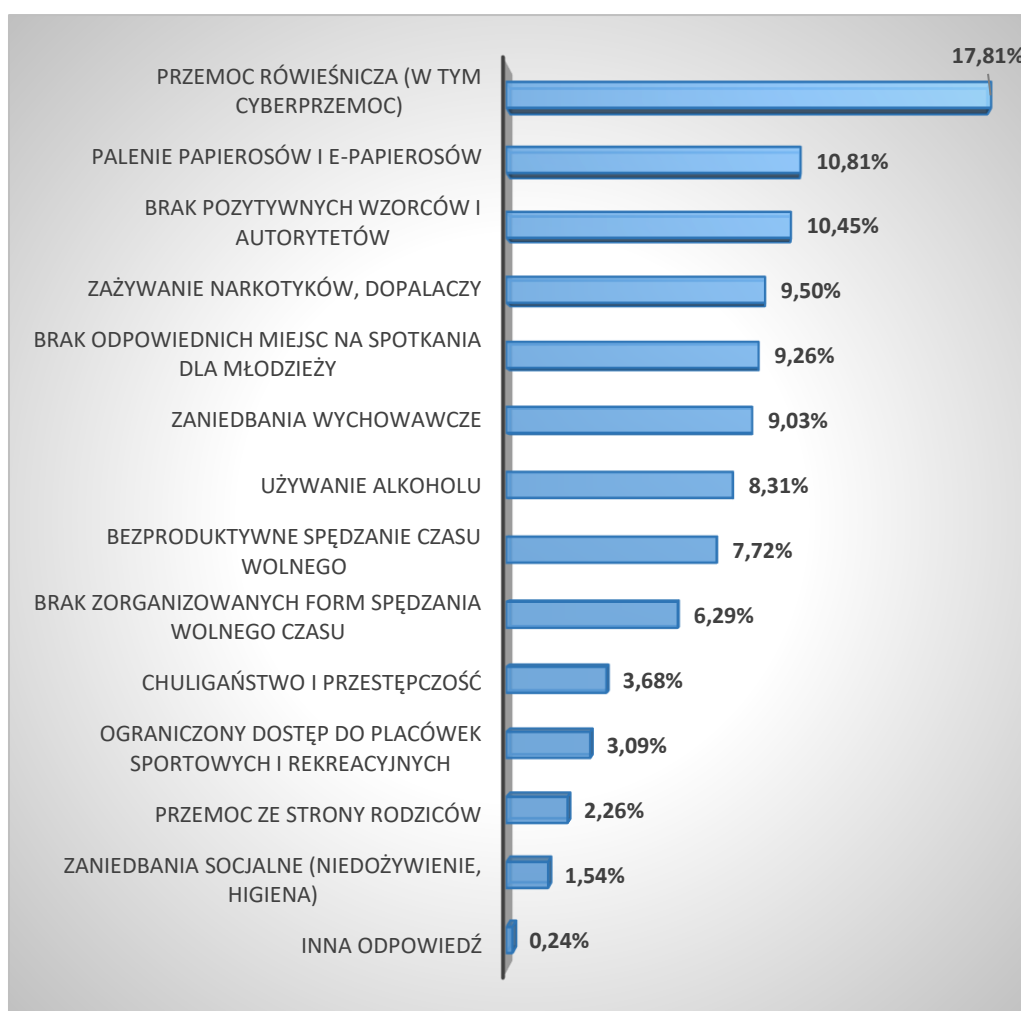
142 ankietowanych (55,66%) uznało, że oferta pomocy osobom z niepełnosprawnością w Gminie Bytów jest niewystarczająca. Głównymi problemami niepełnosprawnych są: utrudniony dostęp do usług medycznych i rehabilitacyjnych (22,33% tj. 57 osób), utrudniony dostęp do usług opiekuńczo-pielęgniarskich (15,36% tj. 39 osób) oraz brak wsparcia dla rodzin i opiekunów osób zależnych (11,38% tj. 29 osób). Niepokojące jest, że 25% respondentów tj. 64 osoby nie ma zdania lub nie interesuje się tym problemem społecznym. Możliwe, że jest to grupa osób, której problem niepełnosprawności nie dotyczy.

Problem Społeczny – Rodzina i dziecko w kryzysie

4. Czy uważa Pan/Pani, że działania na rzecz dzieci i młodzieży (edukacja, profilaktyka zdrowotna, rozwój pasji i zainteresowań) świadczone na terenie gminy są wystarczające?

5. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan /Pani za najważniejsze na terenie gminy?

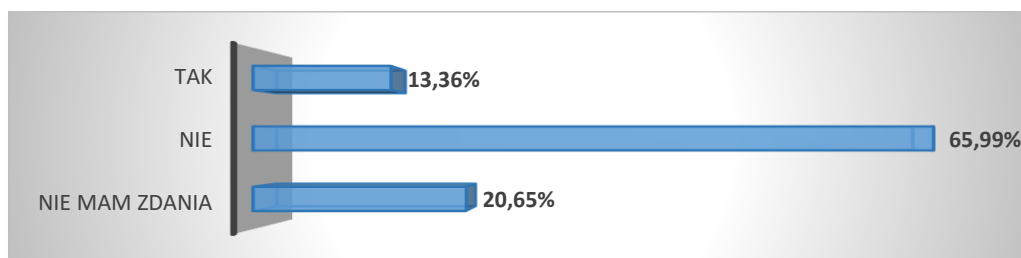

Inne:

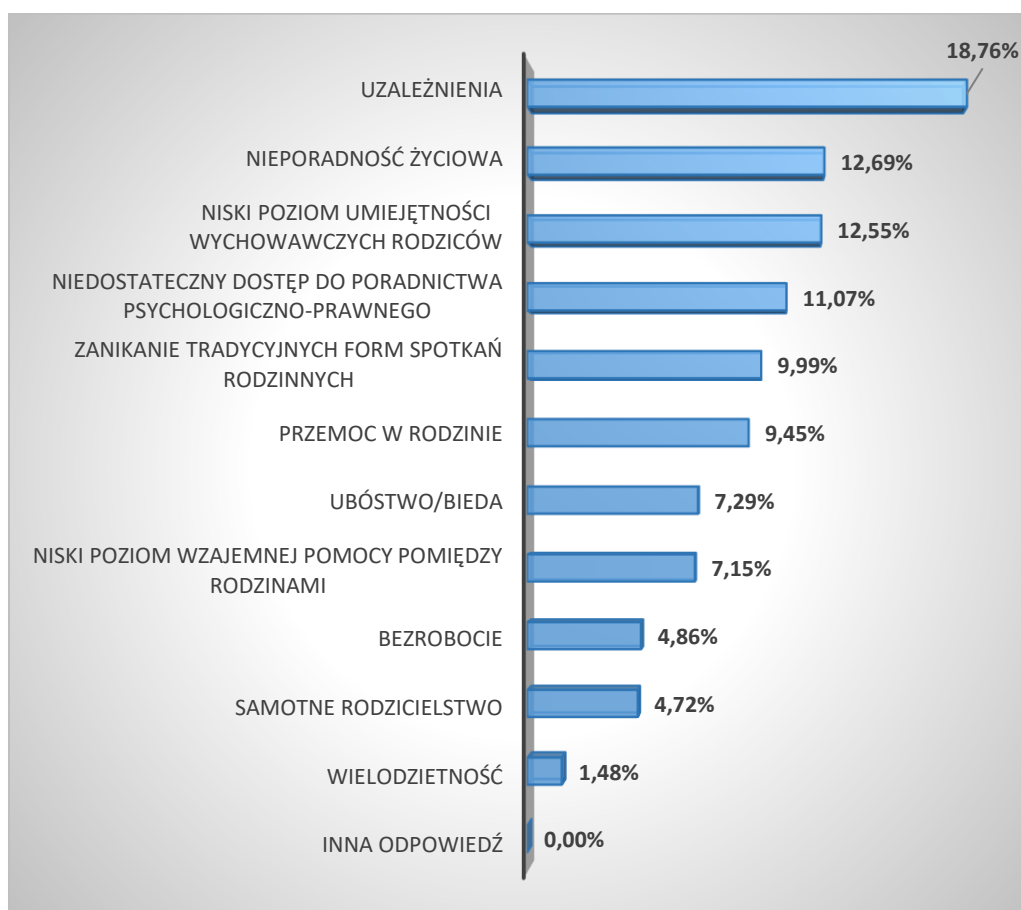
- nadużywanie telefonu i Internetu, fonoholizm, sieciolizm, zawężony repertuar form spędzania wolnego czasu – przesiadywanie na ławeczkach i skrolowanie zawartości telefonu, przesypianie wolnego czasu, przejażdżki samochodami bez konkretnego celu, spotkania młodzieży nocami na parkingach i stacjach paliwowych;
- niski poziom nauczania w szkołach

192 badanych (75,2%) uznało, że oferta wspierania dzieci i młodzieży w Gminie Bytów jest niewystarczająca. Głównymi problemami tej grupy są: przemoc rówieśnicza i cyberprzemoc (17,81% tj. 45 osób), palenie papierosów i e-papierosów (10,81% tj. 28 osób) oraz brak pozytywnych wzorców (10,45% tj. 26 osób). Niepokojące jest, że problemy używek wybrzmiały w badaniu wielokrotnie. W opinii ankietowanych dzieci i młodzież nadużywają narkotyków (9,5% - 24 badanych) oraz piją alkohol (8,31% - 21 badanych). 16% respondentów 41 osób nie zajmuje się w ogóle problemami dzieci i młodzieży.

6. Czy uważa Pan/Pani, że działania na rzecz rodziny i jej ochrony (wsparcie finansowe, poradnictwo specjalistyczne, profilaktyka zdrowotna, aktywizacja) świadczone na terenie gminy są wystarczające?

7. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan /Pani za najważniejsze na terenie gminy?

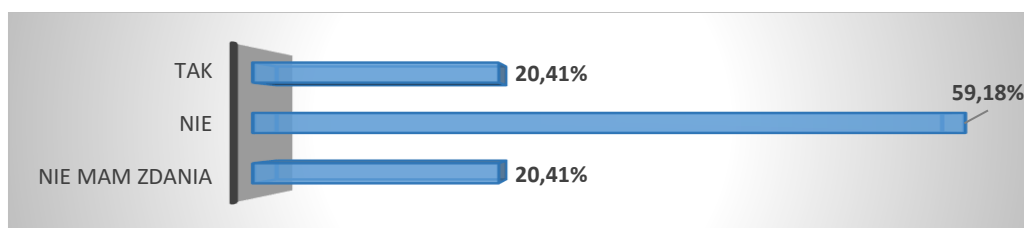

168 badanych (65,99%) uznało, że działania na rzecz rodziny i jej ochrony w Gminie Bytów jest niewystarczająca. Głównymi problemami tej grupy są: uzależnienia (18,76% tj. 48 osób), nieporadność życiowa (12,69% tj. 32 osoby).

Nieporadność życiowa i niski poziom umiejętności wychowawczych połączony z brakiem dostępu do poradnictwa psychologiczno-prawnego (11,7% czyli 22 osoby) prowadzić może do wykluczenia społecznego i patologii rodziny. 1/5 badanych tj. 53 osoby nie miały zdania w tym obszarze problemowym.

Problem społeczny - Starzenie się społeczeństwa

8. Czy uważa Pan/Pani, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) świadczona na terenie gminy jest wystarczająca?

9. Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan /Pani za najważniejsze na terenie gminy?

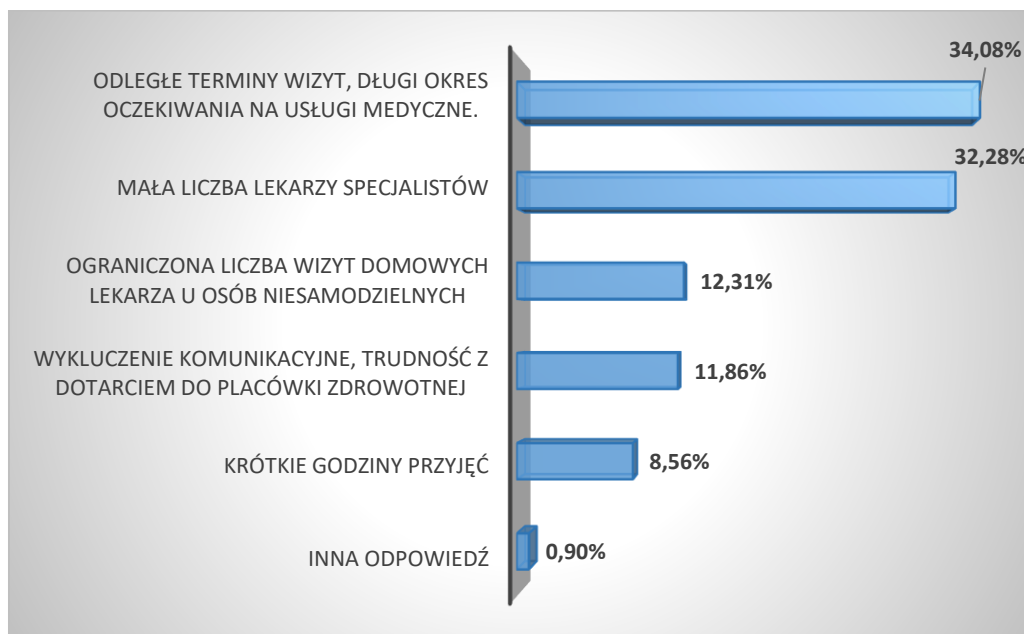
Inne:

- mała oferta form aktywizacji oraz trudność w ich reklamie oraz trafieniu do osób które są mniej otwarte na działania społeczne

Mimo prowadzonej polityki pro-senioralnej i szeregu projektów skierowanych do osób 65+ aż 151 ankietowanych (59,18%) uznało, że działania na rzecz seniorów w Gminie Bytów są niewystarczające. Głównymi problemami tej grupy są: izolacja społeczna i samotność (18,40% tj. 47 osób) oraz pogarszający się stan zdrowia, choroby przewlekłe (17,41% tj. 44 osoby). 20,41 % badanych tj. 52 osoby nie interesują się problemami osób starszych.

Problem społeczny – Niewystarczająca opieka zdrowotna

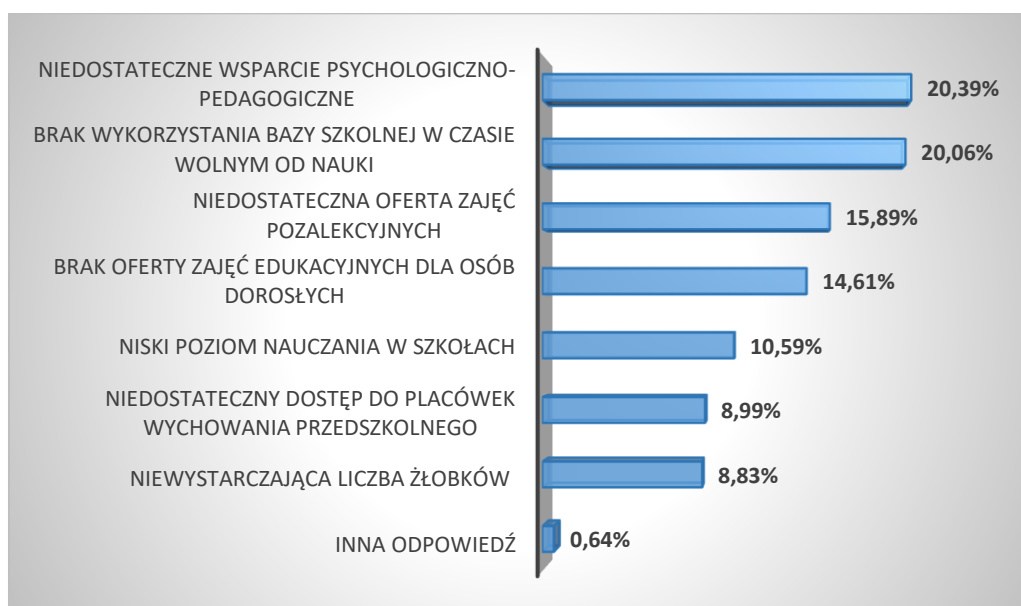
10. Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie gminy?

Największymi problemami w sektorze zdrowia na terenie Gminy jest utrudniony dostęp do usług medycznych (34,08% - 87 osób) i lekarzy (32,28% - 82 osoby). Jest to o tyle niepokojące zjawisko, że na terenie miasta Bytowa działa Szpital Powiatu Bytowskiego, który oferuje dostęp do leczenia specjalistycznego.

Problem społeczny – Braki w edukacji

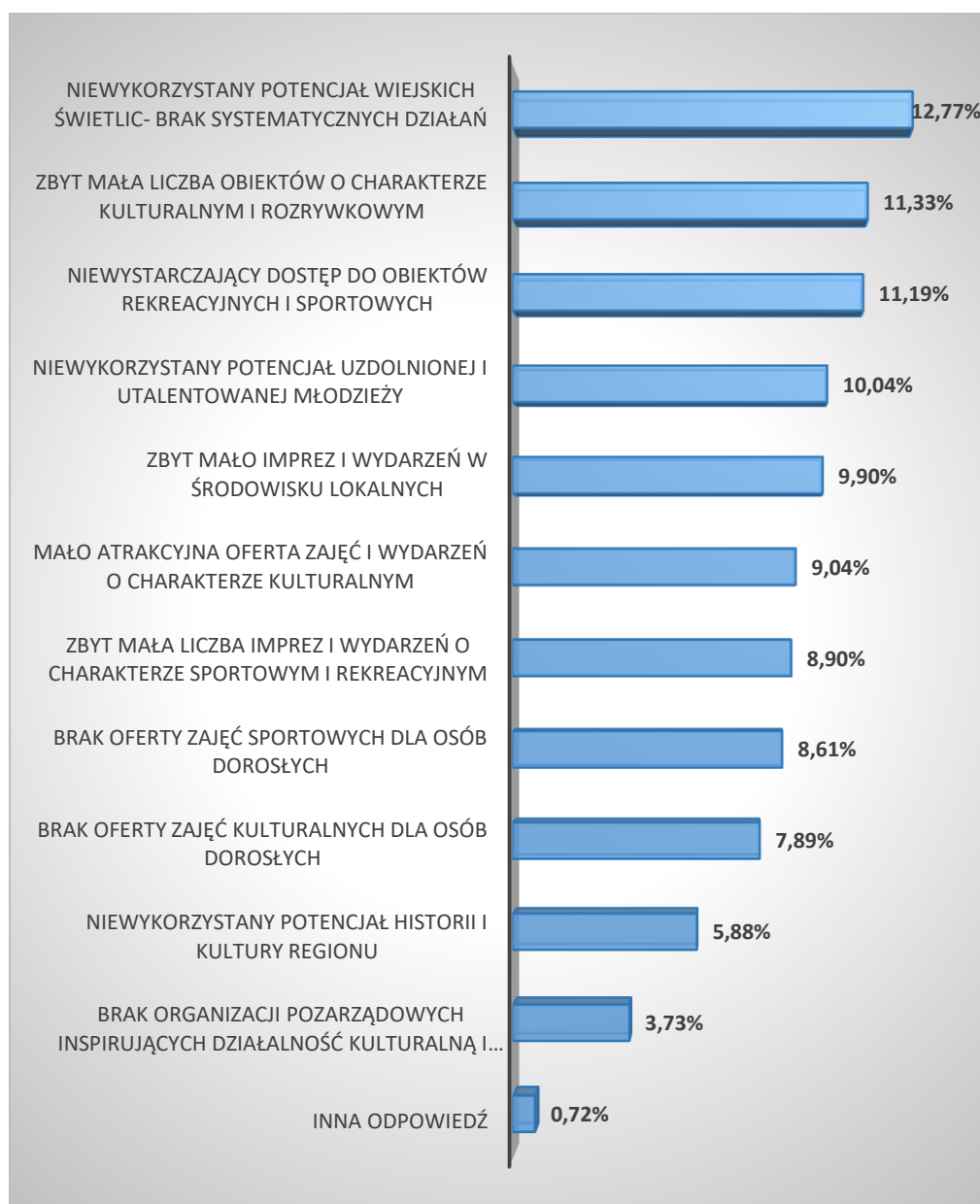
11. Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie gminy?

Największymi bolączkami w sektorze edukacji na terenie Gminy Bytów są niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne skierowane do dzieci i rodziców (20,39% - 52 respondentów) oraz brak wykorzystania bazy szkolnej do zajęć pozalekcyjnych, animacyjnych i integrujących lokalną społeczność (20,06% - 51 badanych).

Problem społeczny – Niewystarczająca oferta sportowa i kulturalna

12. Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? (Prosimy o zaznaczenie 3 odpowiedzi)

Inne:

- ludzie są wygodni i uzależnieni od TV i Internetu, nie korzystają ze sportu i kultury

W sferze sportu, rekreacji i kultury na terenie Gminy Bytów największymi trudnościami są: niewykorzystany potencjał świetlic wiejskich, który widać w braku systematycznych działań i słabej ofercie animacyjno-kulturalnej tych miejsc (20,39% - 52 respondentów).

Ankietowani uważają, że brakuje obiektów o charakterze kulturalno-rozrywkowym (11,33% - 29 osób), a funkcjonujące obiekty rekreacyjno-sportowe są niedostępne dla mieszkańców (11,19% - 28 osób).

42% respondentów wyraziło własne opinie i wnioski w pytaniach otwartych.

13. Jeśli według Pana/Pani pominęliśmy w ankiecie jakiś ważny problem, to proszę go opisać w tym miejscu:

- Moim zdaniem istotnym, a często pomijanym problemem społecznym jest niskie zainteresowanie mieszkańców sprawami samorządu lokalnego. Brakuje przestrzeni i mechanizmów, które realnie wzmacniałyby sprawczość mieszkańców i pokazywały, że ich głos ma znaczenie. Wiele osób nie angażuje się w życie gminy, wsi czy osiedla, ponieważ nie widzą efektów swojego udziału i czują, że decyzje zapadają ponad ich głowami. Taka sytuacja pogłębia poczucie bezsilności i dystansu wobec instytucji publicznych, a w konsekwencji osłabia więzi społeczne i utrudnia wspólne rozwiązywanie lokalnych problemów.
- Wieś gminy Bytów nie interesuje się wioskami tylko liczy się Bytów. Wioska Pomysk Mały jest daleko za komuną, wstyd.
- Brak wsparcia dla rodziców małych dzieci, brak dostępu do rehabilitacji dzieci, brak pomocy w pokierowaniu rodzicem dziecka z potrzebami np. WWR.
- Zwalczanie alkoholizmu. Głównie w ośrodkach w Bytowie i w Miastku ten temat jest bardzo pobłażliwie traktowany. Nie ma sensownej pomocy. Jedyne co można usłyszeć „jak ktoś sam nie będzie chciał się leczyć to nic się nie robi”. Więc jak udowodnić, że alkoholik znęca się nad rodziną np. w sposób psychiczny? Jak rodzina ma mu pomóc?
- Postępująca degradacja środowiska naturalnego.
- Integracja z obcokrajowcami [x2].
- Coraz częściej zgłaszane są problemy z obcokrajowcami zajmującymi orliki, niedopuszczających dzieci do tych obiektów.
- Problemy mieszkaniowe, które dotyczą szczególnie ludzi młodych próbujących się usamodzielniać, wysokie koszty najmu i czynszu uniemożliwiają samodzielny start w dorosłe życie. Stanowi to też duże obciążenie dla osób, które owdowiały i koszty mieszkaniowe często stają się zbytnim obciążeniem skromnego budżetu.
- Oferta edukacyjna niedostosowana do lokalnego rynku pracy.
- Brak dostępu do „publicznej” rehabilitacji dla dzieci, ponieważ są ograniczone i znikome środki finansowe przeznaczone na ten cel przez Starostę.
- Szkoły unikają lub minimalizują organizację wydarzeń integracyjnych i kulturalno-rozrywkowych na terenie szkoły dostępnych dla uczniów.
Dyrektorzy szkół nie podejmują wcale, lub tylko w niewielkim stopniu działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed negatywnymi skutkami nadużywania telefonów i Internetu w szkole. Pozorne odkładanie telefonu na niektórych lekcjach, u niektórych nauczycieli jest niewystarczające. Ponadto nauczyciele zbyt często odsyłają dzieci i młodzież w czasie zajęć lekcyjnych do korzystania z Internetu i rozwiązywania zadań on-line.
- Wykluczenie komunikacyjne – brak połączeń kolejowych, a autobusowe są bardzo ograniczone zwłaszcza w wakacje.
- Przemieszczanie się młodych osób, głównie za względu na brak perspektyw w rozwoju zawodowym.
- Brak diagnoz w zakresie problemów związanych z cudzoziemcami/imigrantami przebywającymi na terenie Gminy Bytów.
- Brak spowalniaczy na jezdni na ul. Pochyłej.
- Brak pracy dla kobiet [x4].
- Bezrobocie kobiet po 50 tym roku życia.
- Niskie zarobki.
- Brak połączenia kolejowego [x4].

14. Jeśli według Pana/Pani warto podjąć inne zadania, inicjatywy na rzecz integracji społecznej mieszkańców, które nie zostały wcześniej wymienione w ankiecie, to proszę wymienić poniżej:

- Warto docenić wprowadzenie platformy konsultacyjnej – to krok w dobrym kierunku. Niestety, jej potencjał jest rzadko wykorzystywany w realnym dialogu z mieszkańcami. Potrzebujemy więcej działań, które pokazują, że urząd to nie zamknięta twierdza, ale miejsce otwarte na głos ludzi. Integracja społeczna może zaczynać się od małych kroków – choćby przez tworzenie przestrzeni do rozmowy i współdecydowania. Dobrym pomysłem byłoby powołanie młodzieżowej rady gminy, która mogłaby stać się pierwszym doświadczeniem dialogu obywatelskiego dla młodych mieszkańców i uczyć ich, że ich głos ma znaczenie.
- Wsparcie, integracja oraz oferta kulturalna i rozrywkowa dla osób z zagranicy pracujących w naszym mieście.
- Zorganizowanie obchodów 11.11. na ulicy 11 Listopada.
- Można by wykorzystać odmienną kulturę, zorganizować jakieś wydarzenie integracyjne choćby przez muzykę [x2].
- Moim zdaniem warto inicjować wydarzenia mające charakter międzypokoleniowy – tego brakuje w Gminie Bytów.
- Rewitalizacja i zagospodarowywanie obszaru nad jeziorem „Jeleń”.
- Dni otwarte w instytucjach, rękodzieło i warsztaty artystyczne, organizowanie spotkań sąsiedzkich (budowanie relacji, wzajemna pomoc, wspólne spędzanie czasu).
- Różne działania związane z cudzoziemcami/imigrantami i na ich rzecz, służące ich asymilacji oraz integracji społeczności lokalnej i społeczności cudzoziemskiej.
- Pomimo dużej ilości instytucji zajmujących się seniorami to efekt jest znikomy. Nie ma wymiany informacji pomiędzy instytucjami zajmującymi się seniorami. Brak głównego koordynatora.

3.3 System pomocy społecznej i ocena dotychczasowych działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Bytów (analiza 2022-2024)

Pomoc społeczna w Gminie Bytów jest elementem polityki lokalnej ukierunkowanej na wspieranie mieszkańców w trudnych sytuacjach życiowych, których nie są w stanie przezwyciężyć samodzielnie. System oparty jest na współdziałaniu jednostek samorządowych, instytucji powiatowych, organizacji pozarządowych, placówek edukacyjnych, ochrony zdrowia oraz parafii. Placówki pomocowe przeważnie zlokalizowane są w Bytowie, co może ograniczać dostępność usług dla mieszkańców okolicznych wsi. Od kilku lat obserwuje się jednak trend lokowania punktów i instytucji pomocowych w mniejszych, peryferyjnych miejscowościach Gminy (światlice wiejskie). Również gminne organizacje pozarządowe lokują swoje inicjatywy w mniejszych miejscowościach. Prężnie działają Koła Gospodyń Wiejskich, które często mają charakter samopomocowy i integrujący lokalną społeczność.

W Bytowie od lat działa: placówka wsparcia dziennego, ogrzewalnia dla osób bezdomnych, punkty wsparcia psychologicznego i terapeutycznego. System pomocy uzupełnia sektor organizacji pozarządowych. System pomocy jest wspierany rządowymi programami operacyjnymi (np. FEPŻ), które zwiększają oddziaływanie instytucji i organizacji o charakterze pomocowym. Tworzy się Zespoły Interdyscyplinarne, które zajmują się przeciwdziałaniem przemocy, szeroko rozumianą interwencją i wsparciem.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie jest centralną instytucją systemu pomocy społecznej w Gminie. Realizuje świadczenia rodzinne i opiekuńcze (zasiłki, świadczenia pielęgnacyjne, dodatki mieszkaniowe), prowadzi pracę socjalną (wsparcie rodzin i osób w kryzysie, mediacje, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia), interwencję kryzysową, usługi opiekuńcze (świadczenia dla osób starszych i niepełnosprawnych, wsparcie środowiskowe) oraz koordynuje lokalne programy rządowe („Opieka wytchnieniowa”, „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami”, „Senior+”, „Korpus Wsparcia Seniorów”, „Opieka 75+”) i samorządowe.

Ośrodek odpowiedzialny jest za realizację Gminnego Programu Wspierania Rodziny. W ramach tego programu organizowane jest wsparcie środowiskowe, zatrudniani są asystenci rodziny, prowadzona jest współpraca z sądami i szkołami. MOPS odpowiedzialny jest za realizację Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej – koordynuje działania Zespołu Interdyscyplinarnego, organizuje grupy wsparcia dla osób doznających przemocy, włączony jest w procedurę „Niebieskie Karty”.

Placówka włączona jest w Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wspiera osoby uzależnione, kieruje na leczenie odwykowe, kontroluje punkty sprzedaży alkoholu, prowadzi działania edukacyjne i profilaktyczne w szkołach. Prowadzi placówkę wsparcia dziennego, światlice, zajęcia terapeutyczne, opiekuńcze. Współpracuje z organizacjami pomocowymi.

MOPS współpracuje z lokalnymi organizacjami pozarządowymi zlecając im realizację zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej np. prowadzenie Dziennego Domu „Senior+”, prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy, prowadzenie dystrybucji żywności i działań o charakterze włączenia społecznego (FEPŻ), Świadczenie Specjalistycznych Usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi wynikającymi ze szczególnego rodzaju schorzenia ze spektrum autyzmu.

Ośrodek kooperuje również z placówkami zdrowia, placówkami edukacyjnymi (przedszkola, szkoły, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy), poradnią psychologiczno-pedagogiczną oraz innymi jednostkami pomocowymi szczebla gminnego np. CIS i powiatowego np. PCPR.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie pełni centralną rolę nie tylko jako dostawca świadczeń pieniężnych, lecz jako koordynator i wdrożeniowiec programów pomocowych. Działalność tej jednostki charakteryzuje się stałym rozszerzaniem oferty usług opiekuńczych, specjalistycznych, asystenckich, wdrażaniem opieki wytchnieniowej oraz wsparciem i integracją grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne np. seniorzy, osoby chore psychicznie. MOPS skutecznie pozyskuje środki zewnętrzne zarówno rządowe, jak i unijne na realizację programów specjalistycznych oraz elastycznie reaguje na nowe wyzwania – np. potrzeby wynikające z pandemii, kryzysu zdrowotnego, kryzysu migracyjnego, oraz problemy związane z kosztami życia (inflacją, ubóstwem energetycznym).

Centrum Integracji Społecznej

Centrum Integracji w Bytowie jest wyspecjalizowaną jednostką reintegracji społeczno-zawodowej, oferującą wsparcie osobom długotrwale bezrobotnym, uzależnionym, bezdomnym czy po opuszczeniu zakładów karnych. Zakres działalności ośrodka obejmuje reintegrację społeczną – zajęcia motywacyjne, pomoc psychologiczną, warsztaty umiejętności społecznych, reintegrację zawodową – szkolenia zawodowe, warsztaty praktyczne, staże i przygotowanie do powrotu na rynek pracy oraz usługi społeczne – m.in. wsparcie dla seniorów i osób niepełnosprawnych, realizowane we współpracy z MOPS.

Placówki wsparcia dziennego i świetlice opiekuńcze, poradnia psychologiczno-pedagogiczna

Ważnym elementem systemu pomocy społecznej w Gminie Bytów są placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. Najważniejsze z nich to Placówka Wsparcia Dziennego w Bytowie, świetlica opiekuńcza w Gostkowie (oferuje pomoc edukacyjną, zajęcia profilaktyczne, wsparcie wychowawcze) oraz świetlica w Niezabyszewie (organizuje zajęcia terapeutyczne, korekcyjno-kompensacyjne i logopedyczne). Placówki te pełnią funkcję opiekuńczą, profilaktyczną i wychowawczą, zmniejszając ryzyko wykluczenia dzieci i młodzieży. Wsparcie pedagogiczne, terapeutyczne i psychologiczne świadczy poradnia psychologiczno-pedagogiczna, która opiniuje i orzeka o potrzebach dzieci zagrożonych wykluczeniem lub niepełnosprawnością.

Współpraca z systemem ochrony zdrowia

Gmina Bytów dysponuje rozbudowaną infrastrukturą zdrowotną. Najważniejsze instytucje to Szpital Powiatu Bytowskiego, który zapewnia świadczenia zdrowotne, diagnostykę i leczenie oraz działający w jego strukturach Zakład Opiekuńczo-Lecniczy gwarantujący opiekę długoterminową dla osób przewlekle chorych i niesamodzielnych. Na terenie Gminy Bytów działa 28 podmiotów leczniczych, w tym 8 Podstawowej Opieki Zdrowotnej. System ochrony zdrowia jest wspierany przez organizacje pozarządowe, które realizują projekty prozdrowotne, profilaktyczne i edukacyjne np. Fundacja Szpitala Powiatu Bytowskiego „Zdrowie Nasze”, która organizuje rehabilitację stacjonarną i domową dla osób niesamodzielnych; Stowarzyszenie Amazonki organizująca m.in. „Marsz Różowej Wstążeczki”. W ramach struktury Szpitala Powiatu Bytowskiego funkcjonuje Hospicjum Dobre, zapewniające opiekę paliatywno-hospicyjną dla pacjentów w terminalnej fazie choroby w ich własnych domach.

Współpraca MOPS i CIS z systemem ochrony zdrowia obejmuje kierowanie pacjentów do ZOL, pomoc w uzyskaniu świadczeń oraz organizację wspólnych programów profilaktycznych.

Instytucje zdrowia współpracują przy diagnozie problemów zdrowotnych i psychospołecznych, w szczególności w przypadku uzależnień i przemocy domowej.

Dom Pomocy Społecznej

Na terenie Gminy Bytów działa Dom Pomocy Społecznej w Dąbiu, który zapewnia całodobową opiekę osobom starszym, przewlekle chorym oraz niepełnosprawnym. DPS stanowi ważne ogniwo w systemie opieki długoterminowej. Nową inicjatywą jest Dzienny Dom Senior+ w Bytowie, który powstał w ramach rządowego programu „Senior+”. Oferuje on zajęcia aktywizacyjne, pielęgnacyjne i integracyjne seniorom, w tym seniorom z niepełnosprawnościami, od poniedziałku do piątku w ustalonych godzinach.

Placówki edukacyjne

Przedszkola, szkoły podstawowe i średnie współpracują z MOPS przy identyfikacji uczniów wymagających wsparcia socjalnego, organizacji dożywiania dzieci oraz zajęć profilaktycznych. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy pełni kluczową rolę w pracy z dziećmi niepełnosprawnymi — oferuje edukację specjalną, terapię logopedyczną, zajęcia rehabilitacyjne i wspiera rodziny w procesie opieki. Szkoły to miejsca ważnej interwencji profilaktycznej, wsparcia edukacyjnego i psychologicznego oraz włączenia społecznego dzieci i młodzieży, zwłaszcza tych z deficytami i niepełnosprawnościami.

Organizacje pozarządowe

Bytowski III sektor zajmuje się wsparciem osób zagrożonych wykluczeniem, dotkniętych chorobą, niepełnosprawnością, kryzysem. Organizacje pomagają finansowo i rzeczowo, redystrybuują żywność, organizują zajęcia integracyjne i terapeutyczne, prowadzą zbiórki charytatywne. Na lokalną sieć organizacji pozarządowych, która uzupełnia, a może bardziej dopełnia instytucjonalną pomoc społeczną składają się:

- **Fundacja „Dogonić świat” (Studzienice)** – wsparcie dzieci z niepełnosprawnościami;
- **Stowarzyszenie 4 Pory Życia** – działania prozdrowotne i kulturalne;
- **Fundacja Rodziny Gierszewskich** – wsparcie rodzin i inicjatywy lokalne;
- **Fundacja „RADEMENES”** – opieka nad dziećmi z domów dziecka i działania edukacyjne;
- **Stowarzyszenie „Błękitna Wróżka”** – działania terapeutyczne dla dzieci;
- **PTZN Oddział w Bytowie** – profilaktyka narkomanii;
- **Stowarzyszenie Kobiet na Rzecz Kobiet i Rodziny** – wsparcie psychologiczne i edukacyjne;
- **Towarzystwo Przyjaciół Wilna i Grodna** – działania kulturalne i integracyjne;
- **Stowarzyszenie „Jesteśmy”** – wsparcie osób z niepełnosprawnościami, prowadzenie WTZ;
- **Stowarzyszenie „Osiem”** – pomoc osobom uzależnionym i terminalnie chorym;
- **Związek Inwalidów Wojennych RP, Związek Kombatantów RP** – wsparcie środowisk kombatanckich;
- **Fundacja „Sprawni Inaczej” (oddział w Bytowie)** – wsparcie osób z niepełnosprawnościami i osób starszych;
- **Fundacja Rozwoju Lokalnego „Parasol”** – rozwój kapitału społecznego;
- **Stowarzyszenie Amazonek w Bytowie** – wsparcie kobiet po chorobie nowotworowej;
- **Fundacja Szpitala Powiatu Bytowskiego „Zdrowie Nasze”** – programy zdrowotne;
- **Fundacja JP II** – działania wychowawcze i edukacyjne;

- **Polski Związek Niewidomych, Koło w Bytowie** – wsparcie osób z dysfunkcją wzroku;
- **Caritas przy Parafii św. Filipa Neri** – pomoc żywnościowa, wsparcie materialne, działalność charytatywna;
- **Caritas przy Parafii św. Katarzyny** – pomoc żywnościowa, wsparcie materialne, działalność charytatywna;
- **Bytowskie Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Specjalnej Troski „Tęcza”** – wsparcie dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin;
- **Stowarzyszenie seniorzybytów.pl** – organizacja skupiająca seniorów, prowadząca działania integracyjne, edukacyjne i prozdrowotne;
- **Stowarzyszenie „Pomóż Mi”** – prowadzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, wsparcie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami;
- **Stowarzyszenie Miłośników i Animatorów Kultury Bazuny** - działania na rzecz rozwoju i promocji kultury oraz tradycji regionu, organizacja pomocy żywnościowej.

Organizacje prowadzą projekty rehabilitacyjne, świetlice, zajęcia terapeutyczne, usługi opiekuńcze i rekreacyjne dla dzieci i rodzin, osób z niepełnosprawnością, seniorów oraz migrantów. Parafie i Zespoły Caritas prowadzą lokalne akcje pomocowe, inicjatywy wsparcia oraz promują wolontariat. Stosunkowo wysoka aktywność parafialna jest istotnym komponentem kapitału społecznego Gminy.

System pomocy społecznej w Gminie Bytów opiera się na dobrze rozbudowanym katalogu usług świadczonych przez instytucje i silnej współpracy z lokalnymi liderami społecznymi. Dane statystyczne z raportów i ocen pomocy społecznej za lata 2022-2024 pokazują umiarkowaną stabilność w zakresie oferowanego wsparcia (zmniejsza się liczba klientów MOPS) oraz klarowny obraz problemów społecznych. Ubóstwo, długotrwała, ciężka choroba z uwzględnieniem starości, niepełnosprawność i dysfunkcja w rodzinie pozostają głównymi wyzwaniami systemu pomocy społecznej.

4. Analiza zasobów

4.1 Analiza zasobów środowiskowych

Gospodarka, przedsiębiorczość, rynek pracy

W Gminie w roku 2024 (stan na 31 XII) – według danych z Głównego Urzędu Statystycznego w krajowym rejestrze urzędowym REGON zarejestrowanych było 3 071 podmiotów gospodarki narodowej. Ponad 97% to podmioty sektora prywatnego. Branżą, w której działa najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie Gminy Bytów - według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 – jest F - budownictwo z 18,56% udziału. Kolejnymi sektorami są:

- G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych (włączając motocykle) [16,93%],
- C - przetwórstwo przemysłowe [10,62%],
- L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości [9,61%],
- M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna [8,95%].

Na poziomie całego województwa wśród pięciu najpopularniejszych sektorów znalazły się dokładnie te same co w Gminie Bytów, lecz w innej kolejności (Sektor G, F, M, C, L).

<i>Podmioty gospodarki narodowej wg rejestru REGON</i>		<i>gmina Bytów</i>		<i>miasto</i>	<i>obszar wiejski</i>
ogółem		3071	100,00%	67,67%	32,33%
Sekcja A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	50	1,63%	44,00%	56,00%
Sekcja B	górnictwo i wydobywanie	4	0,13%	0,00%	100,00%
Sekcja C	przetwórstwo przemysłowe	326	10,62%	62,58%	37,42%
Sekcja D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	0,07%	50,00%	50,00%
Sekcja E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	7	0,23%	57,14%	42,86%
Sekcja F	budownictwo	570	18,56%	63,16%	36,84%
Sekcja G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	520	16,93%	67,50%	32,50%
Sekcja H	transport i gospodarka magazynowa	147	4,79%	70,75%	29,25%
Sekcja I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	62	2,02%	61,29%	38,71%
Sekcja J	informacja i komunikacja	63	2,05%	71,43%	28,57%
Sekcja K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	55	1,79%	80,00%	20,00%
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	295	9,61%	88,14%	11,86%

Sekcja M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	275	8,95%	59,64%	40,36%
Sekcja N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	65	2,12%	60,00%	40,00%
Sekcja O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	17	0,55%	64,71%	35,29%
Sekcja P	edukacja	129	4,20%	72,87%	27,13%
Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	168	5,47%	67,86%	32,14%
Sekcja R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	73	2,38%	68,49%	31,51%
Sekcje S i T	pozostała działalność usługowa [S] oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby [T]	231	7,52%	71,43%	28,57%
Sekcja U	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	0,00%	0,00%	0,00%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

Podmioty z najbardziej popularnych pięciu sekcji PKD mają 64,67% udział wśród wszystkich podmiotów. Najpopularniejszą formą prowadzenia działalności w Gminie – podobnie jak w całym powiecie i w kraju – jest forma jednoosobowej działalności gospodarczej osoby fizycznej [75,16% liczby podmiotów prywatnych]. Dla całego województwa pomorskiego wskaźnik ten przyjął podobną wartość – 76,64%. Dalej są to: spółki handlowe (4,91%), stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (3,41%).

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON i nowo zarejestrowane na terenie gminy Bytów w 2024 roku

	<u>wpisane</u>	<u>nowo zarejestr.</u>
sektor prywatny ogółem	2 995	215
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2 251	197
spółki handlowe	147	0
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	12	0
Spółdzielnie	7	0
Fundacje	18	1
fundacje rodzinne	2	2
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	102	3
sektor publiczny ogółem	64	0
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	46	0
przedsiębiorstwa państwowe	0	0
spółki handlowe	5	0
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

Podmioty wg klas wielkości / zatrudnienie	2020	2021	2022	2023	2024
ogółem	2 792	2 844	2 901	3 022	3 071
0 – 9 osób	2 668	2 720	2 780	2 903	2 955
10 – 49 osób	94	94	91	90	88
50 – 249 osób	27	27	27	26	25
250 – 999 osób	2	2	2	2	2
1000 i więcej	1	1	1	1	1

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

96,22% podmiotów zarejestrowanych na terenie Gminy Bytów to podmioty zatrudniające do 9 pracowników czyli mikroprzedsiębiorstwa (w tej grupie znajdują się osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą). Do 49 pracowników zatrudnia osiemdziesiąt osiem zakładów pracy (czyli 2,87% podmiotów to małe przedsiębiorstwa), a do 249 pracowników sześć podmiotów (0,81% to średnie przedsiębiorstwa). Dużych zakładów pracy (czyli zatrudniających powyżej 250 pracowników) jest łącznie trzy i stanowi to około 0,10% wszystkich podmiotów. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż na terenie pozostałych gmin powiatu bytowskiego nie ma innych przedsiębiorstw tej klasy wielkości (duże).

Gmina Bytów zajmuje pierwsze miejsce wśród wszystkich gmin powiatu bytowskiego pod względem ilości podmiotów gospodarczych na 10 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Wysoka pozycja w rankingu wynika z wysokiej aktywności mieszkańców Gminy – czemu nie sprzyja istnienie na terenie Gminy trzech dużych przedsiębiorstw. W klasie wielkości 0-9 pracowników (mikroprzedsiębiorstwa) Gmina osiąga współczynnik 2 051,8 który ponownie jest najwyższy w całym powiecie.

Podmioty na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2024 roku

	województwo pomorskie	2 668,4
	powiat bytowski	1 890,2
Pozycja	Gmina	Wskaźnik
1	Bytów	2 132,3
2	Miastko	2 082,5
3	Studzienice	1 834,3
4	Czarna Dąbrówka	1 691,5
5	Parchowo	1 680,2
6	Borzytuchom	1 664,3
7	Trzebielino	1 628,1
8	Kołczygłowy	1 513,3
9	Lipnica	1 494,6
10	Tuchomie	1 455,6

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

Gmina Bytów, podobnie jak cały powiat bytowski, charakteryzuje się wysokim poziomem bezrobocia. Stopa bezrobocia na poziomie powiatu na koniec 2024 roku wyniosła 8,7 % i znacznie przewyższała stopę dla województwa pomorskiego (4,6%), jak i dla całego kraju (5,1%). Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba osób bezrobotnych w gminie Bytów nie zmieniła się – jednak należy zauważyć, iż w roku 2022 i 2023 liczba ta zwiększyła się w sposób dosyć znaczący. Do stanu sprzed pięciu lat powróciła dopiero w roku 2024. Jest to wynik niekorzystnych zjawisk, które mogły być powiązane z wcześniejszym okresem pandemii.

Wśród bezrobotnych największą grupę stanowią długotrwale bezrobotni (274 os.) oraz osoby do 30 roku życia (205 os.). Ponad 61% bezrobotnych to kobiety, wartość ta zmniejszyła się o około trzy punkty procentowe na przestrzeni ostatnich pięciu lat.

Bezrobocie	2020	2021	2022	2023	2024
liczba bezrobotnych	625	603	704	661	623
- w tym					
Kobiety	401	372	443	404	382
Mężczyźni	224	231	261	257	241
do 25 roku życia	108	96	145	145	125
do 30 roku życia	181	165	223	219	205
powyżej 50 roku życia	148	134	146	137	126
długotrwale bezrobotni	284	260	272	256	274

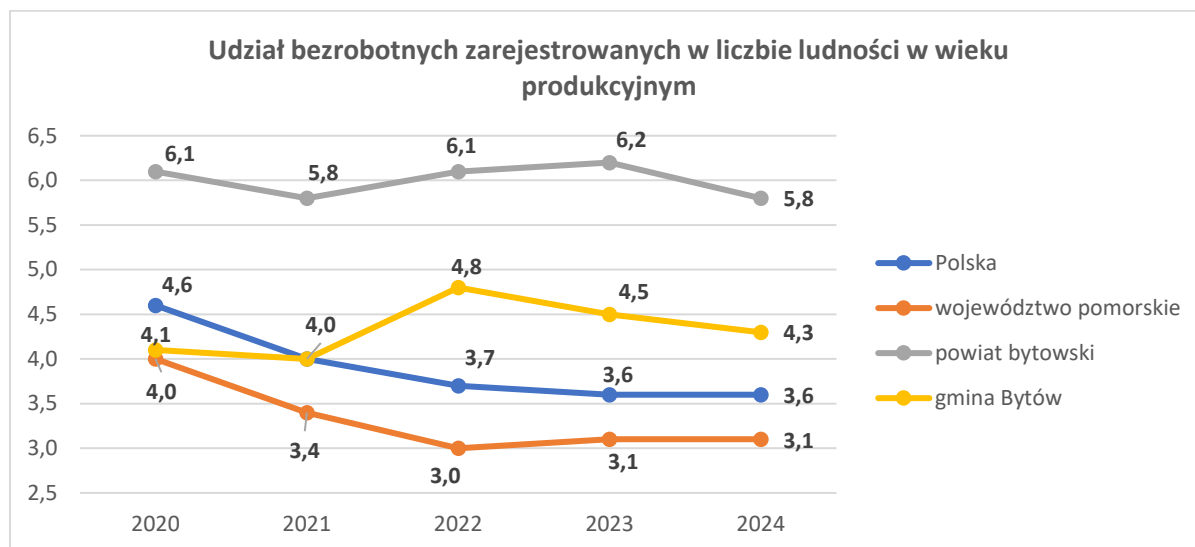
źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP Bytów

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	2020	2021	2022	2023	2024
Polska	4,6	4,0	3,7	3,6	3,6
województwo pomorskie	4,0	3,4	3,0	3,1	3,1
powiat bytowski	6,1	5,8	6,1	6,2	5,8
gmina Bytów	4,1	4,0	4,8	4,5	4,3
- w tym					
Kobiety	5,7	5,3	6,4	5,9	5,6
Mężczyźni	2,8	2,9	3,3	3,3	3,2

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP Bytów

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest znacznie wyższy w Gminie Bytów oraz powiecie bytowskim od wartości w województwie pomorskim jak i w całej Polsce.

W roku 2022 i 2023 wystąpił również niepokojący trend wzrostowy – gdy na poziomie wojewódzkim i ogólnokrajowym nadal występował trend spadkowy tego współczynnika.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP Bytów

W roku 2024 przy udziale Powiatowego Urzędu Pracy w Bytowie zorganizowano dla osób bezrobotnych następujące prace:

- prace interwencyjne,
- roboty publiczne.

W ramach prac interwencyjnych i robót publicznych zostało zatrudnionych łącznie 17 osób bezrobotnych, w tym 11 kobiet, co stanowi 64,71 % ogółu zatrudnionych. W związku z tym zatrudnieniem, prawo do zasiłku dla bezrobotnych nabyło 5 osób, w tym 4 kobiety (tj. 80 %).

Ogółem w 2024 roku na organizację prac interwencyjnych i robót publicznych wydatkowano kwotę 662 325,22 zł, z tego z budżetu Gminy 402 055,75 zł, z Powiatowego Urzędu Pracy w Bytowie 260 269,47 zł

Mieszkalnictwo

Liczba mieszkań na terenie Gminy Bytów rośnie – na przestrzeni ostatnich pięciu lat zarejestrowano wzrost o 3,86% (z wartości 6 303 w 2020 roku do 6 545 w 2024 roku). Dynamika ta jest jednak niższa niż dla Polski – 5,10%, województwa pomorskiego – 7,55% i wyższa niż dla całego powiatu bytowskiego – 3,48%. Zdecydowaną większość oddawanych do użytku mieszkań stanowią inwestycje prywatne inwestorów indywidualnych.

Budownictwo mieszkaniowe – wskaźniki	2020	2021	2022	2023	2024
mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	7,6	4,8	4,2	3,6	3,2
powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności [m²]	655,2	541,7	425,3	379,7	322,0

przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania [m²]	86,4	113,3	102,2	106,0	101,5
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu oddanym do użytkowania	3,5	4,3	4,2	4,7	3,8
nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności	3,5	2,6	2,2	2,7	1,4

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

W skład mieszkaniowego zasobu Gminy wchodzi lokale mieszkalne stanowiące własność Gminy Bytów tj. lokale niewykupione w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych, lokale mieszkalne w budynkach stanowiących 100% własności Gminy – z wyłączeniem lokali stanowiących własność Bytowskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Spółka z o. o.

Aktualnie zasób gminy tworzy 140 lokali, w tym:

- 17 lokali mieszkalnych w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych,
- 123 lokale mieszkalne stanowiących 100% własności gminy.

W 2024 roku Gmina sprzedała sześć lokali mieszkalnych. Stan techniczny budynków utrzymywany jest na poziomie pozwalającym na ich eksploatację, ewentualne uwagi wynikające z okresowych przeglądów są na bieżąco przekazywane zarządcy.

Połączenia komunikacyjne

Obsługę komunikacyjną Gminy Bytów zapewnia system dróg o znaczeniu krajowym, regionalnym, powiatowym i lokalnym. Głównym szlakiem komunikacyjnym jest droga krajowa nr 20, łącząca Stargard z Gdynią. Ponadto na układ zewnętrznych powiązań komunikacyjnych składają się drogi wojewódzkie przebiegające przez gminę, które odpowiadają za powiązania z aglomeracją trójmiejską oraz ośrodkami regionalnymi województwa pomorskiego, takimi jak Słupsk, Lębork, Kartuzy, Chojnice. Niekorzystnie wygląda sytuacja skomunikowania Bytowa z resztą kraju. Z Bytowa do najbliższej autostrady (A1) należy pokonać 85 km, kierując się do węzła w Pruszczu Gdańskim lub 103 km do węzła w Kopytkowie.

Zwykle czas przejazdu tych odcinków, w dużej części po wymagających remontu drogach wojewódzkich, to około 1,5 godziny, co powoduje znaczne, wydłużenie czasu przejazdu do miejsca docelowego położonego w głębi kraju.

W roku 2026 planuje się ukończenie pomorskiego odcinka trasy ekspresowej S6. Z Bytowa będzie można do niej dotrzeć pokonując około 50 km – do Lęborka lub jednego z węzłów trasy w gminie Potęgowo lub Nowa Wieś Lęborska. Do tego czasu w każdym kierunku, prowadzącym do dużych ośrodków miejskich lub za granicę, dojazd jest niezwykle utrudniony. Czas potrzebny na pokonanie trasy takiego samego odcinka jest nieporównywalnie dłuższy od czasu przejazdu z innych miejscowości województwa, które mogą korzystać z dróg o wyższych standardach. Dojazd samochodem, wybierając najszybszą trasę, z Bytowa do stolic województw graniczących z województwem pomorskim układa się następująco (wg mapy Google): Szczecin: 278 km — 202 minuty; Poznań: 242 km — 235 minut; Bydgoszcz: 143 km — 141 minut; Toruń: 199 km — 160 minut; Olsztyn: 256 km — 183 minuty. Natomiast dojazd z Bytowa do Warszawy, odcinek 447 km (m.in. przez autostradę A1 i A2) zajmuje średnio ok. 291 minut.

Przez obszar Gminy Bytów przebiega linia kolejowa nr 212 relacji Lipusz — Korzybie (dł. 72,1 km) ze stacją kolejową w Bytowie. Linia na odcinku Bytów — Lipusz (dł. 24,2 km) jest użytkowana okresowo do przewozów towarowych. Obsługą zajmuje się prywatny przewoźnik. Regularny ruch pasażerski został na tym odcinku wstrzymany w 1999 r. Natomiast odcinek Bytów — Korzybie od 1991 r. nie jest użytkowany i obecnie nie jest także przejezdny.

Gmina Bytów posiada czynny dworzec autobusowy, z którego odjeżdżają codziennie autobusy do głównych miast województwa i całej Polski. Głównym podmiotem oferującym usługi transportu pasażerskiego jest Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Bytowie S.A. Firma zapewnia liczne połączenia lokalne oraz dalekobieżne (m.in. z Warszawą, Krakowem, Łodzią, Poznaniem czy Bydgoszczą). Usługi zbiorowego transportu pasażerskiego świadczy także 4 mniejszych przewoźników.

Bezpłatna komunikacja miejska w Bytowie została uruchomiona w ramach projektu pn. „Budowa węzła transportu zbiorowego w Bytowie” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

Komunikacja miejska w Gminie Bytów funkcjonuje od 1 czerwca 2021 roku i zasięgiem obejmuje miasto Bytów i część Rzepnicy. Zakupiono 3 nowe autobusy miejskie, nazwane „Byciobusami”, z których każdy może przewieźć około 90 pasażerów (miejsca stojące i siedzące), należące do Gminy Bytów i oddane w najem Operatorowi. Miejskie autobusy są w biało-zielonych barwach nawiązujących do logo Bytów miasto na Kaszubach. Na nich można odnaleźć charakterystyczne dla miasta budowle: zamek, most, kościół św. Katarzyny, cerkiew oraz wizerunek maskotki gminy Bytów – Bycia.

Od 3 grudnia 2021 r. w autobusach komunikacji miejskiej w Bytowie funkcjonuje system monitoringu wizyjnego w celu zwiększenia bezpieczeństwa pasażerów komunikacji miejskiej.

Usługę w zakresie publicznego transportu zbiorowego na terenie gminy świadczy Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Bytowie Spółka Akcyjna, na dwóch podstawowych liniach komunikacji autobusowej wraz z ich modyfikacjami jak niżej:

- Linia nr 1 – trasa podstawowa w kierunku SP nr 2 na ulicy Domańskiego;
- Linia 1A – trasa przez ulicę Przemysławą, Wybickiego i Lęborską;
- Linia 1B – trasa przez Rzepnicę i Jeziorki;
- Linia nr 2 – trasa podstawowa w kierunku SP nr 2 na ulicy Domańskiego;
- Linia nr 2A – trasa przez ulicę Lęborską, Wybickiego i Przemysławą;
- Linia nr 2B – trasa przez Jeziorki i Rzepnicę.

Autobusy komunikacji miejskiej obsługują obecnie 41 przystanków na wszystkich trasach komunikacyjnych oraz Dworzec. W celu zapewnienia pełnej obsługi pasażerów, w sytuacjach awaryjnych, gdy jeden autobus zostaje wyłączony z ruchu, obsługę pasażerów zapewnia autobus zastępczy Operatora.

W dzień powszedni autobusy realizują 62 kursy, w sobotę 36 kursów, zaś w niedzielę i święta realizują 25 kursów.

Gmina Bytów wdrożyła również system dynamicznej informacji pasażerskiej w komunikacji miejskiej w gminie Bytów, działający w oparciu o serwis internetowy kiedyPrzyjedzie.pl. Dzięki niemu pasażerowie uzyskują dostęp do rzeczywistych odjazdów autobusów z dowolnego przystanku w całej sieci komunikacyjnej.

Od 02 stycznia 2024 r. wprowadzono dodatkowo cztery linie komunikacji miejskiej:

- Linia nr 3 – trasa podstawowa w kierunku Mądrzechowa (Kościół, ulica Brylantowa, ulica Zbożowa) przez ulicę Styp-Rekowski, Domańskiego;
- Linia nr 3A – trasa uzupełniająca w kierunku Mądrzechowa przez ulicę Wojska Polskiego, Sikorskiego, Gdańską, Przemysłową;
- Linia nr 3B – trasa uzupełniająca w kierunku Mądrzechowa przez ulicę Przemysłową, Gdańską, Wojska Polskiego;
- Linia nr 4 – trasa w kierunku Udorpie/Leśna i Udorpie/Miastecka przez ulice: Drzymały, Kwiatową, Tartaczną.

Powyższe linie obsługuje autobus miejski Operatora, spełniający wymogi i dostosowany wizerunkiem do gminnych „Byciobusów” obsługujących linie nr 1 i nr 2.

W dzień powszedni oraz w sobotę autobus realizuje 12 kursów. W niedzielę autobus nie kursuje na powyższych liniach.

Strategiczne kierunki rozwoju gminy Bytów

Strategiczne kierunki rozwoju Gminy Bytów wyznaczone zostały w oparciu o dokumenty planistyczne gminy oraz wnioski wynikające z badania jakościowego kluczowych interesariuszy zaangażowanych w opracowanie LPDI i są to:

1. Poprawa jakości życia mieszkańców i rozwój kapitału społecznego

Jednym z najważniejszych priorytetów Gminy Bytów jest podnoszenie jakości życia jej mieszkańców poprzez wzmacnianie dostępności i jakości usług społecznych. W szczególności dotyczy to opieki nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi i osobami doświadczającymi kryzysów. Prócz wsparcia systemowego konieczny jest rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej. Niezbędne jest zwiększanie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, w tym zdrowotnych i opiekuńczych.

2. Rozwój infrastruktury i mobilności

Drugim strategicznym kierunkiem jest rozwój infrastruktury technicznej i transportowej. Gmina stawia na modernizację dróg lokalnych, poprawę dostępności komunikacyjnej oraz rozwój transportu publicznego. Ważnym elementem pozostaje również dalsza rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej, kanalizacji deszczowej oraz infrastruktury energetycznej.

3. Zrównoważone gospodarowanie środowiskiem i adaptacja do zmian klimatu

Bytów dysponuje cennymi walorami przyrodniczymi, takimi jak jeziora lobeliowe, lasy i obszary Natura 2000. Ochrona środowiska naturalnego oraz działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu stanowią jeden z filarów strategicznych rozwoju Gminy.

Priorytetem jest przeciwdziałanie skutkom ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak ulewy czy podtopienia, a także promowanie odnawialnych źródeł energii i poprawa efektywności energetycznej.

4. Rozwój gospodarczy, przedsiębiorczości i rynku pracy

Rozwój lokalnej gospodarki oraz wspieranie przedsiębiorczości stanowią kolejny strategiczny cel gminy. Konieczne jest przygotowanie i udostępnianie terenów inwestycyjnych, wspieranie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, a także rozwój turystyki i przetwórstwa rolno-spożywczego. Bardzo ważnym elementem rozwoju jest aktywizacja zawodowa mieszkańców i integracja osób zagrożonych marginalizacją.

5. Ład przestrzenny i rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich

Ważnym kierunkiem rozwoju pozostaje kształtowanie ładu przestrzennego oraz rewitalizacja zdegradowanych obszarów. Bardzo ważny jest równomierny rozwój części miejskiej i wiejskiej Gminy, dbałość o przestrzeń publiczną oraz ochrona dziedzictwa kulturowego.

6. Wzmocnienie sprawności zarządzania i współpracy instytucjonalnej

Ostatnim strategicznym kierunkiem rozwoju jest wzmacnianie zdolności instytucjonalnych i współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego. Konieczne jest wprowadzenie systemu monitoringu i ewaluacji celów, zwiększenie udziału mieszkańców w procesach decyzyjnych oraz intensyfikacja działań na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych.

Realizacja powyższych kierunków napotyka na istotne wyzwania, takie jak niekorzystne trendy demograficzne (starzenie się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny), ograniczone możliwości finansowe samorządu, czy też niedostateczna dostępność komunikacyjna wynikająca z braku połączeń kolejowych. Istotnym problemem jest także ryzyko związane ze zmianami klimatycznymi i konieczność zabezpieczenia gminy przed skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych. Należy pamiętać, że wszystkie te kierunki rozwoju Gminy Bytów skupiają się na równowadze pomiędzy rozwojem społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym.

4.2 Analiza zasobów systemu wsparcia w zakresie dotychczas realizowanych usług społecznych

W trakcie spotkań z kluczowymi interesariuszami zaangażowanymi w proces opracowywania LPDI, które odbyły się w X i XI 2025 (N=2/50 os) określono zasoby systemu wsparcia w zakresie dotychczas realizowanych usług dla poszczególnych grup interesariuszy. Informacje te zostały uzupełnione wnioskami z różnych źródeł, choć w większości są one podsumowaniem zogniskowanych wywiadów grupowych.

Zespół określił 5 najważniejszych grup interesariuszy, którzy muszą być uwzględnieni w Lokalnym Planie Deinsytutucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Bytów w latach 2026-2030. Są to:

Rodzina i dziecko (w tym dzieci z niepełnosprawnością)

Osoby starsze/seniorzy

Doroste osoby z niepełnosprawnością

Osoby z zaburzeniami psychicznymi/w kryzysie zdrowia psychicznego

Osoby w kryzysie bezdomności

Kluczowi interesariusze dokonali analizy zasobów systemu wsparcia w zakresie dotychczas realizowanych usług społecznych na terenie Gminy Bytów. Zestawienie uwzględnia nie tylko działanie publicznych placówek i instytucji samorządowych, ale również działania organizacji pozarządowych i oddolne, lokalne inicjatyw liderów i grup społecznych. Współpraca międzysektorowa w wymiarze formalnym i partnerskim przynosi najlepsze rezultaty i niesie realne oddziaływania na grupy zagrożone wykluczeniem społecznym.

Mapa instytucji i organizacji, które rodziny i dzieci zagrożone wykluczeniem z Gminy Bytów

Wspólnota Rodzin Katolickich z Problemem Alkoholowym	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej /Ośrodek Kuratorski	Grupy terapeutyczne prowadzone w ramach programu RPAiPN
Placówki oświatowe - szkoły i przedszkola	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	NGO – Fundacja Sprawni Inaczej	Urząd Miasta
NGO – Zespół Caritas	NGO – Pomóż Mi	Ośrodek Wczesnego Wspomagania Rozwoju	Policja
NGO – Jesteśmy	 RODZINA I DZIECKO		Ośrodek POMOST
Urząd Pracy			Ośrodek Rehabilitacji Psychoruchowej
NGO – Dogonić Świat			Placówki ochrony zdrowia
Biblioteka Bytowskie Centrum Kultury	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Punkt Mediacji „Consensus”	Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy
Punkt Konsultacyjny PTZN	NGO – Fundacja Zdrowie Nasze	NGO – Fundacja Parasol	Grupy samopomocowe: AA, AL-Anon
PTZN O/Bytów	Ośrodki Leczenia Uzależnień	NGO – Fundacja JP II	Świetlice socjoterapeutyczne
Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji	Kluby Sportowe	Młodzieżowe Centrum Kariery	Państwowa Szkoła Muzyczna
Grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy	NGO – Bazuny	Hufiec Pracy	Poradnia psychologiczno-Pedagogiczna
Centrum Integracji Społecznej	NGO – Stowarzyszenie Kobiet na Rzecz Kobiet i Rodziny	Poradnia Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień	Parafie, kościoły, związki wyznaniowe
Placówka Wsparcia Dziennego	Świetlice opiekuńcze	Świetlice szkolne	

Mapa instytucji i organizacji, które wspierają seniorów z Gminy Bytów

Koła Gospodyń Wiejskich	NGO – Fundacja Zdrowie Nasze	NZOS Avenir	Związek Kombatantów i Inwalidów Wojennych
Bytowska Rada Seniorów	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	NGO – Fundacja Sprawni Inaczej	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej /Ośrodek Kuratorski
NGO – Zespół Caritas	NGO – seniorzy bytów.pl	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji	Policja
Centrum Integracji Społecznej	 OSOBY STARSZE SENIORZY		Dzienny Dom Senior+
Urząd Pracy			NGO – Kresowiaczy
Zakład Opiekuńczo Lecznicy			Placówki ochrony zdrowia
Biblioteka Bytowskie Centrum Kultury	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Zakład Ubezpieczeń Społecznych	Dom Pomocy Społecznej Dąbie
Stowarzyszenie na Rzecz Sołectw Gminy Bytów	NGO - Stowarzyszenie Bazuny	Fundacje korporacyjne (Drutex, Polmor)	NGO – Fundacja Działań Kreatywnych QMaćNać
Szkoły /Wolontariat	Hufiec Pracy	Parafie, kościoły, związki wyznaniowe	Urząd Miasta
NGO – Polski Związek Niewidomych			

Mapa instytucji i organizacji, które wspierają osoby z niepełnosprawnością z Gminy Bytów

Środowiskowy Dom Samopomocy	NGO – Fundacja Zdrowie Nasze	NZOZ Avenir	Ośrodek Rehabilitacji Psychoruchowej
Ośrodek POMOST	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	NGO – Fundacja Sprawni Inaczej	Urząd Miasta
NGO – Zespół Caritas	NGO – seniorzy bytów pl	Placówki rehabilitacyjne	Policja
Centrum Integracji Społecznej	 OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ		Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej /Ośrodek Kuratorski
Urząd Pracy			Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
Zakład Opiekuńczo Lecznicy			Placówki ochrony zdrowia
Biblioteka Bytowskie Centrum Kultury	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Zakład Ubezpieczeń Społecznych	Dom Pomocy Społecznej Dąbie
NGO – Stowarzyszenie 4 Pory Życia	NGO – Stowarzyszenie Bazuny	Placówka Wsparcia Dziennego	Świetlice Socjoterapeutyczne
Kluby Sportowe	NGO – Jesteśmy	NGO - Dogonić Świat	NGO – Stowarzyszenie 8
Dzienny Dom Senior+	NGO – Fundacja Działań Kreatywnych QMaćNać	Szkoły/wolontariat szkolny	NGO – Amazonki
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Ośrodek Wczesnego Wspomagania Rozwoju	Parafie, kościoły, związki wyznaniowe	Fundacje korporacyjne (Drutex, Polmor)
NGO – Polski Związek Niewidomych			

Mapa instytucji i organizacji, które wspierają osoby w kryzysie zdrowia psychicznego z Gminy Bytów

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Poradnia Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień	Sąd Rejonowy
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	NGO - seniorzybytów.pl	Miejsko Ośrodek Sportu i Rekreacji	Policja
Centrum Integracji Społecznej	 OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO		Urząd Miasta
Urząd Pracy			Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej /Ośrodek Kuratorski			Placówki ochrony zdrowia
Placówki oświatowe - szkoły i przedszkola	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	Hufiec Pracy	NGO – Amazonki
NGO – Fundacja Sprawni Inaczej	Prywatne gabinety psychologiczne i psychoterapeutyczne	Ośrodki Leczenia Uzależnień	NGO – Fundacja Działań Kreatywnych QMaćNać
Grupy terapeutyczne prowadzone w ramach programu RPAiPN	Grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy	NGO – Stowarzyszenie Kobiet na Rzecz Kobiet i Rodziny	Grupy samopomocowe: AA, AL-Anon
Parafie, kościoły, związki wyznaniowe			

Mapa instytucji i organizacji, które wspierają osoby bezdomne na terenie Gminy Bytów

NGO – Stowarzyszenie Bazuny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	NGO – Stowarzyszenie 4 Pory Życia	Urząd Miasta
NGO – Zespół Caritas	NGO – seniorzy bytów.pl	Miejsko Ośrodek Sportu i Rekreacji	Policja
Centrum Integracji Społecznej	 OSOBY BEZDOMNE		Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Urząd Pracy			SANEPID
Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej			Placówki ochrony zdrowia
Ośrodki Leczenia Uzależnień	Punkt Konsultacyjny PTZN	Grupy samopomocowe: AA, Al-Anon	Grupy terapeutyczne prowadzone w ramach programu RPAiPN
Parafie, kościoły, związki wyznaniowe	Poradnia Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień	Ogrzewalnia	

5. Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych w kontekście procesu deinstytucjonalizacji

5.1 Seniorzy

W Gminie Bytów, podobnie jak w całym kraju, starzenie się społeczeństwa sprawia, że problem przewlekłych chorób staje się coraz bardziej widoczny. Rosnący odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym pokazuje, jak ważne jest podejmowanie działań wspierających seniorów, szczególnie w zakresie aktywizacji fizycznej, psychicznej i społecznej. Kluczowe cele to utrzymanie jak najdłużej sprawności i samodzielności, poprawa bezpieczeństwa, dostęp do edukacji i integracji międzypokoleniowej oraz wykorzystanie doświadczenia i aktywności osób starszych w życiu Gminy. Problemy, z jakimi najczęściej mierzą się seniorzy to samotność, pogorszenie zdrowia i sprawności, trudna sytuacja materialna i życie w ubóstwie, niskie emerytury lub ich brak, utrata pozycji społecznej po zakończeniu pracy zawodowej, trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego i załatwianiu spraw urzędowych, izolacja od rodziny, brak pomysłów na organizację codzienności, a także kłopot z nadążaniem za szybkim rozwojem technologicznym. Do tego dochodzi lęk przed śmiercią czy stratą bliskich. Te wyzwania powodują, że system pomocy społecznej musi stale poszerzać swoją ofertę. Jedną z najczęściej przyznawanych form wsparcia są usługi opiekuńcze i specjalistyczne, szczególnie dla osób samotnych, które bez tej pomocy nie są w stanie funkcjonować samodzielnie. Dzięki opiece świadczonej w miejscu zamieszkania seniorzy nie muszą rezygnować z mieszkania i życia w otoczeniu, które znają i w którym funkcjonują. Jednak niekorzystne zmiany demograficzne i przemiany w strukturze rodzin sprawiają, że coraz więcej osób starszych i przewlekle chorych wymaga opieki instytucjonalnej, co przekłada się na rosnące wydatki Gminy w tym obszarze. Zwiększa to też zapotrzebowanie na liczbę miejsc w instytucjonalnych placówkach opiekuńczych.

W Gminie Bytów realizowane są liczne inicjatywy wspierające seniorów, które mają na celu poprawę jakości ich życia, aktywizację społeczną oraz zapewnienie wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Gmina prowadzi Dzienny Dom „Senior+”, który oferuje szeroki wachlarz usług dla osób powyżej 60 roku życia, nieaktywnych zawodowo, samodzielnych lub wymagających częściowej pomocy w codziennym życiu. Programem realizowanym od lat jest również program „Korpus Wsparcia Seniorów”, który dostarcza sąsiedzkich usług opiekuńczych i usług opieki na odległość (teleopieka). MOPS w Bytowie realizuje międzysektorowe projekty senioralne (Senio-RITA) oraz współpracuje z Bytowską Radą Seniorów i organizacjami pozarządowymi (Stowarzyszenie seniorzybytów.pl, Fundacja Sprawni Inaczej, inne stowarzyszenia), które działają na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność.

Fundacja Sprawni Inaczej prowadzi Dzienny Dom „Senior+” w Bytowie, oferując seniorom wsparcie w zakresie rehabilitacji, terapii zajęciowej oraz organizując różnorodne zajęcia aktywizujące. Na terenie Bytowa działa też Centrum Integracji Społecznej, które oferuje różnorodne formy aktywizacji społecznej i zawodowej, świadczy usługi opiekuńcze.

Gmina Bytów podejmuje szereg działań na rzecz seniorów, oferując im wsparcie w zakresie aktywizacji społecznej, opieki, rehabilitacji oraz integracji międzypokoleniowej. Dzięki współpracy MOPS, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji publicznych, seniorzy w Bytowie mają dostęp do szerokiej gamy usług dostosowanych do ich potrzeb. Instytucje i organizacje dzięki projektom dofinansowanym z zewnętrznych źródeł proponują seniorom różnorodne zajęcia, wspierają aktywność i budują więzi z młodszymi pokoleniami.

Kluczowi interesariusze zaangażowani w proces opracowywania LPDI określili najważniejsze potrzeby społeczne seniorów z Gminy Bytów.

Silne strony – szanse, atuty	Słabe strony – zagrożenia	Potrzeby – wyzwania
Aktywna działalność Gminnej Rady Seniorów (głos emerytów, integracja seniorów, inicjowanie działań).	Osoby starsze często traktowane nieodpowiednio (np. jak „dzieci” lub „przeszkody”)/„dziadurzenie”.	Poszerzenie oferty usług społecznych i zwiększenie ich dostępności (ilość). Utworzenie Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego (osoby z niepełnosprawnością).
Życzliwość administracji samorządowej.	Brak komplementarności usług i wsparcia (np. psychiatria geriatryczna uzupełniana samopomocą sąsiedzką zapewniającą więzi społeczne, przeciwdziałającej samotności).	Zbudowanie systemu koordynującego usługi dla osób starszych (stała, pełna informacja). Zwiększenie kontroli nad jakością usług instytucjonalnych i środowiskowych.
Rozbudowane życie kulturalne w Gminie (świetlice, placówki kulturalne, kawiarenka seniora, biblioteka).	Trudności transportowe/wykluczenie komunikacyjne. Wymagany szerszy i powszechniejszy dostęp do transportu bezpłatnego lub w przystępnych cenach.	Zbudowanie oferty z zakresu sportu, aktywności i profilaktyka zdrowotnej dla osób 60+”.
Działalność stowarzyszeń i KGW działających na rzecz środowiska seniorów.	Stereotypowe widzenie osób starszych.	Wsparcie grup nieformalnych i organizacji pozarządowych zajmujących się osobami starszymi lub tworzonymi przez osoby starsze.
Działalność Banku Żywności.	Potrzeba stworzenia dziennej opieki nad seniorami - dzienne domy pomocy zapewniające szerokie i różnorodne usługi.	Tworzenie systemu wsparcia zdecentralizowanego, rozproszonego, docierającego do każdej wsi w Gminie. Rozbudowanie asystentury, usług sąsiedzkich, opiekuńczych.
Działalność Dziennego Domu Senior+, edukacja, integracja społeczna, kulturalna, pomoc socjalna.	Wykluczenie cyfrowe seniorów.	Wykorzystanie sołtysów do animowania działań i usług dla osób 60+. Zwiększenie dostępności świetlic wiejskich dla seniorów.
Działalność MOPS w zakresie organizacji usług asystenckich, opiekuńczych, sąsiedzkich, wychnieniowych.	Pogłębiająca się samotność i społeczna izolacja osób starszych.	Tworzenie miejsc wspólnych dla poszczególnych społeczności (wiejskich, osiedlowych).
Działalność ZOL, DPS.		Trudności w dotarciu i animacji do osób nieaktywnych - potrzeba stworzenia strategii długofalowej. Powołanie Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Silne strony – szanse, atuty	Słabe strony – zagrożenia	Potrzeby – wyzwania
		Uruchomienie Punktu Wsparcia psychologiczno- psychiatrycznego dla osób starszych.
		Zwiększenie liczby Klubów Seniora- na terenie miasta Bytów i wsi gminnych.

5.2 Osoby z niepełnosprawnością

W Gminie Bytów podejmowane są różne działania na rzecz integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych – zarówno poprzez instytucje publiczne, jak i organizacje pozarządowe. To właśnie one odgrywają szczególnie ważną rolę, oferując projekty, programy i zajęcia, które pozwalają osobom z niepełnosprawnościami przełamywać bariery, rozwijać pasje, zdobywać nowe umiejętności i uczestniczyć w życiu lokalnej społeczności. Kluczowe znaczenie ma tu również współpraca z rodzinami, które potrzebują wsparcia emocjonalnego, organizacyjnego i finansowego w codziennych obowiązkach opiekuńczych.

Niepełnosprawność nie musi oznaczać wykluczenia. Warunkiem jest jednak konsekwentne tworzenie środowiska przyjaznego i dostępnego – od architektury, przez transport, po edukację i kulturę.

Gmina Bytów, angażując się w projekty i programy integracyjne, pokazuje, że lokalna polityka społeczna może realnie wpływać na jakość życia osób niepełnosprawnych, dając im poczucie, że są pełnoprawnymi członkami wspólnoty i że ich głos, potrzeby oraz marzenia są równie ważne jak wszystkich innych mieszkańców.

Kluczowi interesariusze określili szanse, zagrożenia i potrzeby oraz wyzwania na rzecz osób z niepełnosprawności.

Silne strony – szanse, atuty	Słabe strony – zagrożenia	Potrzeby – wyzwania
Liczna grupa specjalistów, terapeutów lokowanych na terenie miasta Bytowa.	Brak zintegrowanych usług. Rozproszone, pojedyncze usługi świadczone na rzecz osób z niepełnosprawnością.	Konieczność zwiększenie współpracy/synergii działań instytucji publicznych i organizacji pozarządowych. Konieczność sieciowania i wspólnego planowania usług przez instytucje i organizacje pomocowe.
Liczba grupa liderów środowiskowych. Sprawnie działające stowarzyszenia i fundacje zajmujące się ON i ich otoczeniem.	Brak dostrzeżenia odmiennych potrzeb w poszczególnych kategoriach wiekowych, a także przy różnych rodzajach niepełnosprawności.	Brak mieszkań treningowych i wspomaganych.

Silne strony – szanse, atuty	Słabe strony – zagrożenia	Potrzeby – wyzwania
Dostępność sprzętów rehabilitacyjnych/ działalność darmowych wypożyczalni sprzętów rehabilitacyjnych.	Niepełna informacja i niewystarczające wsparcie na rzecz ON, opiekunów i rodzin.	Stworzenie różnych ścieżek usług społecznych dla osób z różnymi niepełnosprawnościami.
Sprawnie funkcjonujące przedszkola integracyjne i klasy integracyjne w szkołach. Efektywne kształcenie w SOSW Bytów (podstawowe i zawodowe).	Zbyt mała dostępność opieki wychowawczej. Niewystarczające wsparcie rodzin ON mimo funkcjonowania różnych usług społecznych.	Zapewnienie ciągłości wsparcia pomiędzy okresem dziecięcym (edukacja szkolna), a dorosłością (praca, mieszkanie).
Sprawnie działające WTZ, ŚDS.	Mało efektywne wsparcie rodziców (głównie matek) dzieci z niepełnosprawnościami w powrocie na rynek pracy.	Stworzenie systemu wsparcia rodziców (zwłaszcza kobiet-matek).
Działalność MOPS i PCPR - działające programy asystentury ON, opieki wychowawczej, usług pielęgnacyjno-opiekuńczych.	Zbyt długi czas oczekiwania na diagnozę/orzecznictwo dzieci i osób z niepełnosprawnością.	Stworzenie wizji i realnej możliwości życia ON w swoim środowisku na terenie Gminy Bytów, także po śmierci rodziców, opiekunów.
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi i dzieci ze spektrum autyzmu.	Niewystarczające środki dla NGO, brak długofalowego finansowania projektów społecznych.	Zwiększenie udogodnień i wdrożenie idei projektowania uniwersalnego, miejsca parkingowe i postojowe dla ON w przestrzeni Gminnej. Niemożność samodzielnego dotarcia ON do instytucji i placówek (bariery architektoniczne, brak tłumaczy języka migowego).
Sprawnie działająca rehabilitacja domowa (Avenir) i dział rehabilitacji ambulatoryjnej w Szpitalu w Bytowie.	Niedostateczna edukacja rodziców, opiekunów, rówieśników i otoczenia ON.	Niewystarczająca liczba miejsc w ośrodkach wsparcia. Brak grup wsparcia. Wykluczenie komunikacyjne osób niepełnosprawnych.

5.3 Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone bezdomnością

Bezdomność w Gminie Bytów stanowi istotne wyzwanie społeczne, które jest systematycznie monitorowane i adresowane przez lokalne instytucje. Dzięki współpracy różnych podmiotów, osoby bezdomne mogą liczyć na wsparcie w zakresie schronienia, pomocy społecznej oraz działań prewencyjnych. Na terenie Gminy Bytów działa ogrzewalnia dla osób bezdomnych, zlokalizowana przy ul. Przemysłowej 38. Jest to placówka prowadzona przez MOPS w Bytowie, która w sezonie zimowym (od 1 października do 30 kwietnia) zapewnia schronienie dla osób bezdomnych. Osoby te mogą korzystać z usług schroniska z usługami opiekuńczymi, które znajduje się w Kartuzach.

Kluczowi interesariusze określili atuty, zasoby, zagrożenia i potrzeby oraz wyzwania na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.

Silne strony – szanse, atuty	Słabe strony – zagrożenia	Potrzeby – wyzwania
Sprawnie działające placówki opiekuńcze: ogrzewalnia, organizacja ciepłych posiłków, kąpeli, wymiana odzieży.	Niski poziom aktywizacji zawodowej, trudności w znalezieniu i utrzymaniu pracy.	Zapewnienie bytu ekonomicznego, środków utrzymania.
Zaangażowanie/uczestnictwo w zajęciach CIS, PSU, pracach interwencyjnych.	Transport i komunikacja: niedogodne połączenia, komunikacyjne między, niektórymi miejscowościami.	Zagospodarowanie czasu wolnego (w ogrzewalni i poza nią).
Dystrybucja i pomoc żywnościowa FEPŻ 2021-2027, działanie lodówki społecznej.	Niski poziom edukacji społeczeństwa w zakresie postrzegania osób bezdomnych.	Konieczność wdrożenia założeń projektu First House (najpierw mieszkanie). Deficyt mieszkań socjalnych.
Wsparcie organizacji pozarządowych np. Caritas (odwiedziny, paczki żywnościowe, paczki z odzieżą).		Brak cyklicznych szkoleń z zarządzania budżetem domowym.
Prowadzenie profilaktyki uzależnień, w tym spotkania w ogrzewalni. Organizacja wsparcia psychologicznego i prawnego.		Zbyt małe środki dla NGO w ramach konkursów grantowych.
		Brak szafy społecznej.

5.4 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Kryzys zdrowia psychicznego to jedno z narastających wyzwań społecznych, które coraz częściej dotyka mieszkańców Gminy Bytów – bez względu na wiek, wykształcenie czy sytuację materialną. Choć szczególnie narażone są osoby młode oraz ludzie w wieku produkcyjnym, kryzys psychiczny może pojawić się u każdego, a jego skutki wpływają nie tylko na jednostkę, lecz także na całe rodziny.

Kryzys zdrowia psychicznego to stan przeciążenia emocjonalnego, psychicznego lub społecznego, w którym człowiek traci dotychczasowe metody radzenia sobie z trudnościami. Może objawiać się silnym lękiem, obniżonym nastrojem, zaburzeniami zachowania, problemami ze snem, myślami rezygnacyjnymi lub trudnościami w codziennym funkcjonowaniu. Jeśli nie zostanie odpowiednio wcześniej zauważony i zaopiekowany, może prowadzić do długotrwałych zaburzeń psychicznych, izolacji społecznej oraz pogorszenia jakości życia.

Osoby doświadczające kryzysu zdrowia psychicznego wymagają zwykle specjalistycznego wsparcia – psychologicznego, psychiatrycznego lub środowiskowego – a także zrozumienia ze strony najbliższego otoczenia. Niestety, podobnie jak w przypadku innych problemów zdrowotnych, także tutaj znaczącą rolę odgrywają bariery systemowe: ograniczona dostępność terminów do specjalistów, trudności w uzyskaniu szybkiej pomocy, stygmatyzacja społeczna oraz brak wiedzy o tym, gdzie zwrócić się po wsparcie.

Gmina Bytów zapewnia mieszkańcom w kryzysie zdrowia psychicznego dostęp do podstawowych form wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego. Kluczową rolę odgrywają instytucje publiczne, takie jak MOPS, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz lokalne poradnie zdrowia psychicznego, wspierane przez organizacje pozarządowe. Choć brakuje całodobowego ośrodka interwencji kryzysowej na poziomie gminy, dostępne są liczne formy pomocy dziennej i telefonicznej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie świadczy bezpłatne poradnictwo psychologiczne oraz wsparcie pracowników socjalnych (pomoc w kryzysie domowym i społecznym). Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna prowadzi diagnostykę psychologiczną i pedagogiczną, terapie i konsultacje dla dzieci i młodzieży oraz wspiera rodziców. Publiczne i niepubliczne poradnie zdrowia psychicznego świadczą konsultacje psychiatryczne, zajmują się leczeniem farmakologicznym oraz tworzą zespoły leczenia środowiskowego. Organizacje pozarządowe realizują programy aktywizacyjne psychologiczne i socjalne, organizują grupy wsparcia. Mieszkańcy doświadczający kryzysu mogą korzystać z krajowych rozwiązań systemowych np. całodobowych ogólnopolskich telefonicznych linii wsparcia.

Interesariusze zaangażowani w opracowanie LPDI określili szanse, zagrożenia i potrzeby oraz wyzwania na osób zagrożonych lub w kryzysie zdrowia psychicznego w Gminie Bytów.

Silne strony – szanse, atuty	Słabe strony – zagrożenia	Potrzeby – wyzwania
Dostępność podstawowego poradnictwa psychologicznego.	Ograniczony dostęp do całodobowej stacjonarnej interwencji kryzysowej na terenie Gminy.	Ukrywanie problemów przez osoby w kryzysie, brak motywacji do zmiany.
Obecność organizacji pozarządowych wspierających osoby w kryzysie.	Długie terminy oczekiwania na niektóre formy terapii długoterminowej lub psychiatryczne wizyty w NFZ.	Brak instytucjonalnego, grupowego wsparcia dla osób doświadczających kryzysów psychicznych (depresje, choroby).
	Niski poziom edukacji w zakresie przeciwdziałania obojętności i społecznej zmiany do osób w kryzysie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie kontroli nad jakością usług instytucjonalnych i środowiskowych.
		Uruchomienie Punktu Wsparcia psychologiczno- psychiatrycznego dla osób przewlekle chorych.

5.5 Rodzina i dziecko

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym. To w niej dziecko uczy się wartości, norm i relacji społecznych. Dlatego atmosfera domowa, poziom wykształcenia rodziców, warunki materialne i stabilność więzi rodzinnych mają ogromne znaczenie dla rozwoju. Niestety, w wielu rodzinach korzystających z pomocy MOPS struktura ta bywa zaburzona – brak formalizacji związków, rozpad pożycia, częste zmiany partnerów czy przemoc sprawiają, że dzieci tracą poczucie bezpieczeństwa. Brakuje dobrych wzorców komunikacji, umiejętności radzenia sobie ze stresem i okazywania uwagi. W takich warunkach dzieci często szukają akceptacji poza domem, dołączają do grup rówieśniczych czy subkultur, zaczynają wagarować, uciekać z domu, a niekiedy popadają w konflikt z prawem.

Problemy wychowawcze, przemoc w rodzinie czy konflikty pokoleniowe często skutkują umieszczeniem dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub resocjalizacyjnych. Dorosłe ofiary przemocy szukają natomiast schronienia i pomocy w organizacjach i instytucjach wsparcia.

Rodzina dysfunkcyjna nie realizuje swoich podstawowych zadań – nie zapewnia bezpieczeństwa i opieki, nie zaspokaja potrzeb materialnych i emocjonalnych, nie przekazuje właściwych wzorców społecznych.

W takiej sytuacji niezwykle ważna jest rola instytucji pomocowych, które towarzyszą rodzinom w kryzysie na wielu etapach- udzielą porad i informacji, prowadzą pracę socjalną, terapeutyczną, umożliwiają dostęp do specjalistów oraz monitorują sytuację dzieci.

Wszystkie te działania mają jeden cel: wzmocnić rodzinę, przywrócić jej zdolność do prawidłowego funkcjonowania i zapewnić dzieciom bezpieczne warunki do życia i rozwoju.

Bezradność wynikająca z kryzysów w rodzinie często prowadzi do problemów z pełnieniem ról społecznych i wychowawczych. Objawia się to trudnościami rodziców w opiece nad dziećmi, a także postawą młodych, którzy łamią normy i zasady współżycia – od agresji po ucieczki w grupy rówieśnicze i konflikty z prawem. Kluczowe jest jak najwcześniejsze wsparcie rodziny, które pomoże odbudować zdrowe relacje i wzmocni kompetencje rodzicielskie. Działania profilaktyczne i ochronne dają szansę, że kryzys nie przerodzi się w trwałą dysfunkcję.

W Gminie Bytów duża część klientów pomocy społecznej to rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Ich trudności rzadko ograniczają się tylko do kwestii wychowania – często łączą się z uzależnieniami, przemocą domową, kryzysami małżeńskimi, niestabilnością finansową czy brakiem umiejętności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. W efekcie dzieci częściej doświadczają niepowodzeń szkolnych, przejawiają zachowania buntownicze i agresywne, a rodzice zamiast wspierać – albo stawiają im zbyt wysokie wymagania, albo całkowicie tracą zainteresowanie ich sytuacją.

Osoby zaangażowane w opracowanie LPDI określiły szanse, zagrożenia i potrzeby oraz wyzwania na rzecz dziecka i rodziny zagrożonej kryzysem i wykluczeniem społecznym w Gminie Bytów.

Silne strony – szanse, atuty	Słabe strony – zagrożenia	Potrzeby – wyzwania
Prowadzenie Szkoły dla Rodzica, warsztaty z zakresu pozytywnej dyscypliny, konsultacje dla rodziców.	Utrudniony dostęp do specjalistów, diagnozy, terapii.	Ukrywanie problemów w rodzinie, brak motywacji rodziców do zmiany.
Prowadzenie terapii logopedycznej, pedagogicznej, psychologicznej, terapii SI, poradnictwo i konsultacje psychologiczne.	Zbyt mało specjalistów w instytucjach i szkołach. Zwiększenie liczby etatów dla psychologów i pedagogów w szkołach i przedszkolach.	Brak spójnej informacji gdzie można uzyskać pomoc.
Sprawne działanie instytucji pomocowych: wsparcie asystenta rodziny/praca socjalna z rodziną, pomoc finansowa dla rodzin.	Słaba, mało atrakcyjna oferta kulturalna i animacyjna dla dzieci i młodzieży w większości wsi na terenie Gminy Bytów. Niewykorzystany potencjał świetlic wiejskich.	Brak miejsc do realizacji zaleceń terapeutycznych.
Funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych Prowadzenie programów profilaktycznych, prowadzenie grup wsparcia.	Niski poziom interakcji i wspólnych inicjatyw międzypokoleniowych. Brak cyklicznych spotkań dla różnych grup społecznych.	Konieczność organizacji cyklicznych spotkań z rodzicami. Podnoszenie świadomości wiedzy rodziców nt. komunikacji i rozumienia emocji dzieci.
Sprawnie działająca sieć szkół i przedszkoli.	Utrudnieniem w wielu przedsięwzięciach jest terytorium - rozproszenie poszczególnych miejscowości w Gminie.	Zbyt mała ilość programów edukacyjnych i terapeutycznych.

Silne strony – szanse, atuty	Słabe strony – zagrożenia	Potrzeby – wyzwania
Aktywna działalność III sektora - organizacji i fundacji prorodzinnych.	Daje się zauważyć dysproporcje rozwojowe pomiędzy różnymi częściami Gminy przejawiające się zróżnicowaną dostępnością komunikacyjną i dostępem do zasobów.	Izolacja społeczna dzieci, młodzieży, rodzin (często na własne życzenie).
Lokalne władze widzą potrzebę realizację potrzeb społecznych, a nie tylko strukturalnych.		Szkoła powinna mieć ofertę darmowych zajęć dodatkowych, sportowych, animacyjnych.
Mili i przyjaźni ludzie - brak większych społecznych antagonizmów.		Powołanie Rady Młodzieżowej.

6. Cele LPDI

Cel główny

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Bytów na lata 2026-2030 stanowi odpowiedź na współczesne wyzwania w zakresie organizacji i świadczenia usług społecznych. **Celem głównym jest poprawa dostępności i jakości usług społecznych świadczonych blisko miejsca zamieszkania, przy jednoczesnym ograniczeniu kierowania mieszkańców do placówek instytucjonalnych.** Plan ten zakłada rozwój usług środowiskowych, mieszkalnictwa wspomaganego, wsparcie rodzin oraz opiekunów, integrację usług zdrowotnych i społecznych, a także zwiększenie roli organizacji pozarządowych i lokalnych partnerstw. Perspektywa równości szans jest kluczowym elementem planu, zapewniającym dostęp do usług niezależnie od płci, wieku, stopnia sprawności czy miejsca zamieszkania, ze szczególnym uwzględnieniem terenów wiejskich. Działania deinstytucjonalizacyjne wpisują się w międzynarodowe i krajowe standardy ochrony praw człowieka, w tym Konwencję o Prawach Osób Niepełnosprawnych oraz Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, które zobowiązują do stworzenia systemu wsparcia respektującego godność, autonomię i aktywne uczestnictwo każdej osoby w życiu społecznym.

Cele szczegółowe i działania

Na podstawie diagnozy społeczno-ekonomicznej, danych ilościowych zawartych w raportach i sprawozdaniach określono cele szczegółowe i działania, które umożliwiają skuteczną realizację programu deinstytucjonalizacji. Plan ten w latach 2026-2030 koncentruje się na wsparciu seniorów, osób z niepełnosprawnościami, rodzin z dziećmi i osób w kryzysie. Działania będą realizowane w sposób umożliwiający równy dostęp do usług, z uwzględnieniem potrzeb i specyfiki mieszkańców zarówno z terenów miejskich, jak i wiejskich. Wszystkie działania planu uwzględniają zasady równości szans, gwarantując, że dostęp do usług społecznych i wsparcia jest niezależny od pochodzenia, płci, wieku, stopnia sprawności, miejsca zamieszkania.

Określono 5 celów szczegółowych

Cel szczegółowy 1

Rozwój usług środowiskowych

Cel szczegółowy 2

Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego

Cel szczegółowy 3

Wsparcie rodzin i opiekunów, rozwój usług wytchnieniowych

Cel szczegółowy 4

Integracja usług zdrowotnych i społecznych

Cel szczegółowy 5

Zwiększenie roli NGO i partnerstw lokalnych

Cel	Działania:
1. Rozwój usług środowiskowych. Wzmocnienie usług świadczonych w środowisku życia mieszkańców.	Rozbudowa lokalnych ośrodków wsparcia dziennego dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami i rodzin z dziećmi. Wdrożenie programów aktywizujących mieszkańców w środowisku lokalnym, takich jak grupy wsparcia, kluby seniora i centra sąsiedzkie. Zapewnienie mobilnych usług społecznych, umożliwiających dotarcie do osób o ograniczonej mobilności.
2. Rozwój mieszkalnictwa wspomagane- go i treningowego. Zapewnienie mieszkańcom alternatywy dla instytucjonalnego pobytu poprzez wspierane formy mieszkalnictwa.	Budowa i adaptacja mieszkań wspomaganych dla osób z niepełnosprawnościami i seniorów. Wsparcie doradcze i opiekuńcze dla mieszkańców mieszkań wspomaganych, w tym dostęp do specjalistów i programów integracyjnych.
3. Wsparcie rodzin i opiekunów, rozwój usług wytchnieniowych Zwiększenie dostępności wsparcia dla rodzin i opiekunów osób wymagających stałej opieki.	Uruchomienie usług wytchnieniowych i czasowej opieki dziennej dla osób zależnych. Szkolenia i doradztwo dla opiekunów rodzinnych w zakresie radzenia sobie z obciążeniem opiekuńczym. Rozwój sieci wsparcia dla rodzin, w tym grup samopomocowych i konsultacji specjalistycznych.

Cel	Działania:
4. Integracja usług zdrowotnych i społecznych Zapewnienie kompleksowego wsparcia dla mieszkańców poprzez współdziałanie sektora zdrowia i usług społecznych.	Wdrożenie systemu koordynacji usług zdrowotnych i społecznych na poziomie lokalnym. Powołanie zespołów interdyscyplinarnych do opieki nad osobami z złożonymi potrzebami zdrowotnymi i społecznymi. Rozwój programów profilaktycznych i edukacyjnych dla mieszkańców
5. Zwiększenie roli NGO i partnerstw lokalnych Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami lokalnymi w realizacji usług społecznych.	Tworzenie partnerstw lokalnych w zakresie świadczenia usług środowiskowych i wychowawczych. Wsparcie NGO w zakresie rozwoju kompetencji i dostępności infrastruktury. Promocja inicjatyw społecznych i wolontariatu w lokalnych społecznościach.

7. Obszary interwencji i grupy docelowe

Cel 1: Rozwój usług środowiskowych

Obszary interwencji:

- zwiększanie dostępności usług wsparcia dziennego i środowiskowego;
- rozwój aktywności społecznej i integracji mieszkańców;
- przeciwdziałanie izolacji społecznej, szczególnie na terenach wiejskich;
- tworzenie mobilnych form wsparcia.

Grupy docelowe:

- Seniorzy;
- osoby z niepełnosprawnościami;
- rodziny z dziećmi;
- osoby w kryzysie (np. bezdomności, przemocy, uzależnienia).

Cel 2: Rozwój mieszkalnictwa wspomagane

Obszary interwencji:

- zapewnienie alternatywy dla pobytu w placówkach instytucjonalnych;
- wspieranie procesu usamodzielniania;
- rozwój lokalnej bazy mieszkaniowej dostosowanej do potrzeb osób wymagających wsparcia;
- zapewnienie usług doradczych i opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

Grupy docelowe:

- osoby z niepełnosprawnościami;
- seniorzy wymagający wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- osoby opuszczające instytucje całodobowej opieki;
- osoby w kryzysie mieszkaniowym.

Cel 3: Wsparcie rodzin i opiekunów, rozwój usług wychnieniowych

Obszary interwencji:

- wzmocnianie roli i kompetencji opiekunów rodzinnych;
- tworzenie systemu usług wychnieniowych (opieka zastępcza, dzienna, czasowa);
- rozwój grup wsparcia i sieci samopomocowych;
- zapobieganie przeciążeniu i wypaleniu opiekunów.

Grupy docelowe:

- rodziny wychowujące dzieci z niepełnosprawnościami;
- opiekunowie osób zależnych (seniorów, osób przewlekle chorych, osób z niepełnosprawnościami);
- dzieci i młodzież z rodzin w trudnej sytuacji;
- osoby wymagające całodobowej opieki, pozostające w domach rodzinnych

Cel 4: Integracja usług zdrowotnych i społecznych

Obszary interwencji:

- koordynacja systemu wsparcia na styku pomocy społecznej i ochrony zdrowia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych;
- rozwój działań profilaktycznych i edukacyjnych w lokalnej społeczności;
- usprawnienie komunikacji pomiędzy instytucjami i organizacjami.

Grupy docelowe:

- osoby ze złożonymi potrzebami zdrowotnymi i społecznymi;
 - osoby starsze wymagające zarówno opieki medycznej, jak i społecznej;
 - rodziny opiekujące się osobami przewlekle chorymi;
 - mieszkańcy gminy w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia.
-

Cel 5: Zwiększenie roli NGO i partnerstw lokalnych

Obszary interwencji:

- rozwój współpracy międzysektorowej (samorząd – NGO – społeczność lokalna);
- wspieranie potencjału organizacji pozarządowych (szkolenia, doradztwo, infrastruktura);
- promowanie wolontariatu i inicjatyw oddolnych;
- budowanie partnerstw lokalnych na rzecz usług społecznych.

Grupy docelowe:

- organizacje pozarządowe działające w obszarze pomocy i integracji społecznej;
 - mieszkańcy gminy zainteresowani wolontariatem i aktywnością społeczną;
 - liderzy lokalni i partnerstwa społeczne;
 - osoby korzystające z usług świadczonych przez NGO
-

8. Plan działań na lata 2026-2030

8.1 Cel 1. Rozwój usług środowiskowych

Działanie	Opis działania	Termin	Odpowiedzialny	Partnerzy	Efekt
Rozbudowa lokalnych ośrodków wsparcia dziennego.	Utworzenie nowych placówek dziennego wsparcia dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami i rodzin z dziećmi (2 ośrodki).	2026-2030	Urząd Miejski, MOPS/CUS	PCPR, NGO senioralne i rodzinne, szkoły.	50 osób rocznie korzystających z usług dziennego wsparcia do 2030 r.
Programy aktywizujące mieszkańców.	Uruchomienie grup wsparcia, klubów seniora, centrów sąsiedzkich; zajęcia edukacyjne, rekreacyjne i integracyjne.	2026-2030	Urząd Miejski, MOPS/CUS	NGO lokalne, KGW (Koła Gospodyń Wiejskich).	100 mieszkańców rocznie uczestniczących w aktywnościach.
Mobilne usługi społeczne.	Wprowadzenie usług mobilnych (opieka domowa, transport do ośrodków wsparcia, pomoc środowiskowa).	2027-2030	MOPS	NGO, lokalne firmy transportowe, PCPR.	80 osób rocznie korzystających z usług mobilnych.
Zwiększenie samodzielności osób zależnych - rozwój usług asystenckich.	Rekrutacja i szkolenia asystentów, świadczenie usług transportowych, pomoc w codziennych czynnościach, towarzyszenie w aktywności społecznej.	2026-2030	MOPS	NGO, szkoły policealne (przygotowanie kadr).	Objęcie wsparciem minimum 80 osób rocznie do 2030 r.

Działanie	Opis działania	Termin	Odpowiedzialny	Partnerzy	Efekt
Przeciwdziałanie izolacji społecznej osób starszych.	Utworzenie Centrum Aktywności Seniora - zajęcia animacyjno-edukacyjne, rehabilitacja ruchowa, wolontariat.	2026-2027	Urząd Miejski, MOPS/CUS	NGO senioralne, KGW.	50 osób rocznie korzysta z oferty Centrum.
Rozwój usług dla osób z problemami zdrowia psychicznego.	Wsparcie środowiska dla osób chorych psychicznie.	2027-2030	MOPS/CUS	Poradnia zdrowia psychicznego, NGO.	30 osób korzystających rocznie ze wsparcia specjalistycznego

8.2 Cel 2. Rozwój mieszkalnictwa wspomagane

Działanie	Opis działania	Termin	Odpowiedzialny	Partnerzy	Efekt
Mieszkania wspomagane dla osób niepełnosprawnych i seniorów	Adaptacja lokali komunalnych; wsparcie asystenckie i opiekuńcze.	2026-2030	Urząd Miejski, MOPS/CUS	PCPR, NGO	1 mieszkanie wspomagane do 2030 r. (5 osób objętych wsparciem).
Wsparcie doradcze i opiekuńcze	Zapewnienie psychologa, doradcy zawodowego, pracownika socjalnego oraz animatora integracji społecznej dla mieszkańców.	2026-2030	MOPS/CUS	Poradnia psychologiczno-pedagogiczne, NGO	30 osób objętych rocznie doradztwem i wsparciem.

8.3 Cel 3. Wsparcie rodzin i opiekunów, rozwój usług wytchnieniowych

Działanie	Opis działania	Termin	Odpowiedzialny	Partnerzy	Efekt
Usługi wytchnieniowe i czasowa opieka dzienna	Utworzenie Punktu Usług Wytchnieniowych (8–10 miejsc); opieka krótkookresowa i dzienna.	2027-2029	MOPS/CUS	Fundusz Solidarnościowy, NGO senioralne.	10 rodzin rocznie korzystających z usług od 2029 r.
Szkolenia i doradztwo dla opiekunów rodzinnych.	Kursy radzenia sobie z obciążeniem opiekuńczym, warsztaty psychologiczne, poradnictwo specjalistyczne.	2026-2030	MOPS/CUS	NGO opiekuńcze, poradnie psychologiczne	30 opiekunów rocznie uczestniczących w szkoleniach.
Rozwój sieci wsparcia dla rodzin.	Organizacja grup samopomocowych, spotkań rodzin, konsultacji ze specjalistami.	2026-2030	Urząd Miejski, MOPS/CUS	Szkoły, NGO rodzinne, PCPR.	50 rodzin rocznie objętych wsparciem.
Wzmocnienie pracy środowiskowej.	Zwiększenie wsparcia dla rodzin w trudnej sytuacji i zapobieganie umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.	2026-2030	MOPS/CUS	Szkoły, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, NGO, PCPR.	60 rodzin objętych wsparciem w całym okresie planu.

8.4 Cel 4. Integracja usług zdrowotnych i społecznych

Działanie	Opis działania	Termin	Odpowiedzialny	Partnerzy	Efekt
System koordynacji usług zdrowotnych i społecznych.	Utworzenie w CUS/MOPS punktu koordynacji usług zdrowotnych i społecznych (e-usługi, doradztwo).	2026-2029	MOPS/CUS	POZ, PCPR, NGO	1 system koordynacji działający od 2029 r.
Skoordynowanie i poszerzenie oferty usług społecznych.	Rozwój Centrum Usług Społecznych, wzmocnienie MOPS jako centrum koordynacyjnego, utworzenie punktu informacyjnego dla mieszkańców, rozwój e-usług (np. e-wnioski).	2028-2030	MOPS/CUS (koordynator)	Urząd Miejski, NGO, instytucje powiatowe	Zintegrowany system usług społecznych.
Zespoły interdyscyplinarne.	Powołanie zespołów do opieki nad osobami złożonymi potrzebami (psycholog, lekarz, pracownik socjalny, pedagog).	2028-2030	MOPS/CUS, POZ	Szpital powiatowy, poradnie	20 osób rocznie objętych zintegrowaną opieką.
Programy profilaktyczne i edukacyjne.	Organizacja kampanii zdrowotnych, warsztatów edukacyjnych i działań profilaktycznych (np. zdrowie psychiczne, choroby przewlekłe).	2026-2030	Urząd Miejski, MOPS/CUS	Szkoły, przychodnie, NGO zdrowotne	200 mieszkańców uczestniczących w programach do 2030 r.

8.5 Cel 5. Zwiększenie roli NGO i partnerstw lokalnych

Działanie	Opis działania	Termin	Odpowiedzialny	Partnerzy	Efekt
Partnerstwa lokalne	Tworzenie formalnych partnerstw NGO–samorząd na rzecz usług środowiskowych i wytnieniowych.	2026-2030	Urząd Miejski	NGO lokalne, PCPR, przedsiębiorcy	2 aktywne partnerstwa do 2030 r.
Wsparcie NGO	Szkolenia dla NGO, udostępnianie lokali komunalnych, wsparcie infrastrukturalne.	2026-2029	Urząd Miejski	MOPS/CUS, organizacje parasolowe	5 NGO objętych wsparciem rozwojowym.
Promocja inicjatyw społecznych i wolontariatu	Kampanie promujące wolontariat; wsparcie inicjatyw lokalnych i wydarzeń społecznych.	2026-2030	Urząd Miejski, NGO	MOPS/CUS Szkoły, parafie, NGO	150 wolontariuszy zaangażowanych do 2030 r.

9. Harmonogram działań

9.1 Cel 1. Rozwój usług środowiskowych

Nazwa działania	Opis	Odpowiedzialny podmiot	Partnerzy	Termin realizacji	Kamień milowy
Rozbudowa lokalnych ośrodków wsparcia dziennego.	Utworzenie 2 placówek wsparcia dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami i rodzin.	Urząd Miejski MOPS/CUS	PCPR, NGO senioralne i rodzinne, szkoły	2026-2030	Otwarcie 2 ośrodków do 2030 r.
Programy aktywizujące mieszkańców.	Grupy wsparcia, kluby seniora, centra sąsiedzkie.	Urząd Miejski MOPS/CUS	NGO lokalne, KGW	2026-2030	100 mieszkańców rocznie w programach od 2027 r.
Mobilne usługi społeczne.	Opieka domowa, transport, pomoc środowiskowa.	MOPS/CUS	NGO, firmy transportowe, PCPR	2027-2030	80 osób rocznie korzystających z usług od 2028 r.
Rozwój usług asystenckich.	Rekrutacja i szkolenia AOON, wsparcie w codziennych czynnościach.	MOPS/CUS	NGO, szkoły policealne	2026-2030	20 osób objętych wsparciem do 2027 r.
Centrum Aktywności Seniora.	Zajęcia animacyjno-edukacyjne, rehabilitacja, wolontariat.	Urząd Miejski MOPS/CUS	NGO senioralne, KGW	2026-2027	Otwarcie Centrum w 2027 r.
Usługi dla osób z problemami zdrowia psychicznego.	Grupy wsparcia, poradnictwo, zatrudnienie psychologa.	MOPS/CUS	Poradnia zdrowia psychicznego, NGO	2027-2030	30 osób rocznie objętych wsparciem od 2028 r.

9.2 Cel 2. Rozwój mieszkalnictwa wspomagane go i treningowego

Nazwa działania	Opis	Odpowiedzialny podmiot	Partnerzy	Termin realizacji	Kamień milowy
Mieszkania wspomagane.	Adaptacja lokali, wsparcie asystenckie.	Urząd Miejski, MOPS/CUS	PCPR, NGO	2026-2030	Otwarcie 1 mieszkania do 2030 r.
Wsparcie doradcze i opiekuńcze.	Psycholog, doradca zawodowy, pracownik socjalny.	MOPS/CUS	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, NGO	2026-2030	30 osób rocznie objętych wsparciem od 2027 r.

9.3 Cel 3. Wsparcie rodzin i opiekunów, rozwój usług wytchnieniowych

Nazwa działania	Opis	Odpowiedzialny podmiot	Partnerzy	Termin realizacji	Kamień milowy
Usługi wytchnieniowe i opieka dzienna.	Punkt Usług Wytchnieniowych (8-10 miejsc).	Urząd Miejski, MOPS/CUS	Fundusz Solidarnościowy, NGO	2027-2029	Otwarcie punktu w 2029 r.
Szkolenia i doradztwo dla opiekunów.	Kursy, warsztaty, poradnictwo specjalistyczne.	MOPS/CUS	NGO, poradnie psychologiczne	2026-2030	30 opiekunów przeszkolonych do 2027 r.
Rozwój sieci wsparcia rodzin.	Grupy samopomocowe, konsultacje specjalistyczne.	Urząd Miejski, MOPS/CUS	Szkoły, NGO, PCPR	2026-2030	50 rodzin rocznie korzystających z wsparcia od 2027 r.
Wzmocnienie pracy środowiskowej.	Asystenci rodzinni, praca w terenie, grupy wsparcia.	MOPS/CUS	Szkoły, PPP, NGO, PCPR	2026-2030	60 rodzin objętych wsparciem do 2030 r.

9.4 Cel 4. Integracja usług zdrowotnych i społecznych

Nazwa działania	Opis	Odpowiedzialny podmiot	Partnerzy	Termin realizacji	Kamień milowy
System koordynacji usług.	Punkt koordynacji usług zdrowotnych i społecznych.	MOPS/CUS	POZ, PCPR, NGO	2026-2029	System koordynacji wdrożony do 2029 r.
Rozwój CUS / MOPS jako koordynatora.	Punkt informacyjny, e-usługi, zintegrowany system.	MOPS/CUS	Urząd Miejski, NGO, instytucje powiatowe	2028-2030	Jeden zintegrowany system usług do 2030 r.
Zespoły interdyscyplinarne.	Opieka nad osobami złożonymi potrzebami.	MOPS/CUS, POZ	Szpital, poradnie	2028-2030	Zespół funkcjonujący do 2030 r.
Programy profilaktyczne i edukacyjne.	Kampanie zdrowotne, warsztaty edukacyjne.	Urząd Miejski, MOPS/CUS	Szkoły, przychodnie, NGO	2026-2030	200 mieszkańców objętych profilaktyką do 2030 r.

9.5 Cel 5. Zwiększenie roli NGO i partnerstw lokalnych

Nazwa działania	Opis	Odpowiedzialny podmiot	Partnerzy	Termin realizacji	Kamień milowy
Partnerstwa lokalne.	Tworzenie partnerstw NGO–samorząd.	Urząd Miejski	NGO, PCPR, przedsiębiorcy	2026-2030	2 partnerstwa do 2030 r.
Wsparcie NGO.	Szkolenia, lokale komunalne, infrastruktura.	Urząd Miejski	MOPS/CUS, organizacje parasolowe	2026-2029	5 NGO objętych wsparciem do 2029 r.
Promocja inicjatyw społecznych.	Kampanie wolontariatu, wsparcie inicjatyw lokalnych.	Urząd Miejski, NGO	Szkoły, parafie, MOPS/CUS	2026-2030	150 wolontariuszy do 2030 r.

9.6 Harmonogram działań Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji w Gminie Bytów na lata 2026-2030

Lata	Cel szczegółowy	Działania	Odpowiedzialni	Wskaźniki realizacji
2026-2030	Rozwój usług środowiskowych	Rozbudowa lokalnych ośrodków wsparcia dziennego	MOPS/CUS, Urząd Miejski	- liczba utworzonych ośrodków (2 do 2030 r.) - liczba osób korzystających (50 rocznie do 2030 r.)
2026-2030	Rozwój usług środowiskowych	Programy aktywizujące mieszkańców (grupy wsparcia, kluby seniora, centra sąsiedzkie)	Urząd Miejski, MOPS/CUS	- liczba programów/grup wsparcia uruchomionych rocznie - liczba uczestników (100 rocznie)
2027-2030	Rozwój usług środowiskowych	Mobilne usługi społeczne (opieka domowa, transport)	MOPS/CUS	- liczba osób korzystających (80 rocznie) - liczba zrealizowanych wizyt/usług
2026-2030	Rozwój usług środowiskowych	Rozwój usług asystenckich (AOON)	MOPS/CUS	- liczba przeszkolonych i zatrudnionych asystentów - liczba osób objętych wsparciem (80 rocznie)
2026-2027	Rozwój usług środowiskowych	Utworzenie Centrum Aktywności Seniora	Urząd Miejski, MOPS/CUS	- liczba uczestników (50 seniorów rocznie) - liczba zrealizowanych cykli zajęć
2027-2030	Rozwój usług środowiskowych	Rozwój usług dla osób z problemami zdrowia psychicznego	MOPS/CUS	- liczba osób korzystających rocznie (30) - liczba zorganizowanych grup wsparcia/spotkań
2026-2030	Rozwój mieszkalnictwa wspomagane	Utworzenie mieszkań wspomaganych	Urząd Miejski, MOPS/CUS	- liczba utworzonych mieszkań (1) - liczba osób objętych wsparciem (5 do 2030 r.)
2026-2030	Rozwój mieszkalnictwa wspomagane i treningowe	Wsparcie doradcze i opiekuńcze	MOPS/CUS	- liczba osób korzystających z doradztwa (30 rocznie) - liczba godzin doradztwa/terapii zrealizowanych
2027-2029	Wsparcie rodzin i opiekunów	Utworzenie Punktu Usług Wytchnieniowych	MOPS/CUS	- liczba miejsc w punkcie (8-10) - liczba rodzin korzystających (10 rocznie od 2029 r.)
2026-2030	Wsparcie rodzin i opiekunów	Szkolenia i doradztwo dla opiekunów rodzinnych	MOPS/CUS	- liczba zrealizowanych szkoleń rocznie - liczba uczestniczących opiekunów (30 rocznie)
2026-2030	Wsparcie rodzin i opiekunów	Rozwój sieci wsparcia dla rodzin	MOPS/CUS, Urząd Miejski	- liczba rodzin objętych wsparciem (50 rocznie) - liczba spotkań grup samopomocowych/konsultacji

Lata	Cel szczegółowy	Działania	Odpowiedzialni	Wskaźniki realizacji
2026-2030	Wsparcie rodzin i opiekunów	Wzmocnienie pracy środowiskowej	MOPS/CUS	- liczba rodzin objętych wsparciem (60 do 2030 r.) - liczba asystentów/pracowników środowiskowych
2026-2029	Integracja usług zdrowotnych i społecznych	Utworzenie systemu koordynacji usług	MOPS/CUS	- liczba punktów koordynacji usług (1) - liczba osób korzystających z usług koordynowanych
2028-2030	Integracja usług zdrowotnych i społecznych	Rozwój CUS/MOPS jako koordynatora	MOPS/CUS	- liczba zintegrowanych usług - liczba spraw załatwionych rocznie przez e-usługi
2028-2030	Integracja usług zdrowotnych i społecznych	Zespoły interdyscyplinarne	MOPS/CUS, POZ, Szpital	- liczba powołanych zespołów interdyscyplinarnych - liczba osób objętych opieką (20 rocznie)
2026-2030	Integracja usług zdrowotnych i społecznych	Programy profilaktyczne i edukacyjne	Urząd Miejski, MOPS/CUS	- liczba kampanii/spotkań edukacyjnych - liczba uczestników (200 do 2030 r.)
2026-2030	Wzmocnienie roli NGO i partnerstw lokalnych	Partnerstwa lokalne	Urząd Miejski	- liczba formalnych partnerstw (2 do 2030 r.) - liczba wspólnych inicjatyw/usług
2026-2029	Wzmocnienie roli NGO i partnerstw lokalnych	Wsparcie NGO (szkolenia, lokale, infrastruktura)	Urząd Miejski	- liczba NGO objętych wsparciem (5 do 2029 r.) - liczba przeprowadzonych szkoleń/warsztatów
2026-2030	Wzmocnienie roli NGO i partnerstw lokalnych	Promocja inicjatyw społecznych i wolontariatu	Urząd Miejski, NGO	- liczba kampanii promujących wolontariat - liczba wolontariuszy zaangażowanych (150 do 2030 r.)

10. Ramy finansowe oraz źródła finansowania wdrożenia i realizacji Planu

10. 1 Plan finansowy

Nr działania	Nazwa działania	Szacowany koszt (PLN)	Źródła finansowania	Udział własny gminy	Inne źródła (EFS+, programy rządowe, NGO)
1	Rozbudowa lokalnych ośrodków wsparcia dziennego	2 400 000	Budżet gminy, EFS+, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	4 000 000	4 000 000
2	Programy aktywizujące mieszkańców (grupy wsparcia, kluby seniora, centra sąsiedzkie)	800 000	Budżet gminy, EFS+, NGO	120 000	680 000
3	Mobilne usługi społeczne	600 000	Budżet gminy, EFS+, programy rządowe	90 000	510 000
4	Usługi asystenta osobistego	500 000	Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami”, budżet gminy	50 000	450 000
5	Centrum Aktywności Seniora	1 000 000	Budżet gminy, EFS+, programy senioralne	150 000	850 000
6	Usługi dla osób z problemami zdrowia psychicznego	700 000	Budżet gminy, EFS+, NFZ, NGO	100 000	600 000
7	Mieszkania wspomagane	1 200 000	Budżet gminy, EFS+	200 000	1 000 000
8	Wsparcie doradcze i opiekuńcze	400 000	Budżet gminy, EFS+, NGO	60 000	340 000
9	Usługi wytnieniowe i czasowa opieka dzienna	300 000	Fundusz Solidarnościowy, budżet gminy	30 000	270 000
10	Szkolenia i doradztwo dla opiekunów rodzinnych	200 000	Budżet gminy, EFS+, NGO	40 000	160 000
11	Rozwój sieci wsparcia dla rodzin	250 000	Budżet gminy, PCPR, NGO	40 000	210 000
12	Wzmocnienie pracy środowiskowej	500 000	Budżet gminy, EFS+, programy rządowe	80 000	420 000
13	System koordynacji usług zdrowotnych i społecznych	300 000	Budżet gminy, EFS+	50 000	250 000
14	Rozwój CUS/MOPS jako koordynatora	500 000	Budżet gminy, EFS+, programy cyfryzacji	70 000	430 000
15	Zespoły interdyscyplinarne	350 000	Budżet gminy, NFZ, PCPR	50 000	300 000

Nr działania	Nazwa działania	Szacowany koszt (PLN)	Źródła finansowania	Udział własny gminy	Inne źródła (EFS+, programy rządowe, NGO)
16	Programy profilaktyczne i edukacyjne	400 000	Budżet gminy, EFS+, NFZ, NGO	60 000	340 000
17	Partnerstwa lokalne (samorząd-NGO)	200 000	Budżet gminy, EFS+, NGO	30 000	170 000
18	Wsparcie NGO (szkolenia, infrastruktura)	300 000	Budżet gminy, EFS+, programy parasolowe	50 000	250 000
19	Promocja inicjatyw społecznych i wolontariatu	250 000	Budżet gminy, NGO, EFS+	40 000	210 000

10.2 Źródła finansowania LPDI

Finansowanie Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Bytów na lata 2026-2030 opiera się na kilku źródłach, które wzajemnie się uzupełniają. Podstawowym źródłem jest budżet gminy, który zapewnia wkład własny niezbędny do uruchomienia i utrzymania usług społecznych, modernizacji infrastruktury lokalnej oraz zatrudnienia personelu. Środki te wykorzystywane są m.in. na adaptację lokali na mieszkania wspomagane, tworzenie i utrzymanie ośrodków dziennego wsparcia dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami oraz funkcjonowanie centrów aktywności seniora i punktu usług wytchnieniowych. Wkład własny gminy jest również warunkiem uzyskania środków zewnętrznych, takich jak fundusze unijne.

Drugim istotnym źródłem są fundusze unijne, w szczególności Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+), który wspiera działania społeczne, aktywizację osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz wsparcie rodzin i opiekunów. Środki te mogą finansować programy aktywizacyjne, szkolenia kadr, rozwój mieszkań wspomaganych oraz usługi asystenckie.

Dodatkowo, plan korzysta z programów rządowych, takich jak Program „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnościami” (AOON) czy Fundusz Solidarnościowy, który wspiera usługi wytchnieniowe i opiekę krótkoterminową. Programy rządowe finansują wynagrodzenia pracowników, zakup sprzętu, funkcjonowanie punktów wsparcia oraz świadczenie usług w środowisku lokalnym.

W realizacji planu kluczową rolę odgrywają także organizacje pozarządowe (NGO) oraz partnerstwa lokalne. NGO współrealizują usługi środowiskowe i wytchnieniowe, prowadzą grupy wsparcia, warsztaty, szkolenia i zajęcia animacyjne.

Wsparcie NGO pozwala obniżyć koszty realizacji usług, zapewnić dostęp do ekspertów i wolontariuszy oraz zwiększyć liczbę mieszkańców objętych wsparciem.

Inne źródła finansowania obejmują środki Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) na wsparcie osób z niepełnosprawnościami i rodzin, środki NFZ lub prywatnych funduszy zdrowotnych na programy profilaktyczne i rehabilitacyjne, fundacje i programy parasolowe NGO na wsparcie infrastrukturalne i

szkolenia, a także wsparcie lokalnych przedsiębiorców w formie partnerstw, darowizn czy wolontariatu pracowniczego.

Łączne wykorzystanie tych źródeł finansowania pozwala zapewnić trwałość działań, zwiększyć dostępność usług dla mieszkańców oraz realizować szeroki zakres wsparcia rodzin, seniorów i osób z niepełnosprawnościami w gminie Bytów.

11. System wdrażania, monitorowania i ewaluacji LPDI

11.1 Model zarządzania

Model zarządzania i partnerstwa lokalnego w Gminie Bytów opierać się na współpracy różnych podmiotów w celu skutecznej realizacji Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych. Kluczową rolę pełnić będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, a od 2028 Centrum Usług Społecznych, który odpowiadać będzie za koordynację działań, planowanie i monitorowanie realizacji usług środowiskowych, organizację mieszkań wspomaganych, usług asystenckich i wytchnieniowych. Instytucja ta również prowadzić będzie punkty informacyjne dla mieszkańców, rozwijać e-usługi, zatrudniać i szkolić kadry oraz monitorować wskaźniki efektywności działań. Współpraca MOPS/CUS z innymi jednostkami gminnymi i powiatowym zapewni wsparcie finansowe i merytoryczne dla osób z niepełnosprawnościami, rodzin i seniorów. Udostępnione będą zintegrowane, specjalistyczne usługi doradcze i terapeutyczne, które dopełniać będą procesy aktywizacyjne realizowane w mieszkaniach wspomaganych. Placówki pomocowe uczestniczyć będą w zespołach interdyscyplinarnych, co umożliwi zapewnienie ciągłości opieki i wsparcia w środowisku lokalnym. Organizacje pozarządowe odgrywać będą istotną rolę jako partnerzy merytoryczni i realizatorzy usług. NGO wespół z MOPS/CUS prowadzić będą grupy wsparcia, warsztaty, kluby seniora, zajęcia aktywizujące oraz usługi opiekuńcze, wytchnieniowe i asystenckie. III sektor wspiera integrację społeczną i mobilizuje wolontariat. Mieszkańcy Gminy Bytów zostaną aktywnie włączeni w procesy deinstytucjonalizacji. Korzystać będą z usług, uczestniczyć będą w konsultacjach społecznych dotyczących rozwoju lokalnych usług, angażować się będą w wolontariat. Zwiększy to liczbę zgłaszanych potrzeb i opinie, co pozwoli lepiej dopasować ofertę do realnych potrzeb społeczności lokalnej. Ten model zarządzania opierać się będzie na sieci współpracy międzysektorowej i zapewni kompleksowość i trwałość działań, integrację usług zdrowotnych i społecznych oraz pełniejsze włączenie mieszkańców w procesy partycypacyjne.

11.2 Monitoring i ewaluacja

Efektywna realizacja Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w gminie Bytów wymaga systematycznego monitorowania działań, oceny efektów oraz stosowania odpowiednich wskaźników produktu i rezultatu. Monitoring i ewaluacja mają na celu zapewnienie skutecznej realizacji planu, wczesne wykrywanie problemów oraz optymalizację działań w odpowiedzi na potrzeby mieszkańców.

Monitoring realizacji planu będzie prowadzony corocznie. W jego ramach będą zbierane dane ilościowe, obejmujące liczbę usług, liczbę osób objętych wsparciem, liczbę godzin wsparcia oraz liczbę pracowników i wolontariuszy zaangażowanych w realizację usług. Równocześnie prowadzone będzie zbieranie danych jakościowych poprzez ankiety satysfakcji, wywiady pogłębione z uczestnikami, konsultacje z personelem usług oraz badania opinii społeczności lokalnej. Analiza tych danych pozwoli na porównanie wyników rocznych z celami strategicznymi planu, identyfikację ewentualnych odchyleń oraz wypracowanie rekomendacji do optymalizacji działań. W ramach systemu monitoringu funkcjonować będzie mechanizm wczesnego ostrzegania, umożliwiający szybkie wykrycie problemów w realizacji usług i podjęcie odpowiednich działań korygujących.

Wyniki monitoringu będą corocznie przedstawiane Radzie Gminy Bytów, co zapewni pełną transparentność realizacji planu oraz umożliwi podejmowanie decyzji strategicznych i merytorycznych. Raporty obejmować będą dane liczbowe dotyczące wskaźników produktu

i rezultatu, analizę jakościową efektów działań oraz wnioski i rekomendacje na kolejne lata realizacji planu.

Ewaluacja planu przewidziana jest w połowie okresu realizacji, w 2028 roku, oraz na zakończenie okresu, w 2030 roku. Ewaluacja w połowie okresu pozwoli ocenić dotychczasowe osiągnięcia, skuteczność wdrażanych usług oraz zidentyfikować obszary wymagające korekt. Ewaluacja końcowa umożliwi ocenę pełnego wpływu realizacji planu na poprawę jakości życia mieszkańców oraz spadek liczby osób przebywających w instytucjach opiekuńczych. Analiza obejmie zarówno dane ilościowe, jak i jakościowe, a jej wyniki pozwolą sformułować rekomendacje dotyczące dalszego rozwoju usług środowiskowych i rodzinnych.

Wszystkie raporty, wyniki monitoringu oraz analizy ewaluacyjne będą gromadzone i archiwizowane w gminnym systemie informacyjnym, co zapewni pełną przejrzystość oraz umożliwi porównanie wyników w kolejnych latach realizacji planu.

11. 3 Wskaźniki

Wskaźniki produktu pozwalają mierzyć bezpośrednie efekty działań realizowanych w ramach planu. Do wskaźników produktu zalicza się liczbę nowych usług społecznych uruchomionych w gminie, liczbę usług zmodernizowanych lub dostosowanych do potrzeb mieszkańców, liczbę osób objętych wsparciem w ramach nowych lub zmodernizowanych usług, liczbę godzin wsparcia świadczonych w ramach usług społecznych oraz liczbę pracowników i wolontariuszy zaangażowanych w realizację usług.

Wskaźniki rezultatu umożliwiają ocenę wpływu działań na sytuację beneficjentów oraz społeczności lokalnej. Obejmują one poprawę jakości życia osób korzystających z usług, mierzoną ankietami satysfakcji i wywiadami, spadek liczby osób przebywających w instytucjach opiekuńczych na rzecz usług środowiskowych lub rodzinnych, wzrost samodzielności beneficjentów w codziennym życiu i uczestnictwie w życiu społecznym, zwiększenie dostępności usług społecznych w gminie, na przykład poprzez liczbę miejsc dostępnych w usługach środowiskowych w przeliczeniu na mieszkańców, oraz poziom satysfakcji rodzin i opiekunów z funkcjonowania usług społecznych.

Poniższa tabela prezentuje wartości docelowe wskaźników produktu i rezultatu w podziale na lata realizacji planu. Wartości te pozwalają na bieżące monitorowanie postępów i ocenę efektywności działań.

Typ usług Grupa docelowa	Wskaźnik	Jedn.	2026	2027	2028	2029	2030
Środowiskowe /seniorzy	Liczba nowych usług	szt.	1	1	1	1	1
	Poprawa jakości życia	%	60	65	70	75	80
	Liczba osób objętych wsparciem	osoby	50	60	70	80	90
	Zwiększenie dostępności usług	miejsc na tys. mieszkańców	3	4	5	6	7
	Liczba nowych usług	szt.	1	1	2	2	2

Typ usług Grupa docelowa	Wskaźnik	Jedn.	2026	2027	2028	2029	2030
Rodzinne/dzieci i rodziny	Poprawa jakości życia	%	60	65	70	75	80
	Liczba osób objętych wsparciem	osoby	60	80	100	120	140
	Poziom satysfakcji rodzin / opiekunów	%	65	70	75	78	80
Opiekuńcze/osoby niepełnosprawne	Liczba nowych usług	szt.	1	2	2	2	3
	Poprawa jakości życia	%	60	65	70	75	80
	Liczba osób objętych wsparciem	osoby	40	60	80	100	120
	Wzrost samodzielności beneficjentów	%	50	55	60	65	70
Wszystkie typy wszystkie grupy	Liczba usług zmodernizowanych	szt.	2	3	3	4	4
	Liczba godzin wsparcia	godz.	3 000	4 000	5 000	6 000	7 000
	Liczba pracowników i wolontariuszy	osoby	20	22	25	27	30
	Spadek liczby osób w instytucjach	osoby	120	100	80	60	40

12. Ryzyka realizacji planu

Realizacja lokalnego planu deinstytucjonalizacji usług społecznych w gminie Bytów w latach 2026-2030 może wiązać się z różnorodnymi ryzykami. Do najważniejszych zagrożeń należy brak wystarczającego finansowania, który może skutkować opóźnieniami w uruchamianiu nowych usług oraz ograniczeniem ich dostępności dla beneficjentów. Istotnym czynnikiem jest również niedostateczne zaangażowanie kadry – zarówno brak wykwalifikowanych pracowników do pracy w usługach środowiskowych, jak i opór personelu instytucji objętych procesem deinstytucjonalizacji mogą obniżyć jakość świadczonego wsparcia i utrudnić transformację instytucji.

Kolejnym ryzykiem jest brak akceptacji społecznej i opór beneficjentów. Rodziny, osoby objęte wsparciem oraz lokalna społeczność mogą obawiać się zmian i niechętnie korzystać z nowych form usług, co może prowadzić do niskiej frekwencji i utrudnień w reintegracji społecznej. Niewystarczająca infrastruktura lokalna, obejmująca brak dostępnych mieszkań wspieranych, centrów dziennego wsparcia czy miejsc pracy dla uczestników programu, również może ograniczyć skuteczność realizacji planu. Dodatkowo złożoność koordynacji działań między gminą, organizacjami pozarządowymi, służbami zdrowia i edukacji może prowadzić do opóźnień i dublowania działań. Nie bez znaczenia są także ryzyka prawne i regulacyjne, wynikające ze zmian przepisów lub trudności w uzyskaniu wymaganych zgód i pozwoleń, a także nieprzewidziane zdarzenia zewnętrzne, takie jak kryzysy gospodarcze, sytuacje epidemiologiczne, klęski żywiołowe czy konflikt zbrojny.

Minimalizacja ryzyk wymaga podjęcia kompleksowych działań. Należy zapewnić stabilne finansowanie poprzez pozyskiwanie środków z różnych źródeł oraz tworzenie rezerwy finansowej, a także prowadzenie regularnego monitoringu kosztów. Ważne jest wsparcie kadry poprzez szkolenia, coaching i planowanie zatrudnienia z uwzględnieniem wymaganych kompetencji. Kluczowa jest także komunikacja i edukacja społeczna – kampanie informacyjne, spotkania konsultacyjne z rodzinami oraz angażowanie liderów lokalnych zwiększają akceptację nowych usług. Rozbudowa infrastruktury, optymalne wykorzystanie zasobów lokalnych oraz partnerstwo z organizacjami pozarządowymi i sektorem prywatnym wspierają efektywność realizacji planu. Koordynacja działań międzyinstytucjonalnych powinna być wspierana przez wyznaczenie zespołu ds. koordynacji oraz wprowadzenie jasnych procedur współpracy i regularnych spotkań monitorujących postęp. Wreszcie, stałe śledzenie zmian prawnych, dokumentowanie działań oraz opracowanie scenariuszy awaryjnych pozwala szybko reagować na nieprzewidziane zdarzenia i zachować ciągłość realizacji planu.

12. Podsumowanie i rekomendacje

12.1. Najważniejsze wnioski

Analiza realizacji lokalnego planu deinstytucjonalizacji usług społecznych w gminie Bytów wskazuje, że proces przekształcania instytucji opiekuńczych w nowoczesne, środowiskowe formy wsparcia jest niezbędny dla poprawy jakości życia mieszkańców i zwiększenia dostępności usług społecznych. Wdrożenie LPDI umożliwi skuteczniejsze reagowanie na potrzeby osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz dzieci wymagających wsparcia, przyczyniając się do integracji społecznej i wzmacniania kompetencji lokalnej społeczności. Realizacja planu wymaga jednak stałego monitoringu, zapewnienia stabilnego finansowania, rozwoju kompetencji kadry oraz odpowiedniej infrastruktury lokalnej.

12.2. Wartość dodana LPDI

LPDI wprowadza szereg korzyści, które wykraczają poza same usługi społeczne. Przede wszystkim zwiększa autonomię beneficjentów poprzez zapewnienie wsparcia w środowisku naturalnym, co sprzyja samodzielności i włączeniu społecznemu. Plan przyczynia się także do rozwoju lokalnej współpracy między instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi oraz sektorem prywatnym, budując spójny system usług społecznych w gminie. Wdrożenie deinstytucjonalizacji promuje innowacyjne podejście do opieki i wsparcia społecznego, zwiększa elastyczność systemu oraz poprawia efektywność wykorzystania zasobów lokalnych.

12.3. Kierunki działań po 2030 r.

Po zakończeniu okresu objętego planem istotne będzie kontynuowanie rozwoju usług środowiskowych, w tym rozszerzanie oferty mieszkań wspieranych, centrów dziennego wsparcia oraz programów aktywizacji zawodowej i społecznej. Niezbędne będzie utrzymanie kadry wykwalifikowanej w pracy z osobami wymagającymi wsparcia, dalsze doskonalenie mechanizmów koordynacji działań międzyinstytucjonalnych oraz regularny monitoring jakości usług. Ważnym kierunkiem jest również wzmocnienie działań edukacyjnych i promujących integrację społeczną, aby zapewnić trwałą akceptację zmian przez społeczność lokalną. Rozwijanie współpracy z partnerami zewnętrznymi, w tym organizacjami pozarządowymi i sektorem prywatnym, będzie kluczowe dla utrzymania wysokiej jakości wsparcia i elastyczności systemu po 2030 roku.